

*„A világon mindenkinek hinnie kell abban,
hogy képes valami olyasmit nyújtani,
amit a világ nélküle nem kapna meg.”
(Gilbert Keith Chesterton)*

ITT és MOST”

**A SZENTPÉTERÚRI MAZSOLA ÓVODA-BÖLCSŐDE
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA
2025.**

TARTALOMJEGYZÉK

PEDAGÓGIAI HITVALLÁSUNK	5
I. BEVEZETŐ GONDOLATOK	6
II. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE	8
III. A MI ÓVODÁNK	9
IV. KÜLDETÉSNYILATKOZAT	12
V. NEVELÉSI ALAPELVEINK, ÉRTÉKEINK	13
VI. GYERMEKKÉPÜNK	15
VII. ÓVODAKÉPÜNK	15
VIII. PROGRAMUNK NEVELÉSI FELADATRENDSZERE	16
VIII.1. Az egészséges és kulturált életmód alakítása – egészségfejlesztési program egészséges életvitelt támogató ismeretek beépítése a személyiségfejlesztés folyamatába.....	16
VIII.1.1. A gyermekek gondozása, testi szükségleteik kielégítése, személyi higiénés szokások alakítása	17
VIII.1.2. Egészséges táplálkozás, az étkezéssel kapcsolatos szokások alakítása	19
VIII.1.3. Pihenés szokásainak alakítása	19
VIII.1.4. A gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése ...	20
VIII.1.5. A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása	21
VIII.1.6. A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése	22
VIII.1.7. Járványügyi veszélyhelyzet kezelése	25
VIII.1.8. A speciális egészségügyi ellátást igénylő gyermekek óvodai nevelése	25
VIII.1.9. A bántalmazás, az erőszak megelőzése	25
VIII.1.10. Léleki egészség fejlesztése – A mentális egészség	27
VIII.1.11. A környezettudatos magatartás megalapozása – A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása – Fenntarthatóságra nevelés.....	30
VIII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	34
VIII.2.1. Az érzelmek kezelése az óvodában	34
VIII.2.2. A gyermek érzelmi biztonságának szükséglete	35
VIII.2.3. Erkölcsi normák megalapozása óvodáskorban.....	36
VIII.2.4. Megváltozott szocializáció – Az óvoda szerepe a szocializációban	37
VIII.2.5. Magatartás fejlesztése – szocializálás – erkölcsi nevelés.....	38
VIII.2.5.1. A szocializációs tér változásából adódó átmenetek megkönnyítése	38
VIII.2.6. A szociális érettséget, a magatartás fejlettségét megmutató jelzések.....	40
VIII.2.7. Értékorientált közösségi nevelés	44
VIII.2.8. Hagyományok, ünnepek, mint az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés lehetőségei – Az ünnepek lélek-, és viselkedésformáló hatása	47
VIII.2.9. Az értékelés és a jutalmazás	51
VIII.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	52
IX. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	57
X. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	59
X.1. Személyi feltételek	59
X.2. Tárgyi feltételek	61
X.3. Az óvodai élet megszervezése	62
X.3.1. Csoportszervezés	62
X.3.2. Időkeret – napirend, hetirend.....	62

XI. INTÉZMÉNYÜNK KAPCSOLATRENDSZERE	64
XI.1. Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció	64
XI.1.1. Igazgató kapcsolata a nevelőtestülettel	64
XI.1.2. Kapcsolat az óvodapedagógusok között	64
XI.1.3. Kapcsolat az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak között	65
XI.2. Külső kapcsolatrendszerek	65
XI.2.1. Az óvoda és a család kapcsolata – Az óvoda családsegítő és családot támogató tevékenysége	65
<i>XI.2.2. Társintézményekkel való kapcsolataink</i>	<i>68</i>
XI.2.2.1. Az óvoda – mini bölcsőde kapcsolata	68
XI.2.2.2. Az óvoda – iskola kapcsolata	69
<i>XI.2.3. Segítő intézmények.....</i>	<i>70</i>
XI.2.3.1. Család-, és Gyermekjóléti Központ	70
XI.2.3.2. Kapcsolat az egészségügyi szolgáltatóval.....	70
XI.2.3.3. Kapcsolat a Pedagógiai Szakszolgálat intézményeivel.....	71
<i>XI.2.4. Egyéb kapcsolatok</i>	<i>72</i>
XI.2.4.1. Az intézmény fenntartójával való együttműködés.....	72
XI.2.4.2. Kapcsolatunk a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenléti Ponttal	73
XI.2.4.3. Kapcsolatunk a közművelődési intézményekkel	73
XI.2.4.4. Kapcsolat a köznevelés irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel	74
XI.2.4.5. A Kárpát-medence magyar nyelvű óvodáival való kapcsolattartás	74
XI.2.4.6. Kapcsolatunk a gyermekélelmezést biztosító főzőkonyhával	74
XII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI, ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	75
XII.1. A játék helye programunkban	75
XII.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás, avagy az óvodai tanulás sajátos értelmezése, különös tekintettel a gyermeki játékkal való összefüggésére.....	79
XII.2.1. Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység – A tanköteles korukat megelőző nevelési évben járók részére szervezett, célzott tevékenységek	89
XII.3. Verselés, mesélés	91
XII.4. Ének, zene, népi játék, tánc	94
XII.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	98
XII.6. Mindennapos mozgás	100
XII.7. Külső világ tevékeny megismerése	103
XII.8. Munka jellegű tevékenységek.....	107
XIII. AZ ÓVODAI NEVELŐMUNKA DOKUMENTÁCIÓJA.....	110
XIII.1. Intézményünk dokumentumrendszere	110
XIII.1.1. Tanügyi dokumentumok.....	110
XIII.1.2. A pedagógiai munka dokumentációja	111
XIV. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE	116

XV. INKLUZÍV PEDAGÓGIA – INTEGRÁCIÓ A SAJÁTOSSÁGOK MEGŐRZÉSÉVEL, A KÜLÖNBÖZŐSÉGEKHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁSSAL - A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	119
XV.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	121
XV.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	121
XV.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek.....	125
XV.1.3. A tehetséges gyermek.....	126
XV.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív nevelése óvodánkban.....	127
XV.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek.....	130
XVI. A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGÜNK	131
XVII. A NEVELŐMUNKA ELLENŐRZÉSI, MÉRÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE.....	134
VIII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	138
XIX. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS	139

PEDAGÓGIAI HITVALLÁSUNK

„A gyermekben érlelődik a jövő...”- írta Hermann Alice, s hogy miként alapozzuk meg ezt a „jövőt”, az rajtunk is múlik, hiszen a gyermek olyan, amilyenné a felnőtt világ alakítja.

Dorothy Nolte: A gyermek abból tanul, amit lát

Ha a gyermek együtt él a kritikával,
Megtanulja a bírálgatást.
Ha a gyermek együtt él a gyűlölettel,
Megtanulja a háborúzást.
Ha a gyermek együtt él a félelemmel,
Megtanulja a szorongást.
Ha a gyermek együtt él a szánalommal,
Megtanulja az önsajnálatot.
Ha a gyermek együtt él a nevetségességgel,
Megtanulja a félszekséget.
Ha a gyermek együtt él a szégyennel,
Megtanulja a büntudatot.
Ha a gyermek együtt él a megértéssel,
Megtanulja a türelmet.
Ha a gyermek együtt él a buzdítással,
Megtanulja a magabiztosságot.
Ha a gyermek együtt él a dicsérettel,
Megtanulja mások megbecsülését.
Ha a gyermek együtt él a jóváhagyással,
Megtanulja szeretni magát.
Ha a gyermek együtt él az elismeréssel,
Megtanulja, hogy céljai legyenek.
Ha a gyermek együtt él az önzetlenséggel,
Megtanulja a nagylelkűséget.
Ha a gyermek együtt él az őszinteséggel és méltányossággal,
Megtanulja az igazságosságot és jogszerűséget.
Ha a gyermek együtt él a biztonsággal,
Megtanul hinni magában és környezetében.
Ha a gyermek együtt él a barátságossággal,
Megtanulja, hogy a világ olyan hely, ahol jó élni.
Ha a gyermek együtt él a nyugodt derűvel,
Megtanulja, hogyan találjon lelki békét.

Vajon a mi gyermekeink mivel élnek együtt?

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

*„Az ember nem az adott körülmények,
hanem az általa választott hozzáállás
folytán boldog.”*

(Hugh Downs)

Az elmúlt időszakban sok minden megváltozott.

Megújult, korszerűsödött az intézményünk, játék és eszközgyűjteményünk gazdagodott. Sikeres pályázatok segítették szakmai munkánkat, az óvodapedagógusok képzéseken vehettek részt.

Megújult a köznevelés rendszere, de az átalakulás sok nehézséggel jár. Szinte követhetetlen gyakorisággal változnak a munkánkat meghatározó törvényi szabályozások, gyors reagálást, rugalmas hozzáállást kívánva az intézményt vezetőitől.

A társadalmi helyzet (gazdasági nehézségek, munkanélküliség, az értékek devalválódása) nagy terhet ró a családokra. Talán ennek egyik következménye, hogy az elmúlt években a gyermekek korukhoz mérten gyengébb szintű önállósággal, érzelmi biztonsággal és anyanyelvi képességekkel kerültek az óvodába, illetve megnövekedett a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek száma is.

Az aktuális problémák kezelése, a gyermekekkel és a szülőkkel való együttműködés új kompetenciákat igényel az óvodapedagógusoktól.

A helyzet tükrében elmondhatjuk, hogy mindennek ellenére, igazán szép kihívás „itt és most” jól teljesíteni és eredményesen nevelni a gyermekeket.

Hiszem, hogy most is képesek vagyunk ebben a nehéz helyzetben jó megoldásokat találni.

A tények vitathatatlanok, de ha kesergünk a helyzeten, vagy arra várunk, hogy majd megoldódik, akkor nem sok örömhöz jutunk.

Aki boldog szeretne lenni, az nem élhet a múltban és az emlékeiben, és nem várhat egy boldogabb jövőre.

Aki boldog szeretne lenni, annak egy választása van, az „Itt és most”.

Bízunk benne, hogy kreativitásunk segít minket a problémák feladattá való átfordításában, és egymást támogatva tudatosan dolgozunk elhivatottságunk és motivációnk megőrzésén.

Ha élni akarunk a lehetőségeinkkel, akkor csak egy választásunk van: Itt és most.

Pedagógiai programunkban együttgondolkodva, összefogva, legjobb tudásunk, hitünk szerint gyűjtöttük össze azokat az értékeket, melyeket megalapozásként, útavalóul adunk gyermekeinknek az óvodáskor éveiben.

A Szentpéterúri Mazsola Óvoda-Bölcsőde „Itt és Most” című Pedagógiai Programja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára építve íródott, és jelenlegi formáját hosszú évek tudatos intézményfejlesztői munkája során nyerte el.

Jogalapja a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, valamint a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról és a legfrissebb módosítását tartalmazó 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelet hatálya.

Mit üzen a törvényalkotó?

Az óvodai nevelés környezete – beleértve a társadalmi, szociokulturális és a gyermekekre vonatkozó nevelési igényeket – folyamatosan változik.

Biztosítanunk kell, hogy a gyermekek fejlesztése, támogatása és nevelése minden szempontból az aktuális elvárásoknak és szükségleteknek megfelelően történjen.

Cél: az óvoda és az iskola közötti átmenet zökkenőmentes biztosítása.

A dokumentum módosításával célunk, hogy **pedagógiai programunkban megerősítsük az iskolai életre való felkészülést szolgáló tevékenységeket, szervezési kérdéseket**, ezáltal garantálva, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő támogatást kapjon, miközben továbbra is a gyermekek egyéni fejlődési igényeit tartjuk szem előtt.

A módosított Alapprogram szellemiségéhez igazodva, Pedagógiai Programunkban fontos szerepet kap:

- a gyermekek sikeres iskolai előrehaladásához szükséges képességek, készségek célzott óvodapedagógiai fejlesztése,
- a megfelelő pedagógiai, módszertani tartalom megjelenítése,
- a tanköteles korú gyermekek személyiségfejlődésének segítése,
- a tanulás és ismeretszerzés iránti motiváció, valamint
- az egyetemes emberi értékek, a nemzet értékei iránt való elköteleződés kialakítása.

Programunk felülvizsgálata és módosítása során kiemelt figyelmet fordítottunk:

- az aktuális jogszabályi előírások beépítésére,
- a tartalmi és formai megfelelőségre,
- a belső koherencia megőrzésére.

II. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 15/2013. (X.8.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 419/2024. (XII.23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet módosításáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

III. A MI ÓVODÁNK

Szentpéterúri Mazsola Óvoda-Bölcsőde

8762 Szentpéterúr, Dózsa György utca 3.

OM azonosító: 037446

Tel.: 06-92/568-062

E-mail: mazsolaovoda8762@gmail.comHonlapunk: www.mazsolaovoda.hu

Az intézmény fenntartója: Szentpéterúr Községi Önkormányzat

Címe: 8762 Szentpéterúr, Kossuth Lajos utca 3.

Tel.: 06-92/568-016

Óvodai csoportok száma: 2 csoport

Felvehető maximális gyermeklétszám: 55 fő

Intézményünk 1979-ben épült falusi óvoda.

Óvodánk működése egy feladat ellátási helyen, két, vegyes életszervezésű óvodai csoportban történik.

A Szentpéterúri Mazsola Óvoda elnevezést 2015-ben vettük fel.

Olyan nevet akartunk választani, amely illik hozzánk, jelentéssel bír ránk nézve.

Gyermekeink nagy kedvence Bálint Ágnes Mazsolája, az esendő, gyakran hibázó kismalac, akit végtelen türelemmel és szeretettel nevelget Manócska.

A mi gyermekeink is olyanok, mint Mazsola. Hangosak, erős a birtoklási vágyuk, sokszor teszik próbára a türelmünket. Ám egyszer csak azt vesszük észre, hogy „beletörlik az orruk a nadrágszárunkba”, mert minden mögött ott van végtelen szeretetéhségük.

A köznevelés-irányítási rendszerben intézményi szintünket szakmai önállóság jellemzi, melynek legfontosabb eleme a szakmai-pedagógiai tevékenység tartalmának meghatározása.

Intézményünk önálló jogi személy, szervezetének, működésének szabályait az érvényes törvényi keretek között önállóan határozza meg. Óvodánk a gazdálkodás szempontjából részben önálló, a működéshez szükséges anyagi erőforrást a fenntartó önkormányzat biztosítja.

A munkáltatói jogkör gyakorlója az igazgató.

Fenntartói döntés alapján az intézmény férőhelyeinek száma: 55 fő

2010-ben – egy sikeres pályázatnak köszönhetően – kívül-belül megújult az óvoda.

A sáttortetős, napsárgára színezett épület harmonikusan illeszkedik a környezetébe.

Megszépültek a csoportszobák, teljes burkolatsere valósult meg a kiszolgáló helyiségekben, valamint fejlesztő szobák kaptak helyet az emeleti részben.

Az épületet körülölelő udvarunk árnyat adó fákkal biztosítja a kellemes hőérzetet nyáron is.

Egy sikeres pályázatnak köszönhetően, 2018 szeptemberében mini bölcsődei csoporttal bővült az intézmény szervezete.

A használaton kívüli óvodai csoportszoba került átalakításra, melyben hét, 0-3 éves korú kisgyermek bölcsődei nevelése-gondozása válik lehetővé.

Intézményünk ezen időponttól viseli a Szentpéterúri Mazsola Óvoda-Bölcsőde megnevezést.

A mini bölcsőde létrehozásával feladatellátási kötelezettségét valósítja meg a fenntartó önkormányzat.

Bízunk abban, hogy a bölcsődei csoportból fogadott gyermekek „óvodaérettebben” kezdik meg a kiscsoportot, mint a családi házból érkezők.

Hisszük, hogy a bölcsődei nevelés-gondozás eredményeképpen az óvodai nevelés feladatainak megvalósítása (egészséges életmód alakítása; az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés; valamint az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés) szilárdabb alapokról indulhat.

2020-ban, a Magyar Falu program keretében beadott sikeres pályázatunknak köszönhetően, játszó udvarunkra a gyermekek sokoldalú mozgásfejlesztését segítő játszóeszközök kerültek telepítésre.

Nevelőtestületünket, mely négy óvodapedagógusból áll, a meleg, elfogadó, gyermeket tisztelő, humánus, okosan szerető magatartás vezérli.

Nevelőmunkánk nélkülözhetetlen segítője három dajkánk. Mindnyájan azonos nevelési értékeket vallunk, a gyermekek iránt támasztott igényeink és elvárásaink egységesek.

Óvodánkban a gyermekek nagy többsége roma/cigány nemzetiségű, többségében rossz szociokulturális háttérű családokból érkeznek. Ebből adódóan intézményünk óvófunkciója jelentős, a gondozási feladatok fokozott hangsúlyt kapnak, a higiénés és szociális szokásrendszer kialakítása különösen fontos.

Ugyancsak magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya.

Az ingerszegény környezet, a következtelen, mindent ráhagyó nevelés folytán képességeik fejlettsége életkoruktól jóval elmarad. Az egyéni eltéréseket figyelembe vevő, differenciált bánásmódon alapuló teljes gyermeki személyiség fejlesztését tekintjük fő feladatunknak. Hisszük, hogy ez a folyamat a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül valósul meg a leghatékonyabban. Nevelésünk során a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztés egymást kiegészítve érvényesülnek.

Óvodánk felvállalja az alapító okiratban foglaltak szerint, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatait. Munkánkat a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve című dokumentum alapján végezzük.

Programunkat az együttműködés, a nyitottság, a problémák iránti érzékenység és a megoldást kereső, támogató kultúra jellemzi.

2007 óta alkalmazzuk nevelőmunkánkban az Integrációs Fejlesztő Program ajánlásait. A pályázatnak köszönhetően nemcsak eszközállományunk gyarapodott, de a szülőkkel való viszonyunk is új alapokra helyeződött. Sok a közös rendezvényünk, tartalmasabbak az együttléteink, bizalmasabbá vált az óvónő-szülő kapcsolat.

Több olyan továbbképzésen vehettünk részt az IPR pályázat jóvoltából, ahol fantasztikus előadók hiteles tolmácsolásában kaptunk valódi segítséget a mindennapokhoz, s nem utolsósorban mentális feltöltődésünket is segítették. (Lépésről-lépésre program, Kedvesház pedagógia)

A 2010-es nevelési évben a TÁMOP 3.1.4 pályázat keretén belül a kompetencia alapú óvodai programcsomaggal ismerkedtünk meg, melynek elemeit beépítettük a tervezői és megvalósító tevékenységünkbe. A négy öselem tématervei közel 80 %-ban megvalósításra kerültek. Munkánk mellett számos továbbképzésen vettünk részt, melyek módszertanilag segítették a kompetencia alapú nevelés véghez vitelét.

E pályázat keretén belül három innovációt is kidolgoztak óvónőink. Az egyik az egészséges életmód moduláris oktatási programja az egészséges táplálkozás, testünk rendszeres ápolása, a másik a multikulturális témahét, a harmadik egy - három hetet meghaladó - projekt volt a környezetvédelem jegyében. A megvalósítás során a gyermekek, a szülők és mi magunk is számtalan élménnyel gazdagodtunk, közös gyűjtőmunka, kísérletezés, IKT eszközök színesítették mindennapjainkat.

Szintén e pályázat kínált lehetőséget „jó gyakorlat” átvételére. Olyat kerestünk, ami a napi gyakorlati munkánkban konkrét segítséget jelenthet. Így esett választásunk a drámapedagógiára. A program eszközkészlete könnyen alkalmazható, célirányosan választhatók ki a megfelelő tevékenységek, melyek a gyermek mozgásigényére, kíváncsiságára, utánzási, azonosulási hajlamára és játékoságára építenek, ugyanakkor felépítése alkalmas arra, hogy kiscsoportos kortól az iskolába lépésig tudatosan alkalmazhatjuk a fejlesztés folyamatában.

2017 szeptemberétől a „Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési intézkedések támogatása” elnevezésű, EFOP-3.1.3-16-2016-00001 kódszámú, kiemelt európai uniós projekt együttműködő partnerei lehetünk.

A projekt célja: az óvodáskorú hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelését végző óvodák esélyteremtő képességének megerősítése.

A hátrányos helyzetű gyermekek minőségi neveléshez való hozzáféréseinek támogatása a következőkre irányul:

- a folyamatos intézmény szintű szakmai támogatásra,
- a gyermekközpontú és családorientált szemlélet megerősítésére,
- a szülők tájékoztatásának, együttműködésének erősítésére,
- a hátrányos helyzetű gyermek fejlődésének nyomon követésére,
- az óvoda-iskola átmenet előkészítése és megkönnyítése érdekében az iskolával való együttműködés megerősítésére,
- modell értékű programok továbbfejlesztésére, elterjesztésük támogatására.

Az intézményi szintű megvalósításban minden óvodapedagógus közreműködik, de közvetetten megkívánja az intézmény minden dolgozójának, és együttműködő partnerének aktív részvételét.

Óvodánk életmódjának megszervezésében folyamatos napirend biztosítja a megfelelő kereteket. A gyermekekkel való foglalkozás, a személyiségük kibontakoztatásához, fejlesztéséhez való hozzájárulás a nap minden szakaszában változatos tevékenységek közben történik.

Nevelőmunkánk rendező elvei:

- játékoság, folyamatosság, rugalmasság
- a gyermekek egyéni sajátosságaira és fejlődési tempójára épített képesség fejlesztés nyugodt, szeretetteljes légkörben
- értékek megőrzése, hagyományok tisztelete és átörökítése

Olyan óvodai élet megteremtésén dolgozunk, amelyben a gyermekek alapigénye:

- biztonságerzet
- szeretetérzet
- védettség biztosítva van.

IV. KÜLDETÉSNYILATKOZAT

Az **ÓVODA** egy mindenki által ismert és használt kifejezés, aminek talán már el sem gondolkozunk a jelentésén. Pedig egy érdekes szó, valójában egy befejezetlen mondat, ami arra készíthet, hogy elgondolkodjunk azon: ha óvodában dolgozunk, mit óvunk?

- **Óvjuk és támogatjuk az óvodás gyermeket.** Az a dolgunk, hogy megismerjük őt a vágyaival, szükségleteivel, félelmeivel és viselkedésének mozgatórugóival, hogy ezek alapján a harmonikus és egészséges fejlődéséhez ideális környezetet és támogatást biztosíthassuk.
- **Óvjuk a gyermekeket néha egymástól is,** hiszen miközben mindegyikük ki akar teljesedni, könnyen egymás útjába kerülnek és az összeütközés komollyá is válhat. Ilyenkor nagy tudatosságra van szükség, hogy igazságosak is legyünk, és hatékonyak is.
- **Óvjuk a palántáink, a gyermekeink gyökereit.** A családok megismerése alapján értjük meg a gyermekek egyedi reakcióit. A családi neveléssel összehangolt óvodai nevelés gyümölcsözőbb, mint az önálló küzdelem. A családok bevonása az óvodai életbe kiváló lehetőség arra, hogy jó mintát mutassunk, formáljuk a szülők szemléletmódját.
- **Óvjuk önmagunkat,** mert mi vagyunk a minta és az eszköz, amivel a gyermeket fejleszthetjük. Munkánkhoz nem elég a rutin és a tapasztalat. Az egyéni és a csoportfejlesztés összehangolt megvalósítása, a szakmai munka teljes emberi jelenlétet, kreativitást kíván. Ezért óvni kell magunkban azt a tüzet, lelkesedést, ami a pályára hozott és itt tart.
- **Óvjuk a kapcsolatokat.** Az óvodai dolgozók közös értékrenden és szabályokon alapuló őszinte és kommunikatív együttműködése a biztosíték arra, hogy a különböző hatások erősítsék egymást és ne egymás ellen dolgozzanak. Szükségünk van arra, hogy munkatársainktól tiszteletet, elfogadást, elismerést kapjunk, és mi is megadjuk számára ugyanezt.
- **Óvjuk az emberséget,** mert érezzük, tudjuk, hogy csak az az intézmény lehet gyermekközpontú, ahol a felnőttek egymással is emberségesen bánnak, ezzel jó mintát mutatnak és ideális érzelmi légkört biztosítanak.
- **Óvjuk az eredményességet, a színvonalat.** A gyermekeknek és az óvodai dolgozóknak is az a legfontosabb feladata, hogy személyiségükben kibontakozzanak, kiteljesedjenek, a legjobb önmagukká váljanak. Vagyis eredményeket kell felmutatni, ez pedig csak tudatos és magas színvonalú munkával érhető el.
- **Óvjuk az óvoda belső és külső környezetét,** hiszen tudjuk, hogy az egészség és a környezet szoros összefüggésben állnak egymással.
- **Óvjuk az óvoda légkörét és hírnevét,** hiszen a munkánk túlmutat a gyermekcsoporton. Minden, amit teszünk, és ahogy tesszük, az hatással van a mindennapi munkahelyi klímára és az óvoda hírnévára is.

ÓVODA

csak egy szó, és mennyi mindent értünk alatta: sok-sok gyermeket és felnőttet, mindegyik más és más varázslat. Mindegyik ad és kap, ebben a kölcsönös kézfogásban pedig nagyon sok erő és melegség van. Kapcsolataink, mint megannyi „kézfogás”, egy bonyolult láncolatot alkotnak az óvodában, amelyben mindenkire szükség van. Vigyázni kell a gyengébb láncszemekre, örülni az erőseknek. Erősíteni kell egymást, kapcsolati készségeinket, csak így teremthetünk óvó-védőhálót a gyermekek, önmagunk és partnereink számára.

V. NEVELÉSI ALAPELVEINK, ÉRTÉKEINK

Alapfeladatunk mintát adni gyermekink számára az értékes élethez!

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik nem azzá lesznek, amivé tenni akarjuk őket, hanem amivé segítségünkkel lehetnek.

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben óvodánk kiegészítő, segítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be. Átmenetnek tekintjük az óvodai nevelést a családi, bölcsődei és az iskolai nevelés között.
- Olyan óvodai légkört teremtünk, ahol a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és bizalom övezi.
- Az elfogadó, segítő, támogató óvodai dolgozók személyisége és példaadása meghatározó.
- Óvodánk inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, időt hagyva és adva mindenkinek a folyamatban történő fejlődéshez.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- A gyermekközösségben végezhető sokszínű tevékenységet - különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékokra - a teljes nevelési időben biztosítjuk.
- A tevékenységeken keresztül gondoskodunk az életkornak megfelelő, egyéni képességekhez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről.
- Az együttműködésre, kölcsönös tiszteletre, bizalomra, megértésre, türelemre és gyermeki aktivitásra épülő nevelés során a megfelelő kommunikáció elsajátíttatása.
- A gyermek mindennapi tapasztalatszerzéseinek keretében a közösségi élet értékorientált szabályainak megtanulása és begyakorlása.
- Az előítélet-mentes pedagógiai környezet kialakítása, egymás elfogadására, megbecsülésére, a kölcsönös segítségnyújtásra való törekvés.
- Pedagógiai munkánk során biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó gyermekek esetében az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, támogatjuk őket a társadalmi integrálás folyamatában.

- A szülőkkel együttműködő, segítő, támogató partnerkapcsolat kialakítása az óvoda teljes dolgozói körének részvételével.

Fejlesztő munkánk irányai

Nevelő és fejlesztő munkánk során segítünk a gyermekeknek feldolgozni és megérteni:

- **a tárgyi világot** a gyermekekhez közel álló tevékenységeken keresztül;
- **az emberi környezet nyújtotta információt** a játékokban, mesékben, szerepekben és közösségi eseményeken való részvételen keresztül;
- **a logika és matematika világát** játékos szituációkban, mérésen, összehasonlításon, számoláson, sorba rendezésen, válogatáson és csoportosításon keresztül;
- **a kimondott szót** rajzoláson, dramatizáláson, szöveghallgatáson és a kifejező készség gyakoroltatásán keresztül;
- **az életvitel alapszabályait;**
- **a napirend fontosságát.**

Programunk a személyiségfejlődés valamennyi területét – testi- társas-érzelmi és kognitív – megcélozva elősegíti:

- **a testi fejlődést** nagy és kismozgásokon keresztül;
- **a társas, erkölcsi és érzelmi fejlődést** viták és ellentétek elsimításán, az impulzusok ellenőrzésén, egymás támogatásán és tiszteletén, kezdeményezésen és elfogadáson, megegyezésen, a környezet megbecsülésén és a közös munkán keresztül;
- **a kognitív fejlődést** problémamegoldó helyzeteken, logikai feladatokon, a gondolkodás megszervezésén és a véleménymondás bátorításán keresztül;
- **az életmódi szabályok tudatos kialakítását.**

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek:

- elég időt kapjanak tevékenységeikre;
- lehetőséget kapjanak egy-egy téma sokoldalú megközelítésére és megismerésére;
- biztonságos környezetben fedezhessék fel saját érzéseiket, követhessenek el hibákat (melyeket természetesnek tekintünk), és oldjanak meg konfliktusokat. Részt vehessenek a közösségi szabályok megalkotásában;
- lehetőséget kapjanak a választásra az egyes tevékenységek közül;
- helyet kapjanak munkáik kiállítására;
- biztonsággal, jól, automatizmusként alkalmazzák a személyes higiénés tevékenységeket,
- figyeljenek a környezeti higiéniére

Pedagógiai megközelítésünk és törekvésünk biztosítja, hogy óvodánk pedagógusai:

- gondoskodnak gyermekeink számára a derűs, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó gyermekkorról, társai, támaszai a gyermekeknek
- átlátják a gyermekek fejlődését, képesek a kiemelt figyelmet igénylő, eltérő képességű és szociális helyzetű gyermekek együttnevelése során az esélyteremtés érdekében erőfeszítéseket tenni
- arra bátorítják a gyermekeket, hogy maguk oldják meg a problémáikat és tiszteljék társaikat
- ébren tartják és kielégítik a gyermeki aktivitást, motiváltságot, kíváncsiságot

- előtérbe helyezik a kreativitást és a kompetenciaérzés kialakítását, fenntartását
- a gyermekek egész személyiségét fejlesztő, személyiségükhöz igazodó pedagógiai módszereket alkalmaznak
- tiszteletet tanúsítanak a gyermekek iránt és értékelik ötleteiket: támogatják és fejlesztik a gyermekek önállóságát
- munkájuk során – az óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő pedagógiai hatások közvetítésével - megteremtik a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeit

VI. GYERMEKKÉPÜNK

*„A gyermekszem a legfurcsább hatalom,
próbáld csak ki másokon, vagy magadon,
mert amikor a gyermekszem kérve kér,
abba minden vágy és csoda belefér.”*

Milyenek is ők?

„ A gyermek olyan, mint a tükör. A szeretetet nem kezdeményezi, de visszatükrözi. Ha szeretetet kap, viszonzozza azt, de ha nem kap szeretetet, nincs mit visszatükröznie.”
(Ross Campbell)

- Három éves koruk körül ellentmondanak környezetüknek, önállóságukat érvényesítik.
- Beszédükben az „én”, az „enyém” szavakat használva öntudatra ébrednek.
- Életük gyökeresen megváltozik 6-7 éves korukban, mikor rá kell ébredniük, hogy mit követel tőlük a környezetük, hogy annak tagjává váljanak.
- Képzeletük végtelen, a mese szárnyán száll és fejlődik.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik, mint a szivárvány, sokszínűek, mégis egyediek. Akik gyermekként és majdan felnőttként is vidámak, boldogok, és bátran kipróbálják a bennük szunnyadó ezernyi lehetőséget.

Kezdeményezők és kreatívak.

Olthatatlan kíváncsiságuk vezeti megismerésüket, kitartásuk sikerhez vezeti őket.

Nyitott, környezetükre érzékeny gyermekek, akik tudnak szeretetet adni és kapni.

VII. ÓVODAKÉPÜNK

A gyermekben érlelődő jövő megteremtéséhez szereteten alapuló, érzelmi biztonságot nyújtó, a gyermeki szükségleteket kielégítő óvodai környezetet kívánunk kialakítani:

- Ahol biztosítottak a gyermek fejlődésének, nevelésének legmegfelelőbb feltételei, a személyi és tárgyi, valamint a pedagógiai környezet tevékenységrendszer.
- Ahol az óvoda tárgyi környezete és nevelése segíti a gyermek környezettudatos magatartásának megalapozását.
- Ahol személyiségének fejlődése érdekében minden gyermek számára biztosított az egyenlő hozzáférés.
- Ahol a gyermek biztonságban érzi magát, tudja, hogy figyelnek rá.
- Ahol boldog gyermekként élhet, fejlődhet társai közt.
- Ahol közvetetten segítik az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonások fejlődését.

- Ahol kíváncsiak rá, ahol számítanak rá, hiányzik.
- Ahol lehetősége van a szabad játék során a kipróbálásra, önállóságra, elvonulásra, alkalmazkodásra.
- Ahol nem sűrgetik, hanem kívárlják, segítik egyéni fejlődését.
- Ahol figyelemmel kísérik otthonról hozott szokásait, ismereteit, egyéni adottságait.
- Ahol az óvó nénik naponta szeretettel várják játékkal, mesével, érdekes tevékenységekkel.

VIII. PROGRAMUNK NEVELÉSI FELADATRENDSZERE

*A mai gyermekek szűleinek átneveléséről már lekéstünk,
a holnap szűleivel kell munkánkat kezdenünk,
akik ma gyermekek.”*

(Alfréd Adler)

Óvodai nevelésünk általános feladata az óvodás korú gyermekek testi, lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása (szomatikus nevelés)
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, a szocializáció biztosítása (pszicho szociális fejlesztés), valamint
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása (pszichikus fejlesztés).

A látszólag elhatárolt területek a valóságban egységet alkotnak, egymástól elválaszthatatlan tulajdonságokat és tevékenységeket takarnak.

Holisztikus egészség szemléletünk és óvodapedagógiai gyakorlatunk azt bizonyítja, hogy az értelmi fejlesztés és a szociális kapcsolattartás fejlesztése ugyancsak egészségvédő, nevezetesen minden óvónőnek lelki egészségvédő feladata.

VIII.1. Az egészséges és kulturált életmód alakítása – egészségfejlesztési program – egészséges életvitelt támogató ismeretek beépítése a személyiségfejlesztés folyamatába

*„Az egészség olyasmi, mint a gondosan égetett gyertya.
Ha körültekintő figyelmet szentelünk gyertyánknak,
sokáig fog égni.”*

(Manfred Kets de Vries)

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során az egészség gondozásához, az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek megalapozása, testi, lelki képességeik fejlődésének támogatása.

Általános feladataink:

- A gyermekek gondozása, testi, lelki szükségletük, mozgásigényük kielégítése, egészségük megóvása, ápolása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igényé formálása.

- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos, balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, a környezet megóvására irányuló szokások alakítása, a környezettudatos magatartás alapozása.
- Rugalmas napirend kialakítása, a párhuzamos tevékenységek gyakorlásához elegendő idő, türelmes légkör biztosítása.
- A szokás-és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő dajkák között.
- A gyermekek saját személyével kapcsolatos gondozási, testi szükségleteik kielégítéséhez készségeik, képességeik fejlesztése, ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése.
- A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése.
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése – különösen a sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek esetében -, egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása.
- A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása (szociokulturális háttér, gondozási szokások).
- Az egészségügyi szolgálattal együttműködve a teljes körű egészségfejlesztés kiépítése, és annak működtetése.
- Szociális hátrányok enyhítése egyéni higiénés problémák megoldásával.

Az ember életmódi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért rendkívül gondos odafigyelést, és a családokkal történő szoros együttműködést kívánó feladat az egészségmagatartás formálása, szükség esetén áthangolása.

A gyermekek fokozatosan válnak képessé szükségleteik kielégítésére, a testápolás, az öltözködés, az önkiszolgálás, az étkezés és az étkezési szokások elsajátítására a folyamatos példamutatás, segítség, gyakorlás következtében.

VIII.1.1. A gyermekek gondozása, testi szükségleteik kielégítése, személyi higiénés szokások alakítása

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek **testi komfortérzetének** biztosítása, a gyermeki szükségletek kielégítése.

A megvalósítás mindig az egyes gyermekben fellépő igényekhez igazodik, mintegy előre vetítve azok kielégítésének sajátos, egyedi, differenciált módon történő módozatát.

Óvodánkba a gyermekek eltérő gondozottsággal és testápolási szokásokkal érkeznek.

Egyes gyermekeknél a szobatisztaság sem alakult ki még tökéletesen.

A foglalkoztató helyiségeknek az öltözővel, mosdóval való közelsége, és a gyermekek méreteihez igazodó berendezések biztosítják, hogy a nap folyamán testi szükségleteiket – figyelmüktől övezve – kielégíthessék.

A mosdókban papír kéztörölő adagoló, polcokon a fogmosó poharak, a csapoknál a folyékony szappan és jellel ellátott fésűk biztosítják a testápolási, higiénés szokások elvégzésének lehetőségét.

Óvodánkban cserecipő, váltóruha, pizsama használata kötelező, amelyet a szülők biztosítanak gyermekeik számára, tetszésüknek megfelelően.

Részfeladataink:

- A WC-használat intimitásának válaszfalakkal történő biztosítása.
- Elegendő mennyiségű WC- papír használatára ösztönzés.
- A fiúktól a WC –deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő használatának elvárása (a családban kialakult szokás tolerálása).
- A WC lehúzásának igényre alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- A fogmosás helyes technikájának tanítása, a fogmosás iránti igény alakítása.
- A gyermekekben a tisztaság, az ápoltság, a külső megjelenésük rendezettsége iránti igény alakítása.
- A mosdó rendjének megőrzésére, szükség esetén rendbe tételére való igényük alakítása.
- Öltöztetésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítség adása.
- A gyermekek időjárásnak és komfortérzetüknek megfelelő, réteges öltözködésre szoktatása.
- A ruhák összehajtásának, az öltöző polcok rendben tartásának megismertetése, elvárása.
- A gondozási feladatok elvégzését támogató munkánk során fontos a bensőséges, megértő kapcsolat, modellértékű kommunikációnk, bánásmódunk.
- A tevékenységekben a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva adjunk segítséget, a gyermekek számára folyamatos legyen a kontroll, szükség szerint pedig a korrekció.
- A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra elegendő időt kell teremtenünk, a szokások kialakításában – a rögzítésben – biztosítsuk az ismétlési lehetőségeket.
- Törekedjünk a család és az óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak formálására.
- A védőnővel való együttműködés keretében történjenek meg a rendszeres szűrővizsgálatok, a szülőkkel építsünk ki jó emberi kapcsolatot, hogy meg tudjuk beszélni a higiénés problémákat.
- Segítségnyújtás, felvilágosítás az olykor felkészületlen és tanácstalan szülők számára, ösztönözve őket a helyes szokások kialakítására.
- Kapcsolatainkat felhasználva, velük együttműködve gondoskodjunk ruha, cipő és higiénés eszközök pótlásáról azon gyermekeknek, akik rászorulnak (Máltai Szeretetszolgálat, Örökbefogadói Mozgalom).
- Fordítsunk fokozott figyelmet a környezetvédelemhez kapcsolódó szokások alakítására, és azok következetes betartására, (csapok elzárása, folyékony szappan használata, levegő minősége a foglalkoztatókban, közvetlen környezetünk tisztán tartása...)

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy a saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi szükségleteik kielégítéséhez szükséges készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

VIII.1.2. Egészséges táplálkozás, az étkezéssel kapcsolatos szokások alakítása

Az óvodás gyermek testi-szellemi fejlődésének alapfeltételei közül kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.

A szakmai irányelvek maradéktalan teljesülését negatívan befolyásolja több tényező: az ételkészítés áremelkedéseket nem követő élelmezési norma; a lakosság ismeret hiánya, ellenállása a jogszabályban rögzített étrendi előírásokkal kapcsolatban; az új tudományos ismereteket mellőző táplálékválasztási szokások; illetve az, hogy a gyermekek nem találkoznak bizonyos alapanyagokkal, ízekkel az otthoni étkezésük során.

Egészségnevelési programunk az óvodai szervezett étkezések alkalmával a gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak alakítását, megerősítését, valamint az otthoni étkezés egészségtudatos funkciójának támogatását hivatott szolgálni.

Részfeladataink:

- Fordítsunk kiemelt figyelmet a kulturált étkezés szokásainak megismertetésére, és azok következetes betartására (nyugodt, kulturált légkör, esztétikus, alkalomhoz illő teríték, csendes beszélgetés, tele szájjal nem beszélünk, csukott szájjal rágás, evőeszközök, szalvéta helyes használata, példamutatás, társunkra odafigyelés).
- Az étrend megismertetésével – közvetve - segítsük a családok táplálkozási szokásainak átformálását (a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése).
- Kedveltessünk meg új ízeket. A gyermeket – táplálkozási szokásait tiszteletben tartva – ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljunk be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot (pl. projektek), teremtsünk játékos alkalmakat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta, gyümölcslevek készítése, tízórai összeállítása).
- Orvosi előírás alapján liszt, tej, tojás és egyéb érzékenység esetén a gyermekek részére biztosítsunk egészségi állapotuknak megfelelő ételeket.
- A szülőkkel együttműködve a diabéteszes, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek napirendjének tervezése oly módon, hogy a lehető legoptimálisabban és biztonságban vehessen részt a szervezett tevékenységekben.
- Egészségprogram ismertetése a szülők körében, kiemelten az egészségmegőrzés, táplálkozás, praktikus öltözködés témakörében.

VIII.1.3. Pihenés szokásainak alakítása

A gyermekeknek szükségük van – egy élményekkel teli délelőtt után – a csendre, a pihenésre. Belső folyamataik – különösen az agyi működés – ezt kívánja, ugyanis a gyermeki élményfeldolgozás nagy része alvás alatt történik. Ilyenkor az agy szortírozza, továbbítja, mélyíti a velünk történt események élménytartalmait. Ezáltal felfrissülnek és újabb élmények befogadójává válnak.

Részfeladataink:

- Friss levegő biztosítása (amíg a gyermekek a tisztálkodási teendőket végzik, alaposan kiszellőztetjük a csoportszobát, és egy ablak bukóra nyitásával – ahonnan közvetlenül egy gyermeket sem érhet hideg levegő – biztosítjuk a friss levegőt a pihenés alatt).

- A pihenéshez szükséges testi állapot biztosítása (szükségleteiket elvégezhessek, pizsamát vesznek fel).
- Nyugodt légkör, kellemes hangulat megteremtése (mesélés, altatódal, testközeli jelenlét, simogatás, alvóka).
- Az egyes gyermekek egyéni igényeinek figyelembe vételével igyekszünk alakítani a pihenés idejét, így az alvást már kevésbé igénylő gyermekek számára a legalább egy óra pihenést követően csendes tevékenységet (képeskönyv nézegetés, rajzolás, egyéni foglalkozás) biztosítunk, ügyelve az alvó gyermekek nyugalmanak fenntartására.

VIII/1.4. A gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése

Véleményünk szerint a mozgásfejlesztés a tudás alapja. Hisszük, hogy a mozgásban szerzett tapasztalatok a gyermekek érzékelő apparátusára hatnak, értelmi fejlődésüket szolgálják.

A mozgás sokoldalú tevékenység, mely a gyermek számára életszükséglet.

Egyéni fejlődésükben nagy jelentőséggel bír, mert az általános testi fejlődés mellett az értelmi és a szociális képességekre is hatással van.

Óvodás korban rendkívül fontos:

- a rendszeres mozgás megszerettetése
- a mozgásigény kielégítése
- a helyes testtartás, a szép mozgás fejlesztése
- a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában

Célunk: A gyermekek egészségének védelme, megőrzése, a mindennapos testmozgáshoz kötődő egészségtudatos magatartás alapozása.

Feladataink:

- Teremtünk meg a feltételeket a gyermekek egészséges mozgásfejlődéséhez, a mindennapi testmozgáshoz.
- A gyermekek természetes mozgásigényét sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítsük ki.
- Naponta kapjanak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái, melyeket jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben végezzünk.
- A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával elérhetjük, hogy egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük.
- A rendszeres, örömteli mozgással szoktassuk a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására, mintát adva ezzel a szülőknek is.
- Szervezzünk –a lehetőségekhez, igényekhez mérten – a szülőkkel közös mozgásos programot, sportvetélkedőt.
- Közeli kirándulások, séták szervezése változatos helyszínekkel, ezáltal a gyermekek megismertetése a természetjárás szépségeivel, szabályaival.
- Biztosítsunk mozgásfejlesztő szereket a csoportszobában is, hogy szükségletüknek megfelelően bármikor hozzá juthassanak a gyermekek.

- Prioritást biztosítunk a mozgást, finommotorikát fejlesztő játékoknak. Szervezzünk olyan tevékenységeket, ahol a szem-kéz, szem-láb koordináció, az egyensúlyérzék fejlődik. Alkalmazzuk az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést.
- Építsük be a mozgásos tevékenységekbe a valamennyi gyermek által végezhető, speciális hatású, játékos, prevenciós gyakorlatokat (testtartást javító, lúdtalp korrekciós).
- Mindennap biztosítsuk az edzési lehetőséget a gyermekek számára. A gyermekek ellenálló képességét legjobban a szabadban tartózkodás biztosítja, ezért fontos a mindennapos aktív levegőzés.
- Kiváló lehetőség a mozgás-tapasztalatok bővítésére, a test edzésére a kerékpározás, rollerezés, a téli időszakban a szánkózás, csúszkálás. Teremtünk lehetőségeket e mozgásformák gyakorlására.

VIII.1.5. A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

A gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi potenciáljának elérését, azaz lehetőséget arra, hogy a gyermek a mindennapi élethelyzetei közül a legegészségesebbet válassza, és e képességeit kifejlessze.

Az egészségvédő potenciák fejlesztése megköveteli, hogy óvodai nevelésünk segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészségnevelés így válik az óvoda megalapozó jellegű, immanens (minden nevelési mozzanatban megjelenő) feladatává.

Az egészség megőrzéséhez elengedhetetlen, hogy a gyermek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz.

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét.

Időjárástól függően, legalább napi egy órát tartózkodunk a szabadban.

A nyári napirendet a szinte egész napos levegőn tartózkodásra építjük.

Célunk: Az óvodai napirendbe iktatott, szabad levegőn való tartózkodással, mozgással, a természet erőinek „bevonásával” a gyermekek edzettségének támogatása, formálása.

Részfeladataink:

- a gyermekek szabad levegőn való tartózkodásának biztosítása minden nap
- a gyermekek testi épségének védelme és a balesetek megelőzése céljából a gyermekek balesetvédelmi oktatása (pl. játékszerek, mozgásfejlesztő eszközök rendeltetésszerű használata)

Az egészség – óvodás korban is – testi, lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent.

Az **egészség megőrzésére** irányuló gondozás a személyi- és környezeti higiénia, valamint a lelki egészség gondozását is jelenti. A gondozás, mint az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, a kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amelyek elősegítik növekedését, fejlődését, hozzájárulnak egészsége megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának alakulásához, és megteremtik a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

Óvodai nevelésünk nagy hangsúlyt fektet a gyermekek személyes és belső környezetére, testi, lelki, szociális egészségének gondozására, a környezettudatos magatartás megalapozásával az egészség fejlesztésére, védelmére.

VIII.1.6. A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése

Az egészséges életmód alakításának feltétele az egészséges és biztonságos környezet feltételeinek megléte. A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 168. § (2) értelmében, a nevelési-oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. Olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására.

Óvodánkban a csoportszobák több funkciót is betöltenek. A játék, a pedagógiai célzattal irányított tevékenységek, az étkezés és az alvás színterei.

A berendezésnél elsődleges szempont a gyermekek játék-, és mozgásigényének kielégítésére a feltételek megteremtése, valamint a harmóniát nyújtó színekkel, formákkal esztétikai érzékük fejlesztése.

Az óvoda udvara a gyermekek mozgásigénye kielégítésének a színtere. Csúszásra, mászásra, egyensúlyozásra, és egyéb mozgásgyakorlásra lehetőséget adó eszközök, melyek egyben veszélyforrások is.

Célunk: Olyan intézményi környezet megteremtése és fenntartása, amely alkalmas a 3-6 éves gyermekek mindennapi nevelésére, fejlesztésére és a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására.

Feladataink:

- Igényes, esztétikus, biztonságos környezet kialakítása.
- Az intézményi környezet folyamatos ellenőrzése, a balesetet okozó veszélyforrások feltérképezése (kiemelten az udvari játékeszközök napi szemrevételezése).
- Rendszeres takarítással, fertőtlenítéssel az egészségmegőrzéshez szükséges tisztaság megteremtése.
- Az intézményi környezet arculatának alakításával példaadás, személyiség-, és ízlésformálás.

Védő-óvó előírások

Az intézmény védő-óvó előírásai az alábbi területekre terjednek ki:

- a gyermekek egészségének és testi épségének védelmére
- az óvodai tevékenységekkel együtt járó veszélyforrások (nap-, zajvédelem...)
- a tilos és az elvárható magatartásforma meghatározása, ismertetése

A gyermekekkel a nevelési év kezdetén, valamint minden, veszélyforrást rejtő tevékenység előtt (pl. séta, kirándulás, ollóhasználat, sütés, főzés), ismertetni kell a védő-óvó előírásokat.

Célunk: A gyermekek testi épségének, egészségének védelme, az egészségvédelemmel kapcsolatos magatartásformák kialakítása. A védő-óvó előírások a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelő közvetítése.

Az ismertetés ténye és tartalma a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Feladataink:

- Tudatos, tervezett prevenciós tevékenység.
- A gyermeki figyelem ráirányítása a veszélyforrásokra.
- Az egyes tevékenységekhez köthető biztonságos viselkedésmód elsajátíttatása.
- Az eszközök használatának megismertetése (pl. olló, tű, udvari játékokon való magatartási forma, közlekedési szabályok).
- Az óvodai környezet, udvari, csoportszobai játékok naponkénti ellenőrzése.
- A gyermekek egészségének hatékony védelme a zajok okozta érzékszervi károsodások ellen, amely az akusztikus hangosítású, különféle rendezvényeken történő részvételük során érheti őket.
- A gyermekek egészségének védelme, hőség és UV riadó esetén – Hőség és UV riadó terv szerint.

Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodapedagógus kötelessége a gyermekek testi épségének védelme, megóvása az óvodában töltött és az óvodán kívül tartott programok ideje alatt.

A balesetvédelem magába foglalja a személyi, tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését.

Az óvodás korú gyermekek – életkori sajátosságaikból adódóan – még nem rendelkeznek veszélyérzettel, ezért a mi feladatunk a testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire.

Az óvoda berendezései, eszközei csak a balesetmegelőzés szempontjai alapján történt vizsgálatot követően kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, az udvari eszközök esetében kiegészül a kötelezően előírt időszakos felülvizsgálattal.

Az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi dolgozója, a balesetek elkerülése érdekében a gyermekek által használt tárgyakat, eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javításukat, cseréjüket, használatból történő kivonásukat.

Az intézmény dolgozóira vonatkozó balesetmegelőzési, balesetvédelmi előírásokat, és a gyermekbalesetek esetén szükséges tennivalókat az SZMSZ tartalmazza.

Az óvoda házirendje leírja azokat az óvó-védő előírásokat, amelyeket a gyermekeknek és szüleiknek, az óvodában való tartózkodás során be kell tartaniuk.

Elsősegély szekrény az elsősegélynyújtó helyiségben található.

Célunk: A gyermekbalesetek megelőzése egészséges, biztonságos környezet megteremtésével, és folyamatos, életkori sajátosságokhoz igazodó felvilágosító munkával.

Feladataink:

- A gyermekeknek, önmaguk és társaik testi épségének megóvására nevelés.
- Biztonságos intézményi környezet megteremtése.
- A gyermekek biztonságra törekvő viselkedésformáinak alakítása.
- A balesetvédelem szabályainak év eleji, helyszín-, és évszakonkénti megtervezése.
- A gyermekek – életkori sajátosságaikhoz igazított – balesetvédelmi oktatása, az oktatás megtörténtének dokumentálása.
- Elsősegélynyújtó hely kialakítása, elsősegélynyújtásban jártas dolgozó és megfelelő eszközkészlet biztosítása.
- Balesetvédelmi szituációk játékba integrálása (szimulációs játékok...).

A viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Az egészséges életmód kialakulásának nélkülözhetetlen feltétele, hogy a gyermek ismerje azokat a káros hatásokat, melyeket később figyelembe tud venni a dohányzásra ösztönző befolyásokkal szemben. a dohányzással kapcsolatos vélemény, értékrend formálása már óvodás korban is időszerű.

Különösen az intézményünkbe járó gyermekek esetében!

Nagyon kevés az a család, ahol nem dohányoznak a felnőttek. A gyermek helytelen mintát lát, már magzati korban dohányfüstben él, lélegzi be a káros anyagokat az autóban, a lakásban.

A gyermekek közül többen asztmás panaszokkal küzdenek, ebből adódóan hiányzásaik gyakoribbak, illetve túl korai életszakaszban kezdik utánozni a szülőktől látott rossz szokást.

Mit tehet az óvodánk?

A **dohányzás** megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut a gyermekekkel közvetlen kapcsolatban lévő óvodapedagógusoknak és dajkáknak.

Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet a gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan).
- Mesélés: Csukás István: Csiszta mókus négy élete c. mese feldolgozása.
- Cseresznyés szimbólum értelmezése.
- Az egészségnevelési program részeként, a szülők számára szervezett, egészséges életmóddal kapcsolatos fórumok egyikén feldolgozzuk a „dohányzó környezet hatása gyermekeink egészségére” c. témát.
- A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési programnak nem feladata és nem célja a szülők dohányzásról való leszoktatása, illetve a dohányzók megbélyegzése.

A **tudatmódosító szerekkel** kapcsolatban sok óvodásunknak vannak „élményei”.

A „füves cigi” használata egyre több családban terjed, gyermekeink sok esetben szem-, és fültanúi a bódult állapot okozta cselekedeteknek, a rendőrségi razziáknak.

Az óvodás gyermek természetes kíváncsiságától vezérelve érdeklődéssel követi az eseményeket. Egy-egy ilyen történés során időt szánunk arra, hogy meghallgassuk a gyermeket, kérdéseinkkel rávezetve a szerek használatának pusztító voltára. Kommunikációnkkal, magatartásunkkal kinyilvánítjuk, egyértelművé tesszük azt, hogy nem helyes dologról van szó, és elítéljük a cselekedetet.

Az is előfordul, hogy a szülők **energiatallal, alkohollal** kínálják gyermeküket.

Fontos, hogy ilyen esetekben beszélgessünk el a szülővel, ébresszük rá, hogy amit tesz, az súlyos cselekedet, mellyel gyermeke egészségét, érzelmi, értelmi fejlődését veszélyezteti.

VIII.1.7. Járványügyi veszélyhelyzet kezelése

Az országosan kihirdetett járványügyi veszélyhelyzet esetén, az aktuális szabályozókkal összhangban, az intézményi sajátosságok figyelembevételével készítjük el Járványügyi Intézkedési Tervünket.

A terv előírásai az intézményi protokoll módosításáig, vagy visszavonásig maradnak érvényben, a módosításra a járványügyi helyzet alakulásától függően, a tapasztalatok figyelembevételével, valamint a vonatkozó új utasításokat követve kerülhet sor.

Az intézményi protokollt minden szülőhöz eljuttatjuk. Az intézkedések betartása az óvodával kapcsolatban álló, minden érintett számára kötelező.

Minden olyan kérdésben, amit a Járványügyi Intézkedési Terv nem szabályoz, a Házirend rendelkezései az irányadók.

Legfőbb megelőző feladatunk, hogyha egy gyermeknél, pedagógusnál, vagy egyéb dolgozónál fertőzés tüneteit észlelünk, haladéktalanul elkülönítjük, egyúttal értesítjük a járványügyi osztályt, aki az érvényes eljárásrend szerint dönt a további teendőkről.

Gyermek esetén a szülő/törvényes képviselő értesítéséről is gondoskodunk, akinek a figyelmét felhívjuk arra, hogy feltétlenül keressék fel a gyermek háziorvosát és az utasítás szerint járjanak el.

A kapcsolattartás formái közül az írásban, vagy telefonon történő megkeresést kérjük a szülőktől.

Szükség esetén a szülői értekezletet, fogadó órákat és az SZK üléseit is online módon szervezzük meg.

Pandémia esetén az írásos tájékoztatókat a Facebook zárt csoportokban juttatjuk el minden szülőhöz, azzal a kéréssel, hogy kísérik figyelemmel a járványügyi előírások változásait a hivatalos források, valamint az általunk közölt információk szerint.

VIII.1.8. A speciális egészségügyi ellátást igénylő gyermekek óvodai nevelése

Az 1-es típusú diabétesszel, valamint a fokozott kockázatú allergiás megbetegedéssel diagnosztizált gyermekek (tartós gyógykezelés alatt álló, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek) speciális ellátása az óvoda alapfeladata.

A velük kapcsolatos feladat ellátását olyan pedagógus, vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítjuk, aki az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésen részt vett.

A szülő/törvényes képviselő a speciális ellátás szükségességének fennállásáról köteles tájékoztatni az óvodát a gyermek jogviszonyának létesítésekor, illetve a betegség diagnosztizálásakor.

A szülő biztosítja a gyermeke számára szükséges inzulint és életmentő gyógyszert.

Azok gondos tárolása az óvoda feladata.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek ellátásának speciális eljárásrendjét az intézmény SZMSZ-e tartalmazza.

VIII.1.9. A bántalmazás, az erőszak megelőzése

A WHO definíciója: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy

potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”.

Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények látványa is.

A **pedagógus feladata**, hogy közreműködjön a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében, és pedagógiai eszközeivel törekedjen a káros hatások ellensúlyozására.

Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.

Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a Család-, és Gyermekjóléti Központtal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

Célunk: Olyan biztonságos, óvó-védő környezeti feltételek megteremtése, ahol a gyermekek a bántalmazás és erőszak megjelenése nélkül tölthetik napjaikat.

Feladataink:

- Közreműködés a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Elhanyagolás esetében mérlegeljük, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésre álló erőforrásai tekintetében.
- Törekedünk pedagógiai eszközeinkkel a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Amennyiben ez nem vezet eredményre, kezdeményezzünk intézkedést. Élünk jelzési kötelezettségünkkel a gyermekjóléti-, és családsegítő szolgálat felé, működünk együtt a folyamat során.
- Fontos a szülők felvilágosítása arról, hogy az erőszakos cselekmények látványa is egészségkárosodást okoz gyermeküknek, de emellett a védekezés helyes módszereinek alkalmazására is sarkallnunk kell őket. Ennek érdekében pl. a szülői értekezletekre, vagy más szülői fórumra megbeszélési anyagként alkalmazhatjuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.
- Építünk be a mindennapokba a veszélyhelyzetek elkerülését segítő meséket, történeteket.
- A veszélyeztetettség megelőzésére és megszüntetésére irányuló folyamat során együttműködés a Család-, és Gyermekjóléti Központtal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal.
- A gyermekvédelmi felelős személyének, elérhetőségének publikálása (intézményünkben az igazgató).

VIII.1.10. Lelki egészség fejlesztése - A mentális egészség

A mentális egészség a WHO meghatározása szerint:

„ A jóllét olyan foka, amelyen az egyén megvalósítja képességeit, meg tud küzdeni az élet mindennapos nehézségeivel, eredménnyel és gyümölcsözően képes dolgozni, valamint hozzá tud járulni saját közösségéhez.”

„ A lelki egészség legfontosabb alapjai az egyén önelfogadása, önbizalma, valamint a mások irányában való hasonló elfogadás és bizalom. Ezen attitűdök meghatározzák, hogyan észleli az egyén a különböző helyzeteket, és jellemző viselkedésjegyek kialakulásához vezetnek.”

(Gyarmathy Éva)

Az óvodás korú gyermek énképe

A gyermek énképe a családban alapozódik meg, a családi nevelés attitűdjei hatást gyakorolnak a gyermek énképére.

Szülőként és pedagógusként az egyik legfontosabb feladatunk, hogy megismerjük a gyermeket, és minden segítséget megadjunk ahhoz, hogy önmagukat megértsék és elfogadják. Az eredményes és kiegyensúlyozott önérvényesítéshez, probléma- és konfliktuskezeléshez, az egészséges élethez reális és pozitív énképre van szükség. A gyermek sikeres és boldog életének az önmagáról kialakított kép lesz az alapja.

Jó gyakorlatok az énkép alakításához

A szeretet, elfogadás biztosítása

A gyermek elhiszi, megéli, hogy ő szerethető, ha:

- Bizalommal és szeretettel fordulunk felé.
- Jó kapcsolatokat tud kialakítani és fenntartani.
- Attitűdünk, kommunikációnk, magatartásunk hatására azt érzi, hogy olyannak szeretjük, amilyen.
- Úgy szólítjuk, ahogyan ő szeretné.
- Érdeklődéssel, örömmel fordulunk felé.
- Hiányoljuk, amikor hiányzik, és örülünk neki, amikor megérkezik.

A gyermek akkor tudja elfogadni a nemiségét, ha:

- Megszólításában, az öltöztetésében és viselkedésében tudatosítjuk, erősítjük a nemi identitását. (Tájékoztassuk a szülőket arról, hogy milyen veszélyei vannak annak, ha gyermeküket szerelmeknek szólítják, szájon csókolják, stb.)

A gyermek akkor fogja érdekesnek tartani magát, ha:

- Őszinte érdeklődéssel hallgatjuk, figyelünk rá, és igyekszünk őt megérteni, amikor az élményeiről, gondolatairól beszél.

A gyermek akkor fogja reálisan látni, értékelni önmagát, ha:

- Reálisan értékeljük őt.

A gyermek akkor fogja jónak érezni magát, ha:

- Konkrét, reális és pozitív visszajelzést adunk a belső és külső tulajdonságairól, képességeiről és eredményeiről.

A gyermek nem fogja rossznak érezni magát, ha:

- A hibáira felhívjuk ugyan a figyelmét, de nem azonosítjuk azokkal, nem bélyegezzük meg, nem büntetjük, hanem lehetőséget adunk számára a helyrehozatalhoz.

A gyermek akkor lesz elégedett önmagával, ha:

- Tevékenységeiben és gondolkodásában minél nagyobb önállósághoz és sikerélményhez segítjük, s így jó tapasztalatokat szerezhet önmagáról. Ha megtanítjuk a reális önértékelésre.

A gyermek akkor fogja élvezni és jól megélni a saját életét, ha:

- Abban sok humor, játék és játékosság van.

A gyermek akkor fog célokat kitűzni, ha:

- Engedjük ábrándozni, vágyakozni. Segítjük őt abban, hogy pozitív jövőt tudjon elképzelni saját maga számára.

A gyermek akkor fog hinni és reménykedni, ha:

- Megtapasztalja azt, hogy képes a fejlődésre és szinte bármit elérhet, ha elég elszánt és kitartó. Ha azt látja, hogy a felnőttek is képesek változtatni a dolgokon és önmagukon.

A gyermek akkor tud bízni magában, ha:

- Megtanítjuk arra, hogy hogyan formálhatja a saját énképét. Ha segítjük abban, hogy ugyanazzal a mércével mérje saját magát, mint a legjobb barátait, és olyan legyen önmagához, mint a legjobb barátjához.

A biztonság, kiszámíthatóság elősegítése**A gyermek akkor fogja biztonságban érezni magát, ha:**

- Egészséges határok, követhető szokás- és szabályrendszer veszi körül. Az egészséges korlátok, a szabályok betartása rendet, biztonságot és kiszámíthatóságot jelent számára. Ennek hatására alakul ki az értékrendje, önkontrollja és önszabályozása. Nagymértékben elősegíti az erkölcsi értékrendjének stabilizálódását, ha az őt nevelő felnőttek egységes értékrend, elvárások és nevelési módszerek mentén nevelik őt és jó mintát mutatnak.

A gyermek akkor fogja biztonságban érezni magát, ha:

- Egyre jobban megismeri és megérti a világot, ehhez változatos tevékenységeket, aktív megtapasztalást és a tapasztalatok feldolgozását elősegítő beszélgetést biztosítunk.

A gyermek akkor fogja azt érezni, hogy helye van a közösségben, ha:

- Befogadjuk és megtaláljuk azt, amivel leginkább ő járulhat hozzá a közösséghez. Ha a személyisége, egyedisége alapján a megfelelő helyet, szerepet, feladatokat biztosítjuk számára a közösségben.

A gyermek akkor fogja azt érezni, hogy van helye a világban, ha:

- Elegendő valóságos személyes teret kap. A saját „kuckójának” nem a mérete a lényeges, hanem az, hogy ott az ő dolgai vannak, ott ő „uralkodik” a dolgok felett.

A gyermek akkor meri vállalni a hibáit, ha:

- Nem kell rettegnie a büntetéstől. Ha objektíven és indulatok nélkül szembesítik a hibáival és támogatják a felelősségvállalásban és a helyrehozatalban. Mutassunk jó mintát abban is, ahogy a saját hibáinkhoz viszonyulunk.

A gyermek akkor tanulja meg szabályozni a saját viselkedését, ha:

- Szeretetben és biztonságban nő fel. A belső fegyelemhez a belsővé vált értékrendje, reális önértékelése fogja hozzásegíteni. Ez pedig határozottságot és önbizalmat ad a viselkedéséhez.

A gyermek akkor fogja magát biztonságban érezni, ha:

- Őszinték vagyunk hozzá, nem titkolózunk előtte. Ha kommunikációnk támogató, biztató, nyílt és őszinte.

A gyermek akkor nem fog megijedni a váratlan helyzetektől, ha:

- Ilyenkor mi sem esünk pánikba. Mutassunk jó példát és tanítsuk meg a gyermeknek, hogy a problémák az élet természetes velejárói, egy váratlan helyzet meglephet ugyan minket, de ha összeszedjük magunkat és objektíven nézünk a helyzetre, akkor fantáziánk és tapasztalataink segítségével hamar találhatunk jó megoldásokat.

A gyermek akkor tud megbirkózni a problémákkal, ha:

- Megtapasztalja a saját kreativitását és megtanul dönteni. Támogassuk abban, hogy amiben dönthet, döntsön. Ha valamiben elakad, ne bombázzuk tanácsokkal, kérdezzük meg, hogy szerinté mi okozza a problémát, és milyen jó ötletei vannak a megoldáshoz. Ha megkérdezi tőlünk, hogy amit készített, jó-e, szép-e, akkor kérjük meg, hogy előbb ő értékelje önmagát. Bátorítsuk a kreativitásában és az ötletei kivitelezésében. Ha megélheti a személyes szabadságát és lehetőségeit, ha megtanul önmagára támaszkodni, ha megtanulja a felelősségvállalást, és mer dönteni, mindennek nagy hasznát fogja venni az életben.

Feladatunk a differenciálás szakszerű megtervezése mellett:

- az öndifferenciálás lehetőségeinek megteremtése

Az **öndifferenciálás**: olyan bánásmód, amely során – nem a gyermekeket differenciáljuk, különböztetjük meg a fejlődési ütemük szerint, - hanem a tanulás-tapasztalatszerzés, a munkavégzés feltételeit szervezzük meg a differenciált lehetőségek felkínálásával (tevékenység választása, témaválasztás, eszközválasztás, csoportválasztás...).

Ez után **a gyermek maga dönti el**, hogy a felkínált (szintben és formában eltérő) lehetőségek közül neki melyik felel meg aktuálisan az adott pillanatban a legjobban, s azt választja.

A gyermek választását érdemes facilitálni, azaz segítsük a választását!

A lelki egészségfejlesztés az óvodai nevelés mindennapos gyakorlatában nem tekinthető különálló feladatnak, hanem minden egyes nevelési mozzanatnak szerves része.

A lelki egészségfejlesztés keretrendszerét az optimális óvodai napirend, a mindennapi tevékenységek higiéniája, az egészséges életmód és életvitel alapelveinek érvényesítése, a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a különböző művészeti tevékenységek adják.

Célunk: Olyan személyiség szerkezet kialakítása, fenntartása, mely alkalmassá teszi a gyermeket képességei kibontakoztatására, miközben önmagával belső harmóniára és környezetével egyensúlyra törekszik.

Feladataink:

- Egészséges életvezetés alapjainak lerakása.
- A gyermekek szociális biztonságának megteremtése.
- Adottságaik, képességeik, törekvéseik, személyiség tulajdonságaik szabad kibontakozásának elősegítése.
- A lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek és a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése, a lemorzsolódás csökkentése.
- A stressz elhárítás, feldolgozás képességének megalapozása.
- A harmonikus társkapcsolatok kialakításának elősegítése.
- Empátiás készség alakítása.
- Egészségre káros szokások kialakulásának megelőzése.
- Erőszakmentes konfliktuskezelési technikák elsajátíttatása.
- Széleskörű függőség prevenciók tevékenység: az alkohol, a drog, a dohányzás elkerülésére nevelés.

VIII.1.11. A környezettudatos magatartás megalapozása – A környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása - Fenntarthatóságra nevelés

*„Bármid van, amire azt mondod, enyém, ne feledd hozzágondolni: kölcsönkaptam.
Mert mindenedet az élettől kaptad, s mindenedet vissza kell adnod.”
(Gárdonyi Géza)*

Életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota, valamint az egyén egészségmagatartása, életvezetése.

A környezet- és egészségtudatos magatartás kialakításának kiemelt helye van az óvoda intézményrendszerében.

A gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, illetve rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának formálásában nevelőtestületünk sokat tehet. Részünkről az elkötelezettségnek és a gyakorlati megvalósításnak van kiemelkedő szerepe.

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete;
- az egészség értéként történő megbecsülése, óvása;
- a tudatos döntések meghozatalának képessége és készsége;
- a hagyomány őrzése – átmentése a jövőbe.

Mindezeket a családok hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal és holisztikus szemlélettel tudjuk a leghatásosabban elérni.

A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere az óvodában, a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenységforma. Ez olyan nevelési folyamatot jelent, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex ismeret-, és tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető.

A környezet megismerése nem korlátozódik csak a környezeti foglalkozásokra és a tervszerű, tudatos kezdeményezésekre, hanem átfogja az egész óvodai életet.

Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszer biztosítunk.

Az érzelmek, kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk: szeretet, kötődés, élménybefogadás keltése.

A családokból hozott ismeretekre kevésbé számíthatunk (családi kirándulások, nyaralások, a tágabb környezetünk megismerése), ezért hátránykompenzáló szerepünk jelentős.

A fenntarthatóságra nevelés javasolt tartalmi óvodánkban:

- Takarékos víz-, papír-, és energia használat.
- Környezetünk tisztán tartásában való aktív részvétel, a tárgyi környezet megóvása.
- Magaságásokban a növények gondozása.
- Esővíz gyűjtése.
- Madárvédelem.
- Komposztálás.
- Palántázás a csoportszobákban is: hajtatás, csíráztatás.
- Projektek, kirándulás, környezetvédelmi játékok, vetélkedők, virágosítás stb.
- Újra hasznosítással készült játékeszközök, ajándékok barkácsolása.
- Intézményi rendezvények környezettudatos elvek alapján.

A környezet-, és egészségtudatos magatartás kialakításának célja:

- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása: a szűkebb és tágabb környezet kulturális és természeti értékeinek megismertetése, megszerettetése és annak megóvására való nevelés.
- A társadalmi igényekhez változásához igazodó, a gyermekek életkorának megfelelő természeti-, emberi és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melyek birtokában biztonságosan igazodhatnak el az őket körülvevő világban.
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.
- Az **életvezetési készségeken alapuló nevelés**, mely hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok, legjelentősebb tevékenységek:

- Évente, az óvodai élethez kapcsolódóan, igényekre alapozottan, a családokkal együtt „turisztikai nap” (kirándulás, természetjárás).
- A különböző képességfejlesztő tevékenységek során a környezettel, természettel kapcsolatos tevékenység tartalmak feldolgozása.
- Környezettudatos életmód elemeinek szocializációja: természeti környezet védelme, óvoda környezet közös megóvása, újrahasznosítás lehetőségének megmutatása a mindennapok során.
- Az egészség fogalmának, tartalmának, az egészséget befolyásoló tényezőknek a megismertetése. Mit tehetünk a saját egészségünk érdekében?

- A különböző egészségkárosító szerek egészségi kockázatának tudatosítása.
- Személyes higiéné elsajátíttatása.
- Anyag-, és energiatakarékos óvodaüzemeltetés, az intézményben dolgozók példamutatása.
- Csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága.
- Az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása.
- Baleset megelőzés, a viktimizáció (tehetetlenség, kiszolgáltatottság) elkerülése.
- Segítségnyújtás baj esetén.
- Olyan **életvezetési készségek** fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, és a hatékony kommunikációhoz.

Az óvodás gyermekek életvezetési készségeinek, képességeinek fejlesztése nem csupán az óvoda kötelessége és felelőssége, hanem a szűkebb-tágabb családé, sőt a társadalomé, a médiáé is.

Nekünk elsősorban – tiszteletben tartva a családi nevelés elveit – az egészséget befolyásoló tényezők, faktorok mentén haladva, a családok bevonásával, bevonódásuk biztosításával, velük együtt kell kialakítanunk stratégiánkat, valamint az egyes csoportok és egyének fejlődését támogató gyakorlatot.

Prioritási sorrendet nem célszerű megállapítani, mert az alábbi faktorok mindegyike fontos, és olykor a körülmények alakítják a sorrendet:

- alvás,
- társas kapcsolatok,
- napirend,
- tanulás, tapasztalás, játék, beszélgetés és meghallgatás, ének, mozgás zenére, dalolás, szabadtéri játék, a gyermek bevonása az otthoni teendőkbe stb.,
- táplálkozás és folyadék fogyasztás,
- környezetvédelem kérdései, környezettudatosság,
- testi és környezet higiéné,
- betegségek megelőzése,
- kommunikáció,
- a kulturált érzelmnyilvánítás,
- viselkedési etikett,
- káros szokások elkerülése, a nemet mondás „művészete”,
- viktimizáció elkerülése: ismerje fel a veszélyes, kockázatos helyzeteket, mit kell tenni ilyenkor, kitől kérhet segítséget,
- önismeret, önértékelés, önbizalom fejlesztése,
- megfelelő test-, és énkép.

Az „életvezetési készségek” kifejezés minden olyan készségre utal, amely hasznos az életben való sikerességhez.

- Az életvezetési készség minden élethelyzetben szükséges az élet kihívásainak hatékony kezeléséhez: önismeret, empátia, kreatív gondolkodás, döntéshozatal, problémamegoldás, hatékony kommunikáció és az interperszonális kapcsolatok,
- Az életvezetési készségek fejlesztése óvodánkban a „tevékenységorientált” módszertanra épül, a módszerek közé tartozik a csoportmunka, az ötletelés, a szerepjátékok, drámajátékok, „minta” játékok. Az életvezetési készségek pedagógiája a kooperatív tanuláson, a részvételi tevékenységeken és a tapasztalati tanuláson alapul.

Döntéshozatal

- A döntéshozatal és a problémák megoldása a mindennapi élet kulcsfontosságú tevékenysége, a gyermekek számtalan döntéssel és problémával szembesülnek, kicsikkel és nagyokkal, minden nap. A különböző helyzetekben a legjobb döntések meghozatalához szükséges készségek fejlesztésével elkerülhető, hogy a döntési helyzetek nyomasztóak legyenek számukra.

Kreatív gondolkodás

- Óvodai nevelőtevékenységünk során komplex lehetőségeket biztosítunk a gyermekeknek arra, hogy újszerű, szokatlan módon gondolkodjanak, új megoldásokat keressenek, vagy új ötleteket találjanak ki.

Kommunikáció

- Pedagógiai programunkban kiemelt helyet biztosítunk a gyermekek kommunikációs képességeinek fejlesztésének. A sikeres és hatékony kommunikáció elképzelhetetlen az értő figyelem és a megfelelő verbális és nonverbális kommunikáció nélkül, ennek érdekében hatékonyan alkalmazzuk a drámapedagógiai módszereket.

Önismeret

- Pedagógiai programunk támogatja a gyermekek önismereti készségeinek fejlesztését. Az önismeret magában foglalja az érzelmi tudatosságot, a reális önértékelést és a megfelelő önbizalom meglétét.

Érzelmek kezelése

- Az érzelmi intelligencia fejlesztése hangsúlyosan jelenik meg nevelőmunkánkban. Valljuk, hogy nem lehet csupán az érzelmekre pozitívként, vagy negatívként gondolni. Ehelyett, úgy gondoljanak a gyermekek rájuk, mint megfelelőre, vagy nem megfelelőre. Fontosnak tartjuk a kapcsolódó készségek, az önkontroll fejlesztését is, továbbá azt, hogy ki tudjanak állni önmagukért és társaikért.

Problémamegoldás

- A gyermekek nap, mint nap találkoznak olyan helyzetekkel, feladatokkal, amelyre a megoldást nem tudják azonnal, és folyamatosan alkalmazkodniuk kell új, meg új helyzetekhez. Nevelőmunkánk során lehetőséget biztosítunk számukra, hogy többféle megoldásból tudjanak választani, és önállóan válasszák meg, melyik a legjobb számukra. A problémamegoldás kapcsolódó készségei: a kockázat vállalása, az érvelés és a legjobb lehetőség kiválasztása, de a rugalmasság, a kudarcokból való kilábalás képessége is. Fontos, hogy a problémák kezelésére úgy tekintsünk, mint egy tanulási, tapasztalatszerzési lehetőségre.

Interperszonális készségek

- Mindennapi nevelő tevékenységünk hangsúlyos részét képezi az interperszonális készségek fejlesztése, hiszen ezek megléte esetén tudnak a gyermekek kapcsolatba lépni társaikkal és a felnőttekkel.

Empátia

- Az empátia fejlesztése érdekében drámajátékos módszerekkel fejlesztjük a gyermekek verbális és nonverbális üzeneteinek megértését, beleértve a testbeszédet, a gesztusokat és az érzelmek kifejezésének egyéb jeleit.
Arra neveljük a gyermekeket, hogy fogadják el mások érzéseit, még akkor is, ha nem értenek egyet vele, és kerüljék az ítélező, elutasító megjegyzéseket, vagy kijelentéseket.

Nevelőmunkánk során kiemelt feladatunk:

- a számolási készség és logikus gondolkodás fejlesztése
- az önbizalom növelése, szükségletekért való kiállás erősítése
- a konfliktusok megoldásának segítése: beszélgetés, aktív hallgatás és empátia fejlesztése
- az önfegyelem, önértékelés fejlesztése
- a hála érzése és a pozitív gondolkodásmód fejlesztése
- az érzelmi intelligencia fejlesztése
- az időgazdálkodás tanítása: feladatok rangsorolása, célok kitűzése és a határidők betartása
- a kritikus gondolkodás támogatása: információk elemzése, érvelés
- tanuljanak meg NEM-et mondani: közöljék határaikat, miközben fenntartják a pozitív kapcsolatokat
- a kudarcűrő képesség fejlesztése, kitartás
- az együttműködési készség fejlesztése, csapatmunka
- a szociális készségek fejlesztése, szerepjátékok, társas történetek, gyakorlási és visszajelzési lehetőségek által

VIII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

„Az emberek úgy éreznek, ítélnek és cselekednek, miként azt azoknál látják, akiket szeretnek és becsülnek”

(Dr. Wlassics Gyula)

VIII.2.1. Az érzelmek kezelése az óvodában**Az óvodában az érzelmek kezelése több okból is kiemelt feladat:**

- Az óvodás korú gyermek magatartása érzelmi vezérlésű, tehát értenünk, beszélnünk kell ezt a nyelvet.
- Az óvodás gyermek érzelmei gyakran indukálnak cselekvést, jót és rosszat egyaránt.
- Az érzelmek minden esetben jelen vannak, de ebben az életkorban mindez még kevésbé önszabályozó jellegű, valójában nincs, vagy alig van önkontroll alatt.
- Ha a gyermek még nem tanulta meg kifejezni és kezelni az érzéseit, erre nekünk kell megtanítanunk.
- Ha olyan szituációkat teremtünk a gazdag, változatos tevékenységrendszerben, amelyekben a gyermek választásaiban, döntéseiben, a helyzetmegoldásokban való tájékozódása során megtanulja irányítani saját érzelmeit, ez vezet majd el oda, hogy megtanulja hagyni mások által is irányítani magát, és azt is, hogy az érzelmeken kívül egyéb vezérlő szempontok is vannak. Mindez – jó esetben – előbb vagy utóbb a felelősségérzet kialakulását eredményezi.

- Az óvodapedagógus és minden dolgozó érzelmi élete, viselkedése minta a gyermekek és szülők számára. Nem engedhetjük meg, hogy elveszítsük a türelmünket és olyat tegyünk, amit nem szeretnénk, ami nem helyes.

Érzelmi képességeinkben és érzelmi intelligenciánkban egyaránt fejlődhetünk, fejleszthetők vagyunk.

Ehhez jól használható módszerek: a drámapedagógia, a mentálhigiénés játékok.

VIII.2.2. A gyermek érzelmi biztonságának szükséglete

Mit kell tennünk, hogy ez kielégülhessen?

- A gyermekek érzelmi szükségleteinek kielégítése érdekében olyan légkört és olyan lehetőségeket teremtünk, ahol felszabadulhatnak, önmaguk lehetnek, sokat nevelhetnek, játszhatnak.
- Az óvodai élethez derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört teremtünk. Biztonságos csoportműködést (állandó értékrend, szokás-és szabályrendszer) alakítunk ki, amit jó mintával és következetesen alkalmazunk.
- Egységes értékrenddel, attitűddel és személyes támogatással segítjük a gyermeket abban, hogy magukat fontosnak, elfogadottnak és befogadottnak érezzék.
- Arra törekszünk, hogy mihamarabb megismerjük a gyermekek egyéni, sajátos vágyait és félelmeit. A gyermeket vágyai mentén motiváljuk, személyiségét személyre szabott feladatokkal erősíthetjük. Félelmeitől megóvjuk, illetve elősegítjük félelmeinek, szorongásainak oldását.
- Természetes élethelyzetekben és változatos tevékenységek során tanítjuk a gyermekeket arra, hogy ismerjék fel a különböző érzéseiket, tudják azokat őszintén kifejezni és oldani oly módon, hogy azzal másoknak ne ártsanak.
- Személyes percek, segítő beszélgetés biztosítunk számukra, hogy problémáikhoz értő figyelmet és segítséget kaphassanak.
- Változatos tevékenységekkel (mese, bábozás, mentálhigiénés játék, drámajáték) segítjük elő, hogy kiélhessék magukból érzelmi problémáikat, feszültségeiket és jó megoldásokra leljenek.
- Tudatos meseválasztásunk segítheti a gyermekeket abban, hogy feszültségeik, szorongásaik oldódjanak, miközben átadják magukat annak az örömteli élménynek, amit a mese átélése ad. Tovább bővítjük a lehetőségeket, amikor a gyermekekkel eljuttassuk, dramatizáljuk a mesét. Ilyenkor önként választhatnak szerepeket, kiélhetik indulataikat és vágyaikat, pozitív megerősítéseket kaphatnak.
- A gyermekek számára biztonságot és kiszámíthatóságot jelentő következetes és rugalmas napi- és heti rendet működtetünk.
- Tudatosan alakítjuk a gyermekek belső értékrendjét, kontrollját, erkölcsi ítélőképességét, hisz biztonságot ad nekik, ha tudják, mi a helyes és mi nem.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek közti konfliktusok megelőzésére és kezelésére, a jó megoldások tanítására.
- Kommunikációs stílusunk példaértékű, bátorítást, támogatást, megértést nyújt a gyermeknek. Agressziót (túlzott hangerő, megszegényítés, büntudatkeltés, fenyegetés) soha nem tartalmaz.

VIII.2.3. Erkölcsi normák megalapozása óvodáskorban

Az erkölcs, azaz a morál olyan szabályozók, minták együttese, amelyek az emberek magatartását, viselkedését, viszonyulását szabályozzák önmaga és környezete számára kedvező irányban, azaz: közös értékek felé mutatva.

Az erkölcsi érzék kialakulása egyfajta szocializációs folyamat eredménye, amely egyúttal feltétele is a fejlett szocializált életmódnak.

Nem lehet az óvónőnek nem szembenéznie azzal, hogy úgy kell az együttélés szokásait kialakítani, azaz a normákat megalapoznia, hogy eltérő, sokszor egymással ellentétes szemléletű családok gyermekeit kell nevelnie.

Mindez azt jelenti, hogy nemcsak **el kell viselni a „másságot”, de együtt kell élni** a sokszínűséggel, sőt örülni kéne tudni a többértékűségből fakadó színes életlehetőségeknek. Ez lehetne az alapja annak a harmóniának, amelyet zenei nyelven polifóniának nevezhetünk. A polifónián alapuló harmónia nem jelent **sem szabadosságot**, sem pedig anarchiát, csak **tűrelmet, érdeklődést** és olyan **szabályozó erőt**, amely rendet teremt az értékek között egyfajta tendencia irányába. Ez pedig nem más, mint az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése azon a szinten, amely szinten egy csoport (esetünkben egy gyermekcsoport) együtt kell, hogy éljen napi több órán át. Nem cél ennél sem több, sem kevesebb. Nem cél tehát az eltérő értékek összemosása, egyesítése, nem cél az „egyformásítás”, de **cél az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítő légkör.**

A gyermek **társas lény**, azaz egyéniségét igazán csak közösségi kereteken belül, másokkal együtt élve tudja kibontakoztatni, de saját egyéniségét akarja érvényre juttatni.

Csak az a csoport válik valódi közösséggé, amelyiknek minden egyes tagja önmagában biztos, önálló funkciót betöltő, és mindenkinek vállalható szerepe van.

Egyént nevelünk tehát, de az egyén érdeke csak a „másik” összefüggésében ér valamit.

A „mi-tudatban” benne van az „én-tudat” is, az „én-tudat” pedig – jó esetben és adott esetben – „mi-tudattá” alakulhat.

A gyermekek felé közvetítendő erkölcsi értékek:

- Ha szeretünk valakit, akkor szeretünk vele lenni, beszélgetni vele és meghallgatni mindazt, amit mond. Legyen mindig nyitva a szívünk a szeretetre.
- Az egymással való kommunikálás során fontos, hogy hogyan szólunk egymáshoz. Boldog lehet az az ember, aki csendesen, nyugodtan meg tudja oldani a maga gondjait, feladatait, aki ura önmagának, háborgó érzelmeinek és szavainak.
- Ha akár akaratunkon kívül megbántottunk valakit, kérjünk bocsánatot!
- Megvan mindennek az ideje. A munkának, a pihenésnek, az ünneplésnek és ezáltal az egymásra figyelésnek is. Az ünnepnap érték. Ha ezt jól éljük meg, akkor magunkkal vihetjük ennek a napnak az erejét, lendületét a hétköznapijainkba.
- Mindenkinek nagyon mélyen a szívébe van ültetve a szülők, a vérszerinti rokonok iránti tisztelet és szeretet, amit tudatosan kell ápolnunk. Odafigyeléssel, szófogadással tartozunk szüleinknek.
- Különösen fontos a körülöttünk lévő emberi, állati, növényi élet tisztelete. Nemcsak a saját életet és egészséget, hanem a környezetünkét is szeretni kell. Kerülni kell mindazt, ami veszélyezteti a környezetünket!
- Különleges emberi érték az őszinteség.
- Tartsuk tiszteltben mások tulajdonát, azt kérés nélkül ne vegyük el. Nem szabad visszaélni a bizalommal se, amellyel egy másik ember megajándékozott!

- Fontos az igaz, őszinte szó kimondása, a gesztusok, mozdulatok eredetisége, őszintesége.
- Vegyük észre a rászorulókat, és segítsük őket.

Az erkölcsiség az egymásra figyelésben, az együttműködésben és a segítségadásban nyilvánul meg. Az óvodapedagógus feladata az erkölcsi nevelés alapját képező szokásrend megtervezése.

VIII.2.4. Megváltozott szocializáció - Az óvoda szerepe a szocializációban

Ténylegesen a **család** a gyermek elsődleges szocializációs színtere. Sajnos, ma nagyon sok család nem látja el ezt a funkcióját az alábbiak miatt:

- a szülők időhiányra hivatkozva magukra hagyják gyermeküket, a legfőbb program a TV nézés, a telefon használat;
- a konfliktusos család mintája nehezíti a gyermekek szocializációját, nem vesznek át hatékony konfliktusoldó stratégiákat;
- az egyszülős családban a szociális minták beszűkülnek, a család zártabban él, kevesebb a külső kapcsolat is,
- a TV pótló eszköz ugyan, de az antiszociális tartalmú mesefilmek értéktelen szerepmintákat közvetítenek a gyermekek felé;
- a gyermekfilmek agresszivitásra, utánzásra ösztönzők (ki nem szeretne erős lenni, győzni stb.);
- a családi kommunikációra alig szánnak időt a szülők, az értékes interakciók kimaradnak a gyermekek életéből;

A gyermekek általában az óvodában kerülnek rendszeres kapcsolatba kortársaikkal. A szabad játék a legfontosabb tevékenység, amelyben lehetőség van a társakkal való együttes tevékenységre, az eszközök megosztásától a szerepek, a szerepekhez kötődő tevékenységek megosztásáig.

Amennyiben érvényesül az óvodapedagógus tudatos játékbecsúszoló szerepe, itt alakulnak ki a kulturált közösségi magatartás szokásai. A játéktér tagolásával elérhető az óvodai csoport kisebb „mikro csoportokra” bontása, amely spontán folyamat, és ha a berendezés ezt segíti, lehetőség van a szerepcserékre 4-5 fős csoportokban. Ezekben a kis közösségekben éli meg a gyermek a befogadás, alkalmazkodás, egyezkedés, a másokra figyelés, az együttműködés élményét, fejlődnek szociális képességei.

Akkor van probléma, ha nem szocializálódik a gyermek, ha a tevékenységből bármikor kiléphet, ha a legkisebb konfliktusból kimenekül a megoldás helyett, ha el tudja kerülni a társaival való együttes tevékenységet, magányosan játszik. A nehezen beilleszkedő gyermekek gyakran játszanak magányosan. Ha keresik a társakkal a kapcsolatot, ütköznek, majd saját vagy társaik elhatározásából kimenekülnek, vagy az óvónő emeli ki őket, miután az együttműködő gyermekkel konfrontálódnak. Így nem a beilleszkedést tanulják meg, hanem a konfliktusokból való kilépést.

A gyermek szociális szükségletei

Mit kell tennünk, hogy ez kielégülhessen?

- Elfogadjuk őt és biztosítjuk a gyermekközösségbe való befogadását, beilleszkedését. A gyermekközösségben a személyiségének és a vágyainak megfelelő helyet és feladatokat biztosítunk számára.

- Segítjük, hogy barátokra leljen.
- Elősegítjük, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék egymást, elfogadják a másságot, szívesen játszanak, dolgozzanak együtt és tanuljanak egymástól.
- Elősegítjük, hogy minden gyermek az egyéni és életkori sajátosságai alapján megtalálja a helyét, szerepét, feladatait a közösségben.
- A természetes élethelyzetekben és tudatosan tervezett, szervezett játékok és más tevékenységek során fejlesztjük a gyermekek szociális képességeit, együttműködését.
- Pozitív és sokszínű közösségi élményt biztosítunk a gyermekcsoport számára, hogy erősödjön közösségi érzése.
- Tudatosan fejlesztjük a közösséget közösségi élményekkel, csapatépítő játékokkal és kooperatív módszerekkel.
- A nemzetiséghez tartozó és a hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek esetében lehetőséget teremtünk ahhoz, hogy megismerhessék egymás kultúráját. Biztosítjuk számukra az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Szeretetigényük kielégítése érdekében érdeklődünk irántuk, törődünk velük, és feltétel nélküli szeretetet, elfogadást biztosítunk számukra.
- A gyermekek számára az egyéni szükségleteik szerinti szeretetnyelveket biztosítjuk, pl. érintéssel, pozitív megerősítésekkel, a dolgaik iránti érdeklődéssel, személyes beszélgetésekkel és szívésségekkel.
- Támogatjuk őket önértékesítésükben, hatékony probléma- és konfliktuskezelési módszereket tanítunk számukra.

VIII.2.5. Magatartás fejlesztése – szocializálás – erkölcsi nevelés

A gyermekek magatartásának jellemzői azonosak a szociális képességekkel. Ezek a képességek kezdetben az elsődleges, primer szocializáció színterén, a családban, az anya-gyermek- apa, testvérek kapcsolatban alakulnak.

A másodlagos szocializációs színtér a kortárskapcsolatot biztosító intézmény: esetünkben az óvoda. A magatartás fejlettsége a szociális képességek fejlettségében tükröződik, amely a tevékenységekben nyilvánul meg.

VIII.2.5.1. A szocializációs tér változásából adódó átmenetek megkönnyítése

Családból óvodába

Az emberi élet változások, átmenetek sorozata. Az ember első elválása az édesanyától – maga a megszületés. Ezt szükségszerűen egy sor további elszakadási tapasztalat követi. Az anyától való elválás mindig nagyon nehéz. Az óvodába lépés lélektanilag sokkal megterhelőbb változást jelent, mint az iskolakezdés.

A beilleszkedést jellegzetes szorongásjelek kísérik, mint nyugtalanság, sírás, félrehúzódás, dacoskodás és hasonlók.

Az adaptálódás minden gyermeknél különböző.

Függ a veleszületett, vagy a korai időszakban szerzett sajátosságoktól, az óvodapedagógusok és a szülők segítő, támogató, biztató magatartásától.

Az óvodába fogadás türelmes és differenciált fokozatosságával azt az első tapasztalatot élheti át a gyermek, hogy azok a személyek, akikkel az óvodában találkozik, megértő támogatói.

Óvodánk dolgozói arra törekednek, hogy már a kezdeti időszakban és azon túl is, a szülők, intézményünk falain belül sok pozitív élményt éljenek meg gyermekeikkel és gyermekeik által.

Átmenetet megkönnyítő elveink, intézkedéseink:

- Intézményünk nyitott a leendő óvodások és szülei számára. Megnézhetik, ismerkedhetnek óvodánkkal, az ott dolgozó felnőttekkel, programjainkkal.
- Anamnézis felvétellel (családlátogatás keretében) a gyermek előéletének, környezetének feltérképezése.
- Biztosítjuk a fokozatos, anyás/apás beszoktatás folyamatát.
- A befogadás folyamatának kellő türelemmel, toleranciával, empátiával és nagyfokú szeretettel történő kezelése.
- A gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodunk, egyéni szükségleteiket figyelembe vesszük.
- A szülők támogatása, tanácsadás.

Óvodából-iskolába

Az óvodából-iskolába való továbblépés egy újabb nehéz időszak a gyermekek életében, hiszen új környezettel, emberekkel, helyzetekkel kell szembenézniük, új kompetenciákat kell kibontakoztatniuk.

Az iskolára való alkalmassá válást kellő szakmai hozzáértéssel, az óvoda és az iskola szoros együttműködésével kell elősegítenünk.

Az óvodapedagógusoknak, szülőknek és a tanítóknak olyan programokat kell tervezni és megvalósítani, amelyekkel elejét vehetjük a korai iskolai kudarcoknak, és megkönnyíthetjük a gyermekek iskolai bevilását.

Ez az együttműködés kölcsönös megismerés és tisztelet alapján valósítható meg, melyben központi helyen a gyermek áll.

Átmenetet megkönnyítő elveink, intézkedéseink:

- Játékos keretek között a gyermekek alapkészségeinek fejlesztése.
- Szülői értekezleteken, fogadó órákon az iskolaérettség kritériumrendszerének megismertetése a szülőkkel.
- A leendő tanító meghívása, bemutatkozás.
- Az iskolához kötődő pozitív érzelmi beállítódás alakítása, támogatása, az iskolalátogatás alkalmával élmények biztosítása.
- Helyi lehetőségeinkhez mérten, óvoda-iskola közös szervezésében programokon való részvétel.
- Az iskolára való alkalmasság vonatkozásában bizonytalan szülők döntésének több szempontú információval való segítése, minden esetben a gyermek érdekét szem előtt tartva.

A szocializációs tér változásából adódó átmenetek megkönnyítésére irányuló pedagógiai munkánk eredményességi mutatói:

- A gyermek otthonosan mozog csoportjában, tevékenykedik, ragaszkodik óvodájához, biztonságban érzi magát.
- Elfogadja a csoport szabályait.
- Elfogadja, tiszteletben tartja a különbözőséget, a másságot.
- Érzelmi élete gazdag, érzelmeit kifejezi.
- Érdeklődik társai, barátai iránt.

- Bízik önmagában.
- Konfliktushelyzetben keresi a megoldást, képes a kompromisszumra.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkozik.
- Öszinteség, igazmondás jellemzi.
- Feladat-, és szabálytudata kialakult.
- Az udvariassági formulák használatával kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Tiszteli, becsüli szülőföldjét, anyanyelvét.
- Várja az iskolát, büszke arra, hogy hamarosan iskolás lesz.
- Kialakultak az iskolába lépéshez szükséges képességei, kompetenciái.

VIII.2.6. A szociális érettséget, a magatartás fejlettségét megmutató jelzések

A gyermekek szabályokhoz, a közösségi élet követelményeihez való viszonya:

- ismeri a szabályokat, vannak alapvető erkölcsi tapasztalatai,
- megérti azokat (belátja),
- betartja az alapvető szabályokat (Hogyan tartja be? Erős külső kontroll hatására, állandó ellenőrzéssel, vagy már képes jól dönteni helyzetekben, esetleg másokat is kontrollál.),
- állandóan ütközik a szabályokkal, gyakori a konfliktus,
- kimenekül vagy megegyezésre törekszik a konfliktusokban,
- szokásai nem felelnek meg a követelményeknek (pl. agresszív).

A magatartás formálásának indirekt és direkt útjai

A magatartás formálásának az óvodában vannak indirekt és direkt útjai.

Indirekt utak: - a **játéktevékenység**, valamint

- a **mese**

Direktebb utak: - a szabályjátékok

- a kezdeményezett és kötelező tevékenységek

- a szokások betartása

- az együtt mozgás, a társas játék, a verbális szintű nyelvi játék, a szociális

képességeket fejlesztő játék

A tevékenységek során fontos az óvodapedagógus jelzése. 6-7 éves gyermekekkel már **beszélgethetünk a magatartásról** is. Hiszen az egyének játékban való viselkedését elsősorban azok érzékelik, akik az adott szituációban jelen vannak. Az egyes gyermek magatartásának pozitív, negatív irányú változása nem tudatosul, a gyermekek a tapasztalás szintjén érzékelik ezt. Annak érdekében, hogy a nehezen beilleszkedő gyermekek pozitívumait a társak is felfedezzék, szükség van egy **direktebb értékelésre** is a közösség előtt. Természetesen a pozitívumot kell kiemelni.

Ennek formája a „**beszélgetőkör**”.

A **beszélgetést** nem lehet száműzni a nevelésből. A gyermeknek ugyanúgy, mint a felnőttnek, szüksége van arra, hogy amit nem tud „kiélni” a tevékenységekben, azt legalább szóban fejezhesse ki.

A **tapintat, a tolerancia, a titoktartás, az empátia** ezekben a beszélgetésekben az óvodapedagógus részéről alapvető magatartási követelmény.

Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak egyike a **magatartás érzelmi vezérlése**. A viselkedés, magatartás **jelzés lehet a gyermek egyéni érzelmi problémáiról**.

Az **érzelmi problémák** nem jelentkeznek olyan látványosan, mint a testi elhanyagolás vagy a szegénység, de ha időben nem nyújtunk segítséget, később a magatartáson túl a sikeres teljesítést legalább annyira akadályozzák, mint az intellektuális lemaradások.

Fontos elv:

- el kell fogadni, meg kell érteni a gyermeket negatív attitűdjével, ellenségességével, agressziójával, destruktivitásával együtt. Ezt tanulta meg az adott körülmények között.

Az agressziót nem fogadjuk el, de megértjük a kiváltó okokat.

Hogyan kezelhetjük az érzelmi zavarokat?

- Képzeldük bele magunkat a gyermek helyzetébe, ez segít a megértésben.
- Próbáljuk megérteni, természetesnek felfogni a gyermek védekezését, negatív érzelmeit. Értő magatartásunkkal a „negatív emóciók” kioltódnak, míg a büntetéssel ezeket az érzelmeket elnyomjuk, és további alkalmazkodási nehézségeket gerjesztünk. Verbálisan is fejezzük ki, mi tudjuk, hogy ő mit érez (haragot, dühöt), de segíteni akarunk.
- Higgyünk abban, hogy a negatív érzelmek kifejezése a viselkedés javulását eredményezi.
- A destruktív, veszélyeztető magatartást le kell állítani, vagy le kell vezetni. A levezetésnek sokféle technikája van (sport, mozgás, versenyjátékok, erő-, ügyességi játékok).
- Tegyük érdekeltté a gyermeket saját viselkedése módosításában.

A nevelés gyakorlatában egyre sűrűbben fordulnak elő nehezen feloldható konfliktusok.

Az elmúlt évtizedekhez viszonyítva nem csak mennyisége, a mélysége is gyarapodott. Az okok sokrétűek:

- A szülők többsége (szerencsére!) a nevelés során kevésbé alkalmaz fizikai erőszakot, ám e helyett azonban nem rendelkeznek a fékezés, a korlátok kialakításának és a konfliktusok konstruktív megoldásának stratégiájával.
- Sok családban szabadjára engedik a gyermekeket, nem vállalják a konfliktusokat.
- Vannak szülők, akik a „szabad nevelés” elvétől vezérelve hagyják a parttalan önkítelijesedést.
- Az erőszakot tartalmazó felnőtt minta, televíziós hírek, filmek és számítógépes játékok hatására a gyermekek könnyen elsajátítják az erőszakos viselkedés formáit.

„A nevelés feladata nem az, hogy a gyermek valamennyi agresszív megnyilvánulását leállítsa, hanem az, hogy a durva, nyers formák helyett az agresszióknak olyan formáit hozza létre, amelyek a társadalom számára elfogadhatóak.”

(Dr. Ranschburg Jenő: Félelem, harag agresszió)

Az agressziót többnyire félelem, szorongás vagy frusztráció előzi meg, és az összegyűlt kezeletlen érzések alakulnak át bizonyos helyzetekben agresszív reakcióvá.

Az okok feltárása és oldása, a konstruktív megoldások hozhatnak hosszú távon eredményeket.

A büntetés nem hozza meg a várt eredményt, és nincs visszatartó ereje.

Feladataink a megelőzésben és az indulatok kezelésében:

- Ismerjük meg a gyermekek személyiségét, eddigi életüket és énképüket, hogy megértsük a gyermeki magatartás mozgatórugóit.
- Tanítsuk meg a gyermekeket arra, hogy ismerjék fel szükségleteiket és az ahhoz kapcsolódó érzéseiket.
- Alakítsunk ki bizalmi légkört és jó kapcsolatot, hogy bátran megoszthassák velünk gondolataikat, problémáikat, vágyaikat.
- Segítsük őket abban, hogy ki tudják fejezni magukat és érzéseiket.
- Támogassuk őket önérvényesítésükben, elképzeléseik megvalósításában.
- Segítsük őket személyiségük kibontakoztatásához és sikerélményekhez.
- Játékos módszerekkel tanítsuk őket a siker és a kudarc elviselésére.
- Indulataik levezetéséhez tanítsunk számukra olyan technikákat, amellyel nem ártanak másoknak, nem mutatnak rossz mintát.
- Tanítsuk a gyermekeket az önvédelemre is (határozott testtartás, hang, szemkontaktus, érvelés).
- Támogassuk őket a közös megoldások keresésében és kivitelezésében.
- A problémák megelőzése és kezelése érdekében működjünk együtt a családokkal, esetleg szakemberekkel.
- Mi – a gyermekeket nevelők – képviseljünk azonos értékrendet, biztosítsunk egységes és következetes nevelői hatást, mutassunk jó mintát. A gyermeki magatartászavarra soha ne reagáljunk agresszióval.
- Ha problémánk van egy gyermek magatartásával, ne várjuk meg, amíg előítéletessé válunk. Kérjünk segítséget kollégáinktól, vagy külső szakemberektől (esetmegbeszélés).

A **fegyelem** szó rendet, biztonságot, kiszámíthatóságot, harmóniát, békés egymás mellett élést üzen számunkra. A magatartásunkban jelentkező fegyelemnek két formája létezik.

Belső indíttatású fegyelemnek az önfegyelmet, az önkontrollt nevezzük.

A **külső vezéreltségű fegyelem** során az adott személy magatartását nem a belső normái irányítják, hanem a másoknak való megfelelés. Ha a külső kontroll irányít bennünket, akkor valószínűleg nem rendelkezünk reális és pozitív énképpel. Magatartásunk nem kiszámítható, hiszen mindig másokhoz igazítjuk, mikor kihez. Emiatt sok feszültséget és bizonytalanságot élhetünk át, ezért ritkán vagyunk kiegyensúlyozottak.

A kisgyermek még leginkább a felnőtteknek akar megfelelni, de ahogyan érik, úgy kellene a saját értékrendjének kialakulnia, a belső kontrolljának megerősödnie.

Hogy akarjuk elérni a fegyelmet?

„Ha egy gyermek nem tud olvasni, megtanítjuk.

Ha egy gyermek nem tud írni, megtanítjuk.

Ha egy gyermek nem tud szorozni, megtanítjuk.

Ha egy gyermek nem tud helyesen viselkedni,

...megtanítjuk? vagy ...megbüntetjük?

Miért nem tudjuk ugyanúgy befejezni az utolsó mondatot, ahogy a többit?”

(Rob Horner 1998.)

Célunk, hogy a **befolyásoló stílusú fegyelmezés** módszereit elsajátítsuk, és tudatosan, meggyőződéssel alkalmazzuk.

A befolyásoló stílus mellett szól, hogy az alkalmazás során:

- módszerünk a gyermekhez igazodik, és attitűdje gyermekközpontú
- a gyermekeket önállósághoz, tapasztalatszerzéshez segíti
- ismerjük a gyermekeket, átlátjuk a folyamatokat, ezért eredményes a megelőzésben
- nem kényszerít bennünket abba a szerepbe, hogy ítélkezzünk és döntsünk, hogy „mumusok” legyünk, hogy mindig mi találjuk ki a megoldásokat
- az értékrend és a szabályok alakítását, az értékeléseket, a problémák kezelését és a megoldások keresését a gyermekekkel való együttműködésben, a közös gondolkodás segítségével valósítjuk meg
- a gyermekeket segíti abban, hogy belássák a helyes és a helytelen magatartás következményeit, hogy a hibáikból is tanuljanak, fejlődjön felelősségvállalásuk és döntési képességük
- a szükséges beavatkozást a megfelelő időben, helyen és módon tehetjük meg, objektivitásra és minden érintett megértésére törekszünk
- őszinte, nyílt és gazdag kommunikációt tartunk fenn a gyermekközösségben
- a jóra figyelünk, az erősségekre alapozunk
- törődést és egyéni bánásmódot alkalmazunk, így a gyermeknek nem kell „rosszkodnia azért”, hogy figyeljenek rá
- a gyermekek jól érzik magukat a velünk való kapcsolatukban, nem akarják elveszíteni bizalmunkat és szeretetünket, ezért elkerülik a sértő, zavaró magatartást, vagy ha mégis előfordul, őszinte büntudattal helyre kívánják hozni
- erőszakmentes, együttműködő kommunikációt valósítunk meg
- támaszt, segítséget adunk a problémák kezeléséhez
- humánus és hatékony hozzáállásunk jó minta a gyermekek számára
- számunkra is jó eredményeket és sikerélményt jelent, ezzel hosszú távú hatékonyságot, és lelki egyensúlyt segít elő

Konfliktuskezelő stratégiák

A konfliktusok akkor keletkeznek a nevelési folyamatban, ha a gyermekek nem a kívánt módon, a szabályoknak megfelelően viselkednek a kapcsolataikban, a tevékenységekben. Ez a magatartás sem az egyénre, sem a kortársakra nézve nem elfogadható, akadályozzák fejlődésüket, és a csoport nyugodt, szeretetteljes, biztonságos légkörének kialakulását.

Meg kell, hogy tanuljuk a **kompromisszumkereső, konstruktív stratégia** alkalmazását!

- **Kompromisszumkereső, konstruktív stratégia:**
 - a megoldás személyekre irányuló
 - kommunikációval feltárja az indítékot, érdekeket, szándékokat
 - konszenzusra törekszik, a feleket megegyezésre ösztönzi, alternatívákat fogalmaznak meg, döntenek, és ez alapján
 - kooperálnak, feloldva a konfliktust.

Konfliktushelyzet megoldásakor tartsuk szem előtt:

- A konfliktusban benne lévő gyermekek mindegyikének problémája van, és mindegyiknek a sajátja fáj jobban. Nem tehetünk különbséget az alapján, hogy kinek a fájdalma nagyobb, vagy ki az idősebb, netán fiatalabb.
- A gyermekek érzelmi biztonságra, ölelésre vágnak, ezzel kell törődnünk.

- Érezzük át a fájdalmukat és ezt fogalmazzuk is meg.
- Én-üzenettel fordulunk feléjük, hogy lássák, nem haragszunk rájuk.
- Partneri beszélgetést kezdeményezzünk, amiben kérjük a segítségüket.
- Csak az a jó megoldás, aminek mindenki a győztese. Mi magunk is, hiszen jó érzéssel tölt el bennünket, ahogyan kezeltük a problémát.
- Ha **jól kezeltük a konfliktust, értő figyelemmel** fordultunk feléjük, **átérezttük** a fájdalmukat, **nem ítéltük el** őket és **nem adtunk tanácsokat**, hanem támogattuk őket az önálló problémamegoldásban – ez jó mintát ad a csoportnak is, hisz azt gondolják, ha nekik is hasonló gondjuk lesz, akkor ők is számíthatnak az óvó nénire.

A nevelési folyamatban természetesnek tartjuk a konfliktusokat. Nem akkor vagyunk jó óvodapedagógusok, ha soha nem kerülünk konfliktusba a gyermekkel, hanem **attól leszünk eredményesek**, ha a megoldás által a gyermekek többek lesznek, valamit megtanultak az adott szituációban, aminek következménye magatartásuk rendezése.

VIII.2.. Értéorientált közösségi nevelés

Az értékeorientációt a neveléshez kell kapcsolni, lényege az értékközvetítés, értékteremtés.

Pedagógiai kultúránk részévé kell válnia annak a tudatos, átgondolt értékközvetítésnek, amelyben formálódik a gyermekek teljes személyisége, attitűdje, magatartása, viselkedése.

Pedagógiai munkánkban a gyermek nyitottságára kell építenünk, és ahhoz hozzásegíteni, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a **nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családhoz való kötődés alapja**, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A nemzeti identitástudat alakítása az egyetemes kultúrán alapuló értékrend közvetítése, az anyanyelvi nevelés kiemelt szerepével, a nemzeti, és egyéb (családi, közösségi) ünnepek méltó tevékenységszervezésével és számtalan egyéb óvodai tevékenységgel – a művészeti neveléstől a külső világ tevékeny megismeréséig – történjék.

Közösségfejlesztés

„Ha a sokféleség közös alapot és célt talál, nagy dolgot szülhet. Mindenki megőrzi másságát – de egy irányba húz. Ez a fejlődés útja az élet minden színterén.”
(Müller Péter: Jóskönyv)

Az eredményes óvodai nevelés megkívánja tőlünk, hogy összehangoljuk az egyéni bánásmódot és a közösségi nevelést.

Jó gyakorlatok a szabályok alakításához

Minden közösséget – beleértve a családot, a kollektívát és a gyermekközösségeket is – szabályok és szokások működtetnek. Az ésszerű kereteket adó szokás- és normarendszer biztonságérzetet, nyugalmat ad a gyermekek számára. **Kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése**, a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő dajka közti összhang.

A szokás- és normarendszert a nevelési év elején határozzuk meg.

Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A **szokás- és normarendszer** napirendkövető. **Tartalmi elemei** mindazok az **elvárások**, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok
- a játék, mozgás
- a tanulás

területén normaként jelennek meg az óvodai életben.

Néhány fontos szempont, ami a rendet és a biztonságos működést segíti elő:

- A közösség szabályait a közösség tagjaival közösen állítsuk össze.
- Annyi szabályt alakítsunk ki, amennyi átlátható és ellenőrizhető.
- A szabályok legyenek mindenki számára érthetőek, megjegyezhetőek és megvalósíthatóak, és ne mondjanak ellent egymásnak.
- A szabályok betartásában, betartatásában legyünk következetesek, de szükség esetén rugalmasak is.
- A szabályokat egységesen képviseljük és működtessük.
- Ne a szabályszegésekre fókuszáljunk, a pozitívumokra is figyeljünk.
- A szabályszegésnek legyen reális következménye, ami ne a büntetésre, hanem a felelősségvállalásra és a helyrehozatalra irányuljon.
- A szabályok betartását, önmaguk és egymás magatartását a közösség tagjai rendszeresen értékeljék.

Viselkedési szabályok a gyermekcsoportban = eredményességi mutatók az óvodáskor végére

- **Érezd jól magad!**
 - Mindennap játssz, mozogj, énekelj, táncolj, neved, érezd jól magad.
 - Vágyaidat, elképzeléseidet építsd be a tevékenységeidbe, játékosan.
 - Mondd el, mit szeretnél, mire van szükséged.
 - Vállalj olyan szerepeket, feladatokat, amelyekben örömet leled.
 - Igyekezz megismerni és elfogadni társaidat és a felnőtteket olyannak, amilyenek, hogy jól érezd magad közöttük.
- **Tartsd be az illemszabályokat!**
 - Köszönj, amikor megérkezel és elmész.
 - Étkezéskor ülj egyenesen a széken és csukott szájjal egyél. Használd az evőeszközöket úgy, ahogy tanultad.
 - Beszélj mindenkivel úgy, ahogy szeretnéd, hogy veled beszéljenek. Kérlek, ne kiabálj. Ne használj bántó szavakat.
 - Mondj igazat.
 - Tartsd be a szabályokat. Ne csalj a játékban.
 - Ismerd fel a helyes és helytelen cselekedetek következményeit.
 - Tanulj meg uralkodni az érzéseiden és vágyaidon.
 - Tiszteld a felnőtteket, időseket.
- **Óvd a környezetet!**
 - Tiszteld és óvd környezetet értékeit (növények, állatok, műalkotások).

- Szeresd szüleidet, hazádat, településedet.
- Takarékoskodj az eszközökkel, anyagokkal, energiákkal.
- **Tartsd be az egészséggel kapcsolatos szabályokat!**
 - Evés előtt és után moss kezet.
 - Evés után moss fogat.
 - Fújd az orrod zsebkendőbe, és aztán dobd a szemetesbe.
 - WC-használat után szólj, ha nem boldogulsz egyedül. Aztán húzd le a WC-t, és moss kezet.
- **Fejlődj, ügyesedj, okosodj!**
 - Járj nyitott szemmel, fedezd fel a világot.
 - Mindennap tanulj meg valamit.
 - Tapasztalataidat oszd meg másokkal is.
 - Törekedj arra, hogy egyre ügyesebb, önállóbb legyél a tisztálkodás, öltözködés, étkezés során és a többi feladatodban.
 - Gondolkodj, mielőtt cselekszel.
 - Ha hibáztál, ismerd el, tanulj belőle és igyekezz helyrehozni.
 - Értékelj a saját viselkedésedet, eredményeidet.
- **Vigyázz a rendre!**
 - Rakj rendet magad után. Mindent oda tegyél vissza, ahonnan elvitted.
 - A szemetet tedd a szemetesbe.
 - Előbb tedd vissza a játékot a helyére, és csak aztán vedd elő másikat.
 - Vigyázz az óvodai játékokra, eszközökre, hogy sokáig játszassunk velük.
- **Vigyázz magadra!**
 - Öltözködj az időjárásnak megfelelően.
 - Futni csak a tornaszobában és az óvoda udvarán lehet.
 - Tartsd be a baleset megelőzés helyi szabályait.
 - Ha bajban vagy, és nem tudod egyedül megoldani, kérj segítséget.
 - Hagyd, hogy segítsenek neked.
 - Ha nem tudtok megegyezni a társaiddal, kérj segítséget a felnőttektől!
 - Ha az óvodán kívül közlekedünk, fogjad a társad kezét, és maradj a sorban.
- **Vigyázz a társaidra!**
 - A játék mindenkié, beszélj meg társaiddal, hogyan osztotok rajta.
 - Vigyázz társaid testi épségére. Ne üss meg senkit, ne bánts meg senkit.
 - Ha szeretnél valamit, kérd el. Ne nyúlj a társaid polcára, fiókjába, ne vedd el azt, ami az övék.
 - Értékelj társaid viselkedését őszintén.
 - Alvásidőben pihenj, ne zavarj a társaidat.
 - Segíts társaidnak.

Az óvodapedagógusok kiemelt feladatai:

- Alapvető udvariassági formulák, „varázsszavak” elsajátíttatása, gyakoroltatása (kérem, köszönöm, légy szíves, légy kedves....).
- Köszönésre, elköszönésre ösztönzés.
- A szociális érzelmeket együttérzéssel, személyes példaadással alakítsuk ki.
- A gyermekeket egymás segítésére buzdítsuk, a gyermekek-felnőttek közötti bizalmat tapintatos, elfogadó viselkedéssel, a szeretet jeleivel alakítsuk.
- Egymás feltétel nélküli elfogadásával, tiszteletével, konfliktust kezelő stratégiák (technikák) megmutatásával mélyítsük a gyermek-gyermek kapcsolatokat.
- Csoportunkban érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, gondoskodó légkört alakítsunk ki, melyben a felnőttek természetes támaszai a gyermekeknek.

- Személyiségünk derűt, nyugalmat, biztonságot sugározzon a gyermekek felé.
- A gyermekek fejlesztése során verbális, és metakommunikatív eszközökkel folyamatosan erősítsük a gyermekek önbizalmát, énképét.
- Rendszeresen kezdeményezzünk önismeretet, kapcsolatteremtő képességet erősítő játékokat.
- Rugalmas szabályokat alakítsunk ki, amelyeket a csoportban együtt dolgozó felnőttek betartanak, és a gyermekektől is elvárják azokat.
- Teremtsük meg a lehetőségét annak, hogy a gyermek rácsodálkozhasson, megismerhesse a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetét.
- Magyarország jelképrendszerének, a magyarság hagyományainak megismertetésével a hagyományápoláshoz, nemzeti identitásunkhoz kötődő szókincs és kifejezőkészség alapozása.
- Biztosítsunk a gyermekek számára - a befogadó képességüknek megfelelő - kulturális, művészi élmények átélését, ezek által esztétikai érzelmeik fejlődését.
- Személyes példaadással segítsük a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaik elfogadását.
- A nemzetiségi, etnikai kisebbségi gyermekek és családjuk részére – igény esetén – biztosítsuk, hogy saját kultúrájukat, hagyományaikat, szokásaikat a csoport többi tagjával megismertessék.
- Szükség esetén kezdeményezzük speciális szakember bevonását (pl. nehezen szocializálható, hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermek).

VIII.2.8. Hagyományok, ünnepek, mint az érzelmi, erkölcsi, és közösségi nevelés lehetőségei - Az ünnepek lélek-, és viselkedésformáló hatása

*„A népszokás egyszerre illemtan, erkölcsi kódex, iratlan törvény,
művészet, költészet, színjátkozás, mítosz és mágia”
(Dömötör Tekla)*

Hétköznapijaink közül kiemelkednek az időről időre visszatérő közösségi események: az ünnepek, melyek az érzelmi nevelést erősítik. A hagyományok azok az alkalmak, amelyeknek segítségével nemzedékről nemzedékre megőrizhetjük tudásunkat, tapasztalatunkat.

Ezek a szép napok a rendezett emberi élet tartozékai. Ismétlődésükkel ritmust visznek az idő múlásába, a várakozás és a beteljesedés élményével ajándékozzák meg azokat, akik részt vesznek bennük. Hétköznapioktól eltérő, másfajta érzéseket és gondolatokat ébresztenek bennünk. Felnőtteknek és gyermeknek egyaránt nagy élmények.

A kisgyermekek különösen lelkesen vesznek részt az ünnepi készülődésben, mert mindenben várják és szeretik a rendkívülit. Boldogok, ha eljön az ünnep.

A kisgyermekkori ünnepek azért fontosak, mert ekkor tapasztalja meg először az ember, hogy vannak a megszokotton felülemelő dolgok és események, amelyek egyszerre egyéniek és közösségiek is.

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésnek, gondolunk itt a változatos tevékenységi lehetőségekre, az esztétikai élmények hatására, vagy a közösségi érzések széles skálájának megmutatkozására.

Az ünnepi készülődés a „holnap örömét” adja, megerősíti a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozza a gyermekek közösséghez tartozását.

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is fontosak az óvodában, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Ebből a szempontból nézve az óvoda egyéni arculatának kialakításában is kiemelt jelentőséggel bírnak.

Fontos része az ünnepnek a rákészülés, a közös tervezgetés, a tevékeny várakozás is.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget.

Az aktív és önálló embernevelés egyik sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés.

Az előkészület a csoporton belüli **közösségi érzések** alakítására kitűnő alkalmat teremt, és tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához.

Az esztétikus és alkalomhoz illő teremdszítés ugyancsak lehetőség arra, hogy együtt örüljünk annak, amit létrehoztunk.

Nem másról van itt szó, mint értékteremtésről és a folyamatáról, a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről.

Ennél komolyabb közösségépítő-, alakító tevékenységet keresve sem tudnánk találni.

Természetes, hogy kezdetben a személyes ünneplések, a születésnap a fontos. Azt üzeni, gondolnak rám, szeretnek.

Gyönyörűek a **hagyományos családi és közösségi ünnepek is.** A Mikulás jövelete, a karácsony, a húsvét.

Nemzeti ünnepeink közül a kicsi gyermekekhez leginkább **március 15-e** vihető közelebb, bár az óvodásoknak még nincs történelmi tudata, semmit sem ismernek a múlt eseményeiből. Őket még ezen a napon is a **külsőségek** (a kokárda, a nemzeti színű zászló, a dobolós-éneklős vonulás, a játékalakok) ragadják meg.

Ezeknek az **emlékképe** hitünk szerint természetes elemként épül majd be a személyiségbe, és alkotja azt a fogalmat, amit a lakóhely, a táj, a szülőföld vonzalmával együtt **hazaszeretetnek** nevezünk.

Az ünnepek, megemlékezések szervezését a gyermekek személyiségfejlődése szempontjából fontosnak tartjuk, mert az érzelmi nevelés és a közösségi nevelés terén kiemelkedő hatást fejtenek ki.

Hozzájárulnak a nemzeti identitástudat megalapozásához, valamint az egyetemes kulturális értékek megismertetéséhez.

E jeles események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokhoz, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le.

Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi ráhangolódással, ajándék készítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével.

Kiemelt célunk: Az óvodai ünnepek, ünnepélyek, jeles napok, hagyományok emelkedjenek ki a hétköznapokból, mind külsőségükben, mind a belső tartalomban, ezáltal szolgálják a nevelőmunka hatékonyságának növelését, az összetartozás élményének erősítését, a nemzeti identitástudat alapozását.

Feladataink:

- a népi kultúra megismertetése,
- nemzeti identitástudat megalapozása,
- egyetemes kultúrán alapuló értékrend közvetítése,
- élmények nyújtása,
- ismeretek átadása,
- ízlésformálás,
- közösségépítés,
- hazaszeretetre nevelés,
- viselkedési minták közvetítése,
- a gyermek érzelmi, esztétikai és morális biztonságának megalapozása.

Az ünnepek és a család

Az ünnep, az ünneplés nagyon mély nyomot hagyhat a gyermekek életében. **Az ünneplés „művészetét” a családnak kell ápolnia.** Az óvoda megpróbálhatja ezt kitágítani, gazdagítani, de semmiféleképpen sem tudja pótolni.

Ezen a téren szomorú tapasztalataink is vannak. A hátrányos helyzetű családok némelyikében a gyermek azt sem tudja, hogy éppen születésnapja van, csak az óvodában szembesül vele.

Néhány családban nemhogy ajándék nem jut karácsonykor, de még karácsonyfa sem.

Mikulás ünnepén az óvoda és a falu Mikulása az, akitől csomagot remélhetnek.

A csalódottság, a hiányérzet amiatt is jelentkezik, mivel a környezetük (üzletek, televízió) táplálja vágyaikat, ám ez nem nyer kielégítést.

Sok gyermekünk a csoportjával, vagy a nagyobb óvodai közösséggel élheti meg az ünnepi pillanatokat, melyek új, eddig még meg nem élt érzelmeket váltanak ki belőlük.

Fontos feladatunk, hogy vissza kell szerezni az ünnepeket, meg kell tanítanunk a gyermekeket – és rajtuk keresztül a családokat – ünnepelni. **Példát kell adnunk a családok számára az ünnep mélyebb, élménydúsabb megéléséhez.**

Erre hivatottak a családokkal közös ünnepre készülődések (karácsony és húsvét előtti kézműves játszóházak), egy-egy – már hagyománnyá vált – közös ünneplés (Márton napi lámpás felvonulás, farsangi multság, gyermeknap). Ezeken a rendezvényeken megpróbáljuk a szülők szemléletének formálását oly módon, hogy megmutatjuk, a közös játék, az egymásra figyelés milyen sokat jelent a gyermekük számára. Elanyagiasodott világunkban különösen fontos, hogy ráérezzünk, az emberi érzések, az „együtt vagyunk” tudata fontosabb minden tárgyi eszközénél.

Mert az érzésre emlékezni fogunk akkor is, amikor a kapott ajándékot esetleg már el is felejtettük.

Ünnepléseink alapelvei:

- Törekedjünk az ünnepekre való készülődés, ráhangolódás során a gyermekek érzelmi életének gazdagítására.
- Ünneplésünk külsőségeiben és lélekben egyaránt méltó legyen az alkalomhoz.
- Tegyük lehetővé, hogy örömteli eseménnyé váljon, összekovácsoló szerepét betöltse.
- Legyenek visszatérő, ismerős, állandó szimbólumai az ünnepeknek.
- Kutassunk tájegységünkhöz kötődő népi játékokat.
- Teremtsük meg az egészséges egyensúlyt a népi értékek feldolgozása és a mai kor értékei között.
- Az ünnepek szervezése során törekedjünk arra, hogy maga az ünnep emelkedjen ki a hétköznapiakból, de előzményei illeszkedjenek a gyermekek természetes életmenetébe.

Hétköznapokat színesítő ünnepek és jeles napok	Tevékenység, tartalom
Márton-napi liba-bál (elfeledett hagyomány újjaélesztése) november	- Márton legendájának megismerése - dramatikus játékok - libás mesék, versek, énekek - vendégvárás - lampionos felvonulás
Mikulás ünnepe december	- Mikulás várás - mesék, versek, énekek a Mikulásról - dramatikus játékok - minden gyermek csomagot kap
Karácsonyi ünnepkör Advent december	- Adventi időszak: adventi koszorú, a négy gyertya jelentése - Karácsonyi népszokás: betlehemezés - Advent témaheteinek, projektjének megvalósítása - Karácsonyi kézműves játszóház
Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) konkrét napja: húshagyó kedd	- télbúcsúztató, bolondozó témahetek megvalósítása - farsangi mulatság (jelmezes, álarcos alakoskodás, tréfás ügyeskedő játékok, lakmározás)
Március 15. Nemzeti ünnepünk	- nemzeti jelképeink megismertetése - a nemzeti ünnep témahetének, projektjének megvalósítása a csoportokban - hősi emlékműnél zászlók elhelyezése
Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)	- néphagyomány, népi játékok felelevenítése (locsolkodás, tojásfestés, tojásgurítás, fészekkeresés) - húsvéti kézműves játszóház - témahét, projekt megvalósítása
Anyák napja (május első vasárnapja)	- témahét megvalósítása (érzelmi-, esztétikai nevelés!) - ünneplés
Gyermeknap (május utolsó vasárnap)	- kirándulás, vagy népi játszóház, óriás csúszda.....
Évzáró – Ballagás (május vége, június eleje)	- „Búcsúznak a középsősök” - tarisznya átadás - zenés- mozgásos-táncos játékok (nagy csoportosok) - búcsúzó szalag kötése az ovis zászlóra (ballagók)
Gyermekek születésnapja	- „Mi így szoktuk” csoportokban kialakított szokások szerint
Állatok világnapja (okt.4.)	- Szerepük a környezet- és természetvédelemhez kapcsolódik. Segítik az élő és élettelen természet egy-egy összetevőjének, csoportjának megismerését, a pozitív érzelmi viszony alakítását, a károsító tényezőkre való rádobbantást, a cselekvésre való ösztönzést.
Víz világnapja (márc. 22.)	
Föld világnapja (ápr. 22.)	
Madarak és Fák napja (máj. 10.)	

Az ünnepekhez és a hagyományápoláshoz kötődő eredményességi mutatók:

- A gyermekek különbséget tudnak tenni hétköznapi és ünnepnapok között.
- A közös ünnepek alkalmával megtanulják megélni érzelmeiket.
- Igényükké válik a jeles napok külsőségeiben és belső tartalmakban való megünneplése.
- Saját képességeik szintjén megértik, elsajátítják, tovább viszik a magyar népi ünnepkörök hagyományrendszerét.
- A „zöld” jeles napok megünneplésével elindulnak a környezettudatos, felelős magatartás irányába.

VIII.2.9. Az értékelés és a jutalmazás

Az értékelés fontos személyiség-, és közösség alakító tényező.

Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek megfelelőezett formája, a biztatás.

A gyermeki tevékenységek, teljesítmények értékelését minden esetben a fejlődésbe vetett hit, a segítő, támogató attitűd jellemzi.

A gyermekek hibáit, tévesztéseit a tanulási, fejlődési folyamat természetes velejárójaként kezeljük.

Célunk: A gyermekek helyes megnyilvánulásainak és értékrendszerének kialakítása, a pozitív motiváció, megerősítés folyamatos biztosítása.

Feladataink:

- A gyermek önmagához viszonyított fejlődésének értékelése.
- Objektív, érthető, pozitívumokra épülő, fejlesztő, következetes értékelés.
- Konfliktusmegelőzési módszerek tudatos alkalmazása.
- Közös szabályrendszer kiépítése.
- Az értékelési szempontok tudatosítása.
- Pozitív példák megerősítése.
- Az értékelés területeiről, szempontjairól és időszakos eredményeiről a szülők tájékoztatása.

A gyermekek jutalmazásának elvei:

- A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású legyen.
- Tárgyi jutalmazást nem alkalmazunk (kivétel: gyermekeknek szóló pályázatok díjazottjainak esetében, sportversenyeken helyezést elért okán).

A gyermekek jutalmazásának formái:

- kiemelt, megtisztelő feladat adása,
- kedves tevékenység biztosítása,
- verbális és nonverbális kommunikációs eszközökkel az érzelmek kifejezése.

VIII.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

„Ismergetjük, tanuljuk egész életünkben anyanyelvünket is, ezt a sokszínű, sokarcú csodát. S minél jobban megismerjük, annál szebbnek, gazdagabbnak, csillogóbbnak látjuk.”
(Lőrincze Lajos)

A **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése nagyon fontos része nevelőmunkánknak, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

A sikeres szocializáció alapfeltétele a megfelelő beszédkészség, a nyelvi kifejezőképesség. A beszéd a gyermek környezettel való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszközévé válik.

Mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az **anyanyelv fejlesztése** és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az **óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.**

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben:

- a gyermek természetes beszéd-, és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére,
- a gyermek meghallgatására,
- a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére

szükséges figyelmet fordítani.

A „beszélő magatartást” akkor sajátítja el a gyermek, ha:

- érzelmi biztonságban van,
- derűs a légkör,
- tapasztalja a személye iránti érdeklődést,
- ha türelmesen kivárjuk gondolatainak, érzelmeinek kifejezésére.

A gyermek **beszéd- és kommunikációs képessége** nagyban függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

A családi szocializáció negatív hatásai – avagy, miért ez a legproblémásabb területe gyermekeink személyiségfejlődésének?

- ingerszegény környezet, melyben nincs folyamatos kommunikációs kapcsolat a gyermek és környezete között;
- a gyermekek beszédében sok a kidolgozatlan nyelvi kód, ami mindennapi kommunikációjukat megnehezíti;
- helytelen szülői verbális és metakommunikációs minták;
- a korai anya-gyermek kapcsolat hiányának problémái: nincs visszajelzés a gyermek által kidolgozott hangokra;
- a családok többségében nincs mesekönyv, a felnőttek sem „olvasók”;
- kimarad a „mi ez?” korszak – nem kap válaszokat a gyermek (szegényes szókincs);
- a gyermekek napjaikat folyamatosan erősebb háttérzajban töltik, ezáltal beszédértésük, beszédészlelésük pontatlan;

- a családban nem biztosított a szemtől-szemben történő beszélgetések lehetősége
- környezetükben mindenki egyszerre beszél, a gyermek nem talál értő meghallgatásra, nem alakul beszédfegyelme.

Célunk:

- Bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.

Feladataink az anyanyelvi nevelés területén:

- **Ismerjük meg a családok anyanyelvi kulturáltságát.** Győzzük meg a szülőket az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról: a szülői szó, az esti mese, a közös beszélgetések mintát adnak a gyermekeknek, további nyelvi fejlődésükben, szocializációjukban meghatározó a szerepük.
- Tudatosan törekedjünk **beszédkultúránk csiszolására.**
- Mindenkor, de különösen a **befogadás időszakában** bírnak különös jelentőséggel az **óvó nénivel való páros játékok:** a ringatók, a höcögtetők, lovagoltatók, ölbeli játékok. A szoros testi-lelki együttlét megnyugtató hatású, az anyával való kapcsolatot pótolja, elősegíti az óvó nénihez fűződő érzelmi kapcsolat kialakulását, s a későbbiekben azt, hogy társai felé forduljon, megszólaljon, beszélgetni kezdjen a gyermek.
- Szoktassuk hozzá a gyermekeket ahhoz, hogy **szabadon mondhassák el** érzéseiket, gondolataikat.
- A gyermekek **beszédaktivitását** a teljes odafordulással, aktív figyelemmel és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdésekkel tartjuk ébren.
- **Használjuk ki az óvodai mindennapokban, ahányszor csak igény van rá: a mesélést, a verselést, a mondókázást.**
- Biztosítsuk az **önálló játék – és szerepvállalás** lehetőségét, hisz a játék közben kialakuló társas kapcsolatok természetes közeget kínálnak a szóbeli megnyilvánulásra, párbeszéd kialakulására, a beszélgetésbe való bekapcsolódásba.
- **Bábozzunk, dramatizáljunk,** használjuk ki „varázslatos erejüket” a gátlások oldásához.
- Segítsük a gyermekek **beszédértésének alakulását** azzal, hogy röviden, pontosan fogalmazunk, időnként visszakérdezzünk.
- A személyes segítségnyújtás közben is beszéljünk a gyermekekkel. **„Némán” nem adunk segítséget!**
- A gyermeki **kérdéseket** minden esetben válaszoljuk meg.
- Teremtsük meg a mindennapokban az **anyanyelvi játékok** egyéni és csoportos szervezésére a lehetőséget.
- Kísérjük figyelemmel az egyes gyermekek beszédértési, beszédtechnikai fejlettségi szintjét. A felismert **beszédzavarok, nyelvi hibák** korrigálásához kérjük szakember segítségét, valamint hívjuk fel a szülő figyelmét az együttműködés fontosságára.
- Biztosítsuk a **mindennapok „könyves” tevékenységeit** (képnézegetés, képről olvasás, szövegmondás). Az óvodánkban megtalálható könyvek az irodalmi élménynyújtáson túl hozzájárulnak a gyermekek esztétikai ízlésformálásához, lehetőséget nyújtanak a szókincs gyarapodásához. **Szorgalmazzuk a családokban a könyvek jelenlétét, nyújtsunk segítséget megválasztásukhoz.**

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

- Komplex logopédiai terápia
- Napi anyanyelvi játékok
- Drámajáték elemeinek alkalmazása

Alapvető pedagógiai elvünk:

- Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermekekre.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Az eredményesség mutatói

- Szívesen beszélgetnek társaikkal és a felnőttekkel.
- Partnerükre odafigyelnek, igénylik, hogy őket is figyelmesen hallgassák meg.
- Szemkontaktust teremtenek és tartanak.
- Szükségleteiket érthető formában fogalmazzák meg.
- A közölt információt megértik.
- Ismerik és használják az udvariassági formulákat.
- Beszédük jól érthető, tisztán ejtik a magán-, és mássalhangzókat.
- Szókincsük megfelel az elvárható életkori jellemzőknek.
- Gondolataikat, élményeiket összefüggően, egyszerű mondatokban képesek közölni.
- A „miért” kérdésekre magyarázatot adnak.
- Elmondják a nap történéseit.
- Érdeklődést mutatnak az új és ismeretlen kifejezések iránt.
- Érdeklődést mutatnak a könyvek iránt, szívesen nézegetik azokat.
- Önállóan mondanak verset és mesét.
- Mondanivalójukat megpróbálják a beszéden kívül mozgással is kifejezni.
- Bátran kérdeznek.
- Beszédfegyelmük alakulóban.

Értelmi fejlesztés és nevelés

*„Csak az a tudás ér valamit, amelyet magunk szerzünk magunknak,
Velünk született érdeklődésből és szenvedélyes tudásvágyból.”
(Paul Leantand)*

A **mindennapokban komplexen** megvalósuló **értelmi nevelést** és fejlesztést a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építjük, melyhez **változatos tevékenységeket, tapasztalatszerzési alkalmakat** biztosítunk.

Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az **anyanyelv** és a **kommunikáció** alakulásával.

Célunk:

- A tanulási motívumok fejlesztése – a megismerési vágy felkeltése.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése – kognitív képességeik alakítása, fejlesztése.

Jó gyakorlatok az értelmi nevelés tartalmával kapcsolatosan:

- Törekedjünk arra, hogy a gyermek belső készítése és a külső hatások egymásra találjanak.

- A gyermeket kíváncsisága készteti olyan cselekvésre, amelynek révén megismerheti kíváncsisága tárgyát. A megismerés eredménye, a tudás birtoklása olyan késztető erő, amely újabb és újabb dolgok megismerésére, vagyis tanulásra ösztönöznék.
- Azok a külső motívumok, amelyek nem találkoznak belső késztetéssel, közömbösek maradnak a gyermek számára.
- Ne erőltessük rá a gyermekre a saját elképzeléseinket, ne akarjuk olyan irányba fejleszteni, amelyekre nem nyitott, mert elérhetjük azt a visszafordított állapotot, amelyben a még meglévő belső igények is kihalnak.
- **Ne tévesszük szem elől a gyermek aktuális szükségleteit.**
 - Ha ezek kielégítést nyernek, és találunk egy olyan „köztes” állapotot, amikor még újabb vágyai nem alakultak ki, ezt lehet megragadnunk, ezt az időt lehet felhasználnunk arra, hogy irányítsuk a gyermek tanulási motívumait, kíváncsiságát.
- **Használjuk ki ennek az életszakasznak azokat a tanulási motívumait, amelyek könnyen hajlamosítanak együttműködésre.**
 - Ilyenek pl. személyiségünk, személyes varázsunk, amivel elérhetjük, hogy a gyermek odafigyeljen arra, amit kínálunk hangunkkal, eszközeinkkel, viselkedésünkkel.
- **Ismerjük meg azokat a tényezőket, amelyek nehezítik vagy késleltetik, esetleg elvetik az együttműködés lehetőségét.**
 - Ezek figyelembevételével próbáljuk megkeresni azt a motiválási lehetőséget, amellyel biztosan célhoz jutunk.
- **Legfontosabb, hogy megtanuljon játszani, kérdezni, és odafigyelni a dolgokra, jelenségekre, a kapott válaszokra.**
- **Teremtsük meg az érzéki tanulás lehetőségeit.**
 - Az a tanulási folyamat, melynek során a külvilág ingereit felfogjuk (tapasztaljuk), feldolgozzuk (képzeteket alakítunk) és elraktározzuk (emlékképeket teremtünk).
- **Biztosítsuk a tárgyakkal, a játékeszközökkel való manipulációs lehetőségeket, hiszen ezek képezik az alapjait a megismerő tevékenységnek, a tapasztalatgyűjtésnek.**
- **Együttérző támogatásunkkal segítsük megtanulni „látni” a világot, hogy azután önállóan is képes legyen a gyermek eligazodni benne.**
 - Mutassuk meg, szóban is fejezzük ki, mivel, hogyan lehet játszani, mi mire jó, mire használható, melyik jelenség mivel magyarázható.
- **Idézzük fel sokszor a megismert dolgokat.**
 - Emlékeztessünk korábbi észlelésekre, hogy azokkal és az új tapasztalatokkal képes legyen kapcsolatokat keresni a gyermek.
- **Alakítsunk ki a gyermekekben olyan vágyat, amely hozzásegíti ahhoz, hogy önállóan vizsgálódjon, önállóan oldjon meg valamit.**
 - Ha tudjuk, hogy rendelkezik kellő információval, képességgel, fantáziával ahhoz, hogy maga megoldja a problémáját, akkor meg kell erősítenünk ebben. Ezzel a bátorítással erősödhetnek akarati tulajdonságai, fejlődhet gondolkodása, konstruktív képessége.
- **Találjunk ki magunk is olyan helyzeteket, amelyek megoldásában bevonjuk a gyermekeket is.**
 - Gondolkodjunk együtt, töprengjünk a megoldás lehetőségein, próbáljuk kiválasztani a legmegfelelőbbet, miközben tanítgassuk őket arra, hogyan lehet kiokoskodni a helyes megoldást.
- A kreativitás tanulható, fejleszthető – adjunk teret az önálló gyermeki tervezésnek, szervezésnek, többféle helyzetben a legjobb megoldások előállításának.

- Irányított gondolkodásuk, azaz logikájuk alakítása érdekében hívjuk fel a gyermekek figyelmét megfigyeléseik során arra a jelenségre is, amire esetleg az nem terjedne ki segítségünk nélkül.
- Alakítsuk ki sok-sok türelemmel a tények tiszteletét, hisz ez a közös gondolkodásnak, a tiszta fogalmak alakításának alapja.
 - A gyermekek tapasztalatai egyedi és szubjektívek, mindenkinek a sajátja a legfontosabb. A közös beszélgetések során feladatunk megtartani és megerősíteni az egyedi észleléseket, megismeréseket, de egyben azt is tudnunk kell, melyiket mikor fogjuk kiemelni, elismerni. Próbáljuk elfogadtatni, hogy mások valamiről többet és pontosabban tudnak.
- **Nyitott gondolkodásuk fejlesztése érdekében a gyermek bármit kérdezhet tőlünk, mindenkor számíthat ránk a válaszadásban.**
 - Segítsük abban, amire kíváncsi, ami iránt érdeklődést mutat, csak így juthat el az önállósághoz gondolkodásban, döntésben, cselekedeteiben. Fontos, hogy a gyermek megbízzon bennünk, elfogadja a válaszainkat, amelyek újabb kíváncsiságra adhatnak lehetőséget.
- Kérdéseink legyenek könnyedek, keltsenek vidámságot, kíváncsiságot a gyermekben. A „mi lenne, ha...” kérdéseket bár megmosolyogják, de nem hagyják válasz nélkül.
- Nem lehet gondolkodni szerzett ismeretek nélkül. Nincs miről gondolkodni, ha nem tudunk még semmit!

Célunk: A gyermekek spontán és irányított keretek között szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, kognitív képességeinek, kompetenciáinak alakítása, fejlesztése.

Feladataink:

- A gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek tudatos, tevékenységbe ágyazott fejlesztése.
- Differenciált, egyéni képességeket figyelembe vevő fejlesztés megvalósítása.
- Változatos tevékenységi rendszerrel az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet és a gondolkodás) – alkotóképesség - fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Gondolkodási képesség fejlesztése:
 - fogalomalkotás, fogalomhasználat alakítása,
 - probléma megértés, problémamegoldás fejlesztése,
 - összehasonlítás, analízis, szintézis, felosztás, rendszerezés képességének alapozása
- Ismeretszerző képességek fejlesztése:
 - érzékszervi érzékelések tréningezése,
 - forma, mennyiség és térészlelés fejlesztése,
 - szándékos figyelem alakítása, tartalmának, terjedelmének növelése,
 - figyelem megosztás képességének és tartósságának fejlesztése,
 - alkotó képzelet kialakítása,
 - szándékos emlékezet alapozása.

Eredményességi mutatók:

- Bátran és sokat kérdeznek.
- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről.

- Ismereteik birtokában – életkori szinten - tájékozottak az emberi kapcsolatokban, a térben, időben, a történések okozati rendjében.
- Emlékezetük koruknak megfelelő, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Tapasztalataikból kiindulva, ok-okozati összefüggéseket ismernek fel.
- Képesse válnak a lényeges jegyek alapján történő általánosításokra.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is alakulóban van.
- Érzékelésük, észlelésük egyre pontosabb, differenciáltabb.
- Gondolkodásukra jellemző a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás.
- Különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.
- A drámajáték kínálja átváltozás/átváltoztatás élménye - mint saját élményű tanulás - kompetenciáik alakulását eredményezi.

IX. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az óvodai nevelés célja, hogy a gyermekek a védő-óvó óvodai közegből kikerülve, megállják majd a helyüket az iskolai életben.

Képességeik lehetővé tegyék számukra, hogy alkalmazkodnak a megváltozott körülményekhez, megbirkóznak az eléjük állított követelményekkel, sikerélményeket szerezve kialakul bennük a tanulási motiváció és a tanulási vágy, mely az élethosszig való tanulás irányába hat.

Az iskolában való beválás feltétele az iskolaérettség elérése.

Iskolaérettség esetén egy olyan, hármas feltételrendszerről beszélhetünk, amely magába foglalja a fizikai, pszichikus és szociális érettség jellemzőit.

Célunk: Az óvodai nevelés tevékenységrendszerén keresztül, a gyermek képesség-, és készségstruktúrájának fejlesztésével iskolai beválásuk megalapozása.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel végzett folyamatos – speciális, szakemberek segítségével végzett – pedagógiai munkával, iskolai élethez szükséges képességeik fejlődésének elősegítése.

IX.1. A fejlődés várható eredményei a gyermekek testi fejlettsége terén

- Testük arányosan fejlett, a betegségekkel szemben ellenálló, teherbíró.
- Kialakult testsémával, testképpel rendelkeznek.
- Testarányaik megváltoznak, melynek következtében fizikai teherbíró képességük megnövekedett.
- Megindult a fogváltás.
- Kéz-láb, szem-füldominanciájuk kialakult.
- Elemi mozgásuk összerendezett és harmonikus.
- Egyensúlyérzékük megfelelő.
- Finommotorikájuk fejlettsége révén, képesse válnak az írás elsajátítására.
- Szándékosan képesek alakítani szükségleteik kielégítését.

IX.2. A fejlődés várható eredményei a gyermekek pszichés fejlettsége terén

- A gyermek lelkileg egészséges, nyitott, érdeklődő, kreatív.
- Alkotó módon vesz részt a különböző tevékenységekben.
- Képes a társas együttműködésre, alkalmazkodásra.
- Kialakultak az iskolai élethez szükséges alapkészségei: érzékelése, észlelése differenciálódik, az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés.
- Kialakul benne a szándékos figyelem képessége, növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik annak megosztása, átvitele, ennek következtében alakulni kezd elemi, fogalmi gondolkodása.
- A hangokat tisztán ejtve, folyamatosan, választékosan fejezi ki magát, beszéde grammatikus.
- Képes végig hallgatni másokat, és értelmezi mondanivalójukat.
- Képessé válik az ok-okozati összefüggések felismerésére, megállapítására.
- Képes értelmes kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára.
- Helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatosá válik.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, annak védelméről és megóvásáról.
- Ügyel saját és környezete rendjére, épségére, tisztaságára.
- Várja az iskoláskor tanulási formáit.
- Érzelmi élete kiegyensúlyozottabbá válik.
- Kezd különbséget tenni a külső és belső világ között, a kívánság és a valóság között.

IX.3. A fejlődés várható eredményei a gyermekek szociális fejlettsége terén

- Rendelkezik elemi szinten az önfogadás, önértékelés képességével.
- Képes az együttműködésre, és a kapcsolatteremtésre.
- Toleranciája alakulóban van, elfogadja a különbözőséget és a másságot.
- Képes a szabályokhoz alkalmazkodva szükségleteit késleltetni.
- Jártas a különböző munkajellegű tevékenységekben, a munkavégzés során önállóbbá, kitartóbbá válik.
- Megalapozott feladattudattal és feladattartással rendelkezik.
- szívesen, önként vállal feladatokat, megbízatásokat.
- Ismeri az alapvető viselkedési formákat és erkölcsi normákat, tisztelettudó.
- Ismeri és használja a konfliktusok megoldásának szociálisan elfogadott formáit.

X. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja a hozzánk járó gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

X.1. Személyi feltételek

Minden csoportunkban szakképzett, főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Közvetlen segítők – munkarend szerint – a nevelőmunkát segítő dajkák.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozásokat óvodapedagógus irányítja, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Az óvodai nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, e munka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára.

Elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekeknek.

Nevelőtestületünk a mindennapok örömét biztosítani tudó, aktív, távlatokban is gondolkodó emberekből áll, s ez biztosítja az alkotó légkört.

Óvodapedagógus közösségünk gyermekcentrikus, a gyermekek fejlődéséért tenni tudó és akaró szakember, és felelősségteljes munkájuknak köszönhetően óvodánkban a légkör nyugodt, szeretetteljes.

Nevelőtestületünk közös értéként fogadja el:

- az elfogadást, a toleranciát,
- az empátiát,
- egymás segítségét,
- az együttműködést,
- a nyíltságot, őszinteséget, a kulturált véleménycserét,
- az emberi méltóság tiszteletben tartását,
- az esztétikus óvodai környezet jelentőségét,
- a nevelői tevékenység rugalmasságát,
- a személyre szabott bánásmód alkalmazását,
- a felelősségtudatot,
- az önművelési-önfejlesztési igényt.

Nevelőmunkánk minőségének megőrzése, folyamatos fejlesztése szükséges a mindennapi pedagógiai szituációk megoldásához, az óvodapedagógusok nyitottak a külső és belső tudásmegosztásra, az innovatív pedagógiai elemek befogadására.

Részt veszünk képzéseken, a Pedagógiai Oktatási Központ által szervezett műhelymunkákon, online és személyes jelenlétet kívánó szakmai programokon, szakmai könyvtárunkat folyamatosan gyarapítjuk. Tudásunkat rendszeresen megosztjuk egymással, pedagógiai munkánk fontos eleme az új tartalmak átadása, az ötletelés, eszmegbeszélés.

Nevelőmunkánk közvetlen segítői az óvoda nem pedagógus alkalmazottai, a dajkák.

Partnerei az óvodapedagógusoknak, hiszen napi kapcsolatban állnak a gyermekekkel, és munkájuk hatékonyan kell, hogy hozzájáruljon a nevelés eredményességéhez.

Fontosnak tartjuk, hogy megismertessük őket nevelési elképzeléseinkkel, módszereinkkel, az egyes gyermekekkel szembeni egyéni bánásmóddal, és elvárás felénk is, hogy munkájukat az óvodapedagógusokkal összhangban, kellő tapintattal, a gyermekek és a szülők felé egyaránt mintaadó viselkedéssel végezzék.

Egyértelműen közvetítjük, mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepkörük.

A dajka, kompetens szerepkört tölt be:

- az óvoda óvó-védő funkciójának kiteljesítésében,
- a gyermekekkel kapcsolatosan tudomására jutott információk feletteseinek felé való továbbításában,
- az óvoda vagyon-, és állapotvédelmében,
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában,
- a megszerzett ismeret-, és tudásanyag gyakorlati munkába való beépítésében,
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében,
- lelki egészségének védelmében.

A dajka, segítő szerepkört tölt be:

- az óvoda alap-, és kiegészítő feladatainak teljesítésében,
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során,
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán,
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében,
- a gyermekek hátránykompenzálásának folyamatában,
- a gyermekek tehetséggondozásában,
- a gyermekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során.

Óvodánkban az alkalmazotti közösség munkáját az igazgató koordinálja.

A vezető irányítja az intézmény stratégiai és operatív dokumentumainak koherens kialakítását, melyek elkészítésében és megvalósításában a nevelőtestület minden tagja részt vesz.

E dokumentumok segítik az intézmény jelenlegi és jövőbeni helyzetének megítélését, a jogszabályoknak való megfelelést és a fenntartó, a partnerek igényeinek kielégítését.

A vezető olyan testületi légkört teremt, amely az együttműködésen, a szakmai tudáson, a különbözőség elfogadásán alapul.

Óvodánk felvállalta a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelését, fejlesztését.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek speciális megsegítését az adott sérülés specifikumának adekvát gyógypedagógus látja el, utazó szolgáltatás keretében végzik munkájukat.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeink nevelésének folyamatába beépítjük az Integrációs Pedagógiai Rendszer elemeit.

Amennyiben óvodánkba kerül olyan gyermek, akinek családja **elhagyni kényszerült a hazáját**, feladatunknak tekintjük, hogy az óvodai nevelést a magyar gyermekekkel azonos módon, azonos jogokkal vehessék igénybe.

Feladataink:

- Integrált nevelésük biztosítása: kultúrájukkal, vallásukkal, nemzetiségükkel, nyelvi kompetenciáikkal kapcsolatos ismeretek összegyűjtését követően, egyéni bánásmóddal, a gyermek érzelmi biztonságának megteremtésével igyekszünk a közösségbe befogadni, beilleszkedését segíteni.

- A többségi gyermekek befogadó, elfogadó attitűdjének támogatása személyes példamutatással, mintával.
- A gyermekek életkorának megfelelő ismereteket nyújtunk más kultúrákról, nyelvről, bőrszínről, stb., - s ezzel is segítve az elfogadás folyamatában a gyermekeket.
- A migráns gyermeket segítjük a magyar nyelv elsajátításában, játékkal, verseléssel, mondókázással, énekléssel.

Alapvető emberi tulajdonság, hogy a gyermekek – nemzetiségtől függetlenül – keresik egymás társaságát, szívesen játszanak együtt. Közösségben ez fokozottan érvényesül. Kiemelten ügyelünk arra, hogy a gyermekeket ne érje hátrányos megkülönböztetés!

X.2. Tárgyi feltételek

Az óvodai nevelőmunka eredményességének egyik meghatározó eleme az eszközök, felszerelések elégséges megléte.

Programunk megvalósításához a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet alapján előírt, a kötelező eszközjegyzékben felsorolt alapvető tárgyi eszközökkel rendelkezünk.

Óvodánkban a gyermekek egészséges környezetben tölthetik mindennapjaikat.

Csoportszobáink otthonosak, barátságosak, jól felszereltek.

A tartalmas, szabad játék feltételeként sarkok, „kuckók” kialakítását segítjük mobil térelválasztókkal, de igény esetén tágas helyet biztosítunk a mozgásfejlesztő eszközök használatának is.

A szabad játékra motiváló, a vizuális-, zenei-, értelmi nevelés eszközei kellő számban állnak rendelkezésre, ezeket a gyermekek számára hozzáférhető módon, és biztonságukra figyelemmel helyezzük el.

Berendezéseink anyaga, mérete, minősége, színe a gyermekek jó közérzetét, a harmóniát, a komfortérzetet, egészségük megőrzését szolgálja.

A csoportszobák, a belső környezetünk dekorációja a felnőttek és a gyermekek közös munkájával készül, évszaknak megfelelően, jórészt természetes anyagokkal, „évszak-, és ünnepre utaló sarokkal” igyekszünk a gyermekek esztétikai érzékét alakítani.

Az építészeti adottságok függvényében, megfelelő kiszolgáló helyiségek állnak a gyermekek rendelkezésére. A csoportszobák elérhető közelségében van a gyermekek öltözője, a mosdó.

A mindennapos mozgásra az emeleten **tornaszoba** áll rendelkezésre, a tornaszerek, eszközök elégségesek ugyan, de bővítésük, megújításuk folyamatos feladatunk.

Szintén az emeleten került kialakításra a **logopédiai foglalkoztató, a fejlesztő szoba**.

A **nevelőmunkát segítő, digitális eszközök** korlátozott számban állnak rendelkezésünkre.

A hiányzó eszközök pótlása, beszerzése folyamatos feladatunk.

Óvodánk **szakmai könyv** ellátottsága megfelelő, az éppen aktuális megjelenő, és szakmai szempontból hasznosnak ítélt kiadványok beszerzése folyamatosan történik.

Elegendő **szakfolyóirat** áll rendelkezésre, a spektrum széleskörű: jogi ismereteket nyújtó és a szakmai munkát segítő egyaránt megtalálható. Az érdeklődők számára szükség szerint, szabadon használható.

Fontos élettere, kellemes és kedvelt tartózkodási helye a gyermekeknek az **udvar**, melyet számos mozgásfejlesztő játék tesz vonzóvá.

Az időjárás függvényében igyekszünk minél több időt tölteni a szabad levegőn, és folyamatosan megteremteni a gyermekeknek azokat a lehetőségeket, ahol felszabadultan játszhatnak, mozgásukat kielégíthetik.

Fontosnak tartjuk az alkalmazottak számára a megfelelő **munkakörnyezet** biztosítását.

Az óvoda objektív feltételrendszerének a fejlesztése az éves költségvetési keret függvénye, melyet a fenntartó önkormányzat a mindenkori gazdasági helyzetek megfelelően biztosít.

X.3. Az óvodai élet megszervezése

„Minél különbözőbbek a gyermekek a csoportban – korban, fejlettségben, természetben... - annál több szociális tapasztalatot szerezhetnek, és ezek a tapasztalatok döntő módon segítik személyiségük fejlődését.”
(Maria Montessori)

X.3.1. Csoportszervezés

Óvodánkban **vegyes életkorú** csoportokban történik a gyermekek nevelése.

A vegyes csoportszervezésre való áttérésünket az alábbi szempontok motiválták:

- A szokások gyorsabb elsajátítása, az idősebbek példát mutatnak, segítenek, a függetlenedés felgyorsul.
- Különböző szintű és nehézségű tevékenységre való lehetőség egy csoporton belül is.
- Testvérrel együtt érkezhetsz a gyermek, ez biztonságot ad.
- Családias hangulat.
- Széles életkorú társkapcsolat lehetősége.
- Kompetencia lehetőség kinek-kinek hajlama szerint.
- Mód és lehetőség a konstruktív életvezetés próbálgatására.

A csoportba soroláskor, a lehetőségekhez mérten, figyelemmel vagyunk a hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek egyenletes elosztására.

X.3.2. Időkeretek – napirend, hetirend

„A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.”

Napirendünk szervezésének ismérvei:

- A gyermeki szabadságot tiszteletben tartja.
- Tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.
- Minden gyermek sajátos életritmusa belefér.
- Alkalmas arra, hogy a gyermekek egyéni szükségletei kielégítést nyerjenek.
- Folyamatos és rugalmas, igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó körülményekhez.
- Harmonikus az arány a tevékenységek között.
- Lehetőséget ad a szabad játék kiteljesedésére.

- A gyermekek érzelmi biztonságát a rendszeresség és az ismétlődés szolgálja. A rendszeresen végzett tevékenységek (étkezés, gondozási teendők, mindennapos mozgás, naptár megbeszélése) segítik a gyermekeket az időben való eligazodásban, folyamatosságot, támaszt biztosítanak.
- A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben, a kapcsolatépítésben, a gyermekek önállóságának elősegítésében, együttműködve a gondozást segítő óvodapedagógusokkal és a *nevelést* segítő dajkákkal.
- Mozgásigényük kielégítésének teret ad.
- Nyugalmat, kiegyensúlyozott légkört, értelmes fegyelmet teremt.

Főbb tevékenységek napirendünkben:

- szabad játék és mindennapos mozgás (a leghosszabb időt kitöltő gyermeki tevékenység)
- tudatosan tervezett és szervezett tevékenységi formák
- ***megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces, csoportos tevékenységek tervezése, szervezése***
- ***élőszavas mese és közösségi játékelmény (a személyes interakciók támogatása, erősítése)***
- mindennapos levegőzés
- étkezés
- pihenés
- gondozással kapcsolatos tevékenységek

Az egyes tevékenységek szervezésénél előnyben részesítjük az egyéni és a mikrocsoportos foglalkoztatási formát. E keretekben látjuk biztosítottak az életkori és egyéni sajátosságokra való odafigyelést, az egyéni fejlesztést és a differenciált irányítást.

A napi nevelőmunka folyamatában az óvodapedagógusok – a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek mellett - növekvő időtartamban (5-35 perces), a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő csoportos tevékenységeket terveznek, szerveznek.

E tevékenységek tervezésénél és szervezésénél – a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett – elvárás, hogy a tanköteles korú, valamint a tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekek képesek legyenek a foglalkozás teljes időtartama alatt a tevékenységekben részt venni.

A **nyári időszak** napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokás-, és normarendszer megtartásával, lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezhessék, és kötetlenebb formában biztosítjuk számukra a változatos tevékenységeket.

Hetirend

Hetirendünk, a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet kívánja biztosítani. Lehetőséget nyújt a szokás-, és normarendszer segítségével a gyermekek napi életének a megszervezéséhez.

Hetirendünk nem „köbe vésett”, az élethelyzetek, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek aktuális igénye, az élmények, az aktuális feladatok befolyásolják a folyamatot.

Hetirendünk egy iránytű: nem jelent feltétlenül napokhoz kötött tevékenységeket, hanem egy-egy téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő, párhuzamos tevékenységek rendszere.

Lehetőséget ad a módszertani szabadság érvényesítése mellett a gyermeki igények, szükségletek, kezdeményezések maximális figyelembe vételére, a cselekvéses nevelés kiteljesítésére, a differenciált és egyéni bánásmódot megvalósító, a fejlődés folyamatos nyomon követésén alapuló fejlesztésre.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

XI. INTÉZMÉNYÜNK KAPCSOLATRENDSZERE

XI.1. Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció

Az óvodában, mint minden szervezetben, kapcsolatok rendszere működik, amelyekben alá-, fölé-, és mellérendeltségi viszonyok vannak.

E kapcsolatrendszerben egy a célunk, hogy a közösen megfogalmazott és elfogadott programokban oly módon tudjunk együttműködni, hogy az a gyermekek érdekét, fejlődését szolgálja.

A pedagógiai szervezeti célok, feladatok megvalósulása, eredményessége azon múlik, hogy a kapcsolatban lévők mennyire képesek összedolgozni, kölcsönösen segíteni egymást.

Intézményünk él az információ átadás szóbeli, digitális és papíralapú eszközeivel, biztosítja munkatársainak a szükséges információkhoz és ismeretekhez való hozzáférést.

XI.1.1. Igazgató kapcsolata a nevelőtestülettel

Tartalma:

- Aktív részvétel az intézmény működését meghatározó döntések előkészítésében (PP, Munkaterv, SZMSZ, Házirend).
- Nyitott, információcserén alapuló kommunikációáramlás.
- Az óvodapedagógusok személyes tulajdonságainak és szakmai kompetenciáinak ismerete, az erősségekre koncentráló közösség építés.
- Az új kollégák beilleszkedésének támogatása, munkájuk nyomon követése.
- Szakmai-módszertani innovációk ösztönzése/támogatása.
- A nevelőtestületben keletkezett nézeteltérések konstruktív megoldása, asszertív konfliktus kezelés támogatása.
- A nevelők személyes problémáinak körütekintő, bizalmas kezelése.

XI.1.2. Kapcsolat az óvodapedagógusok között

Tartalma:

- Egyenrangú munkatársként, az önálló tevékenységek összehangolása az intézményi célok megvalósulása érdekében.
- Törekvés a jó munkahelyi légkör megteremtésére.
- Egymás munkájának megbecsülése, tiszteletben tartása.
- Szolidaritás a munkatársak iránt.
- Lojalitás az óvoda, mint intézmény felé.
- Együttműködés az alkalmi munkacsoportokban.
- Szakmai méltóság megtartása, etikai szabályok betartása.

XI.1.3. Kapcsolat az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítő alkalmazottak között

Tartalma:

- Közreműködés a nyugodt munkafeltételek megteremtésében.
- Segítőkészség tanúsítása egymás iránt.
- Egymás munkájának megbecsülése.
- Szolidaritás, lojalitás.
- Egymás iránti tisztelet, elfogadás.
- Az intézményi nevelési elvek azonos módon történő közvetítése a gyermekek, felnőttek felé.

XI.2. Külső kapcsolatrendszerünk

Céljaink elérését segíti a partnerekkel való megfelelő, eredményes, hatékony kapcsolat. Fontos, hogy bizalommal legyünk egymás iránt. Meg kell találnunk azokat az együttműködési formákat, amelyek a legcélravezetőbbnek bizonyulnak.

XI.2.1. Az óvoda és a család kapcsolata – Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

Nevelési szempontból különös jelentőséggel bír az a két színtér, ahol a gyermek él, ahonnan érkezik az óvodába, illetve ahová hazatér nap, mint nap. Ez a két színtér a család és az óvoda. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt *biztosítja* a gyermek fejlődését.

A családnak jelentős a szerepe, hiszen a gyermekre születése pillanatától hat, alapvető viselkedési és érzelmi modelleket vés be a személyiségébe.

A hatékonyabb nevelés érdekében fontos, és az együttnevelés szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy megismerjük a gyermekek családját, otthoni környezetüket, élettörténetüket, fejlődési jellemzőiket.

Az óvodai és a családi nevelés összhangjának megteremtése érdekében **kiemelt feladatunk a családokkal való együttműködés, a megfelelő kapcsolatok kialakítása, és mélyítése.**

Óvodai nevelésünk a családi nevelés kiegészítője, ezért nyugodt, őszinte, tiszteleten és bizalmon alapuló kapcsolat kialakítását kezdeményezzük.

Világosan látszik, hogy társadalmilag is a legnagyobb problémák egyike az erkölcsi kérdések közös értelmezése és azok gyakorlati megvalósulása. Ezért fontosnak tartjuk, hogy a családokkal együttműködve, a viselkedéskultúra fejlesztésére tudatosan irányítsuk a figyelmünket.

Ennek érdekében:

- el kell nyernünk a szülők bizalmát,
- az óvodapedagógusnak kell kezdeményező szerepet vállalnia,
- az óvoda minden dolgozójának előítéletektől mentesen kell közelednie minden családhoz,
- meg kell ismernünk a családok szokás-, és normarendszerét,
- pozitív, követendő és példa értékű minta adása dolgozói és intézményi szinten egyaránt.

Célunk az együttműködés terén:

- A gyermekek személyiségének és a családoknak a megismerése.
- A gyermek fejlesztéséhez a feladatok egységes értelmezése.
- A gyermekneveléshez nyújtandó segítségadás koordinálása.
- A kölcsönös bizalom megteremtése.
- A szülők aktív közreműködésére történő inspirálás saját gyermekeik óvodai nevelése terén: az óvodai és a szülői nevelés kölcsönös megismerése.
- Az óvoda által képviselt normarendszer elfogadására, a szülők nevelési felfogásába való beépítésre motiválás.
- A családok által képviselt „más” gondolkodásmódok értékeinek elfogadása.
- Az együttműködés szabályainak betartása, a közös célok megvalósítása a gyermek harmonikus személyiségfejlődése érdekében.
- Kapcsolattartás a segítő szakma képviselőivel.

A kapcsolattartás az óvodában – az óvodapedagógus feladatai:

- Folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket az óvoda életéről, gyermekük óvodai helyzetéről. Információink a gyermekekről mindig reálisak legyenek! Tiszteljük az érzelmeket, segítőkészséget mutatunk és magatartásunkkal biztosítjuk a szülőket a diszkréciónkról. Modell szerepünk az óvoda-család kapcsolatban is érezhető kell, hogy legyen.
- Tegyük lehetővé – amennyiben a szülő igényli – hogy a család bepillantást nyerjen a csoport hétköznapi életébe is. Egy-egy szülő, vagy szülőcsoport számára szervezzünk nyitott órákat, vagy napot, melyben közvetlenül megfigyelhetik az óvodai életet.
- Teremtsük meg a lehetőséget arra, hogy a szülőkkel megbeszéljük gyermekük fejlődésével és óvodai életével kapcsolatos tapasztalatainkat.
- A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése eredményeinek megbeszélésére teremtsünk megfelelő feltételeket. Időt szánva rá, nyugodt környezetben, felkészülten várjuk a szülőket, családi beszélgetés (fogadó óra) keretében.
- A folyamatos kapcsolat alakulásában szerepet vállalhat a Szülői Közösség, mely kezdeményezéseket tolmácsol.

Az óvoda és a család együttműködésének formái

A **családlátogatás** célja: hogy az óvodapedagógus megismerje a kisgyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól.

Feladataink:

- Előítéletektől mentesen közelítsünk minden családhoz.
- Az első családlátogatásnak a beiratkozást követően meg kell történnie, később abban az esetben, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából.
- Első alkalommal történjék meg az anamnézis felvétele, mely a gyermek személyi anyagának részét képezi.
- Fontos a szülőkkel történő előzetes időpont egyeztetés.

Befogadás, célja: a gyermekek beilleszkedésének segítése.

Feladataink:

- Biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztaltatása, hisz a befogadás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja.
- Biztosítjuk a gyermek ismerkedésének lehetőségét a nevelési év megkezdése előtt.

- Tájékoztatjuk a szülőket a gyermek beíratásakor, hogy élhetnek az anyás-apás befogadási lehetőséggel is.
- Motiváljuk őket, hogy gyermekük érdekében éljenek a felkínált lehetőségekkel.

Nyílt nap, célja: lehetőség biztosítása a szülőknek a napi óvodai életbe való betekintésre:

- személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel,
- képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről,
- láthatják viselkedését, teljesítőképességét,
- átélhetik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását.

Feladataink:

- A nyílt nap idejéről időben értesítjük a szülőket a helyben szokásos módon.
- Lehetőséget biztosítunk arra is, ha valaki eltérő időpontban szeretné megfigyelni gyermekét.
- Informáljuk a szülőket a tervezett tevékenységekről, illetve arról, hogy mely tevékenységekbe kapcsolódhatnak be.
- Megbeszéljük a látottakat, a tapasztalatokat.
- Jelenléti ívet iratunk, emlékeztetőt készítünk.

A közös programok, ünnepek célja: lehetőséget teremtünk a család és az óvoda közötti kapcsolat alakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, a szülők szemléletének formálására, nevelési elveink közelítésére.

Feladataink:

- Alapos előkészület, tervezés, szervezés előzze meg a közös programokat.
- Pontosán határozzuk meg, kinek mi a feladata, ki mit vállal.
- A szülők érzelmeire, önbecsülésére alapozzunk a feladatok vállalásánál.
- Személyes példánkkal, magatartásunkkal segítünk, hogy a programok tartalmukban, külsőségeikben is méltóak legyenek.
- A közösség előtt emeljük ki, dicsérjük meg azokat, akik hozzájárultak a program sikeréhez.
- Fotókon, videón örökítsük meg élményeinket.
- Jelenléti ívet iratunk, emlékeztetőt készítünk.

A fogadó órák, céljuk: a szülők tájékoztatása gyermekük egyéni fejlődéséről.

Feladataink:

- Szülői igény szerint – aktuális probléma esetén - időpont egyeztetés után, is találkozunk a szülőkkel.
- A bizalmas jellegű beszélgetésekhez a feltételek megteremtése.
- A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése eredményeinek megbeszélésére alapesetben félévente, míg a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében negyedévente kerül sor. Megfigyelésen alapuló tapasztalatainkról papír alapon is tájékoztatjuk a szülőket, aláírásukkal igazolják, hogy megismerték a dokumentum tartalmát.
- Felkészülten vegyünk részt a találkozón.
- Mindig a pozitívumokat hangsúlyozzuk elsőként.
- Tapintatosan, de reálisan foglalkozunk meg a gyermekre vonatkozó megállapításainkat.
- Az együttműködés során a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait javasoljuk (intervenciók szemlélet).

Szülői értekezlet, célja: az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélésével mélyüljön az óvoda és a szülői ház kapcsolata.

Feladataink:

- A szülői értekezlet időpontjáról, témájáról a megszokott módon (zárt Facebook csoport, faliújság, személyes üzenet), legalább egy héttel előbb tájékoztatjuk a szülőket.
- Tájékoztatásukon túl, meghallgatgatjuk véleményüket, javaslataikat.
- Jelenléti ívet iratunk, feljegyzést készítünk.

Napi találkozások célja: csak a legszükségesebb információkat osztjuk meg egymással.

Feladataink:

- A beszélgetések tárgya valóban csak arra terjedjen ki, ami a gyermekkel közvetlenül kapcsolatos, ami rá nézve fontos lehet.
- Ha bizalmas a dolog jellege, tapintatosan, de határozottan kérjük meg a szülőt egy megfelelő időpontban történő találkozásra.

Zárt közösségi csoport létrehozása

Funkciója:

- Az internet elérhetőséggel rendelkező szülők azonnal értesülhetnek az őket érintő információkról
- Pedagógiai munkánkról, a gyermekek óvodai életéről, produktumaikról feltett képeket megtekinthetik

Szülői választmányi közösség, feladata: a szülőtársak képviselte a véleményezési, tájékoztatói jogkörrel járó helyzetekben.

Feladataink:

- A választmányi tagság önkéntes alapon, a szülőtársak egyetértésével jön létre.
- Pontosán meghatározzuk, mely kérdésekben kompetensek.
- Időben értesítjük őket az aktuális feladatokról.

XI.2.2. Társintézményekkel való kapcsolataink

XI.2.2.1. Az óvoda – mini bölcsőde kapcsolata

Célunk: a bölcsődéből az óvodába történő zavartalan átmenet érdekében annak lehetővé tétele, hogy a gyermekek pozitív élmények útján ismerkedjenek meg az óvodával

Feladataink:

- A két intézmény pedagógusai kölcsönösen ismerjék meg az óvoda pedagógiai programját, valamint a bölcsőde szakmai programját.
- Alkalmak szervezése, melyek során az óvodapedagógusok meglátogathatják a csoportjukba kerülő kisgyermeket.
- A kisgyermeknevelő az óvodába menő gyermekek fejlettségéről, szokásairól tájékoztatja az óvodapedagógusokat. Az információk birtokában segíteni tudjuk majd a gyermekek óvodai beilleszkedését.

XI.2.2.2. Az óvoda-iskola kapcsolata

A törvényi változások, a tankötelezettség időpontjának megfelelő értelmezése és gyakorlata, az óvodai nevelés országos alapprogramjának megállapítása, mely szerint „**a gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá érik**”, a korábbi évek gyakorlatánál is fokozottabban indokolják a két intézmény típus együttműködését.

A két intézmény egymás munkája iránti kölcsönös érdeklődése hozzájárulhat a nevelési célok, elképzelések megismeréséhez, közelítéséhez, támogatásához.

Az óvoda és iskola működésében kiemelt szerepet kap az átmenet kérdése, ezért a partneri együttműködés keretében egymással összefogva, konszenzuson alapuló párbeszéddel könnyítjük meg a gyermekek átmenetét. Szakmai programok kidolgozásával, működtetésével támogatjuk a szülők és gyermekek motivációját, hozzáállását.

Óvodásaink többsége, az iskolaérettség elérésével a Szentpéterúri Általános Iskolában kezdi meg tanulmányait. Hosszú évekre nyúlik vissza partneri kapcsolatunk, a közös programokkal, élményekkel elsősorban a társas kapcsolatokat támogatjuk, az érzelmeket célozzuk meg, ezzel kívánjuk megkönnyíteni az iskolakezdést.

A Pacsai Általános Iskola a másik intézmény, a jobb képességű gyermekeket fogadja, velük jobbra csak formális a kapcsolatunk.

Célunk: Az intézmények közös szakmai értékrendjéhez kapcsolódó tevékenységek tartalmi biztosítsák gyermekeink számára, hogy megváltozott helyzetben is önállóak, magabiztosak, nyitottak, érdeklődőek legyenek, sikeres legyen az iskolakezdésük.

Elsődlegesen azért érezzük ennek fontosságát, hogy a két intézmény megismerje egymás nevelési és oktatási koncepcióját, megkönnyítve ezzel a gyermekek intézményváltását.

Feladataink:

- A partneri együttműködés keretében közös szakmai program kidolgozásával, működtetésével könnyíteni az átmenetet. Az óvoda-iskola átmenetet segítő program működtetése.
- A közös programok során törekedjünk arra, hogy pozitív élményekkel, tapasztalatokkal gazdagodjanak a gyermekek.
- Kötelességünk a szülők megfelelő informálása: a nyílt órák és egyéb iskolai rendezvények időpontjairól, a különböző iskolák által kiküldött szóróanyagok kifüggesztésével.

Az együttműködés formái:

- tanköteles korú gyermekek látogatása az iskolába, közös programokon való részvétel,
- tanítók meghívása a tanköteles korú gyermekek szüleinek szervezett szülői értekezletre,
- tanítók látogatása – óvodai tevékenységek megtekintése – szakmai beszélgetések,
- óvodapedagógus látogatása az elsős osztályba – óralátogatás – tájékozódás a volt óvodásaink beilleszkedéséről,

- igény-elégedettség mérés volt óvodásaink iskolába való beilleszkedéséről és az iskolai életmódra történő alkalmasságáról, különös tekintettel az iskolakezdéshez nélkülözhetetlen készségek és képességek vonatkozásában.
- személyes találkozókön elemző, értékelő esetmegbeszélés, a gyermekek fejlődésének nyomon követése (DIFER).

XI.2.3. Segítő intézmények

XI.2.3.1. Család- és Gyermejjóléti Központ

A kedvezőtlen társadalmi, szociális, és gazdasági tényezők egyre több családban éreztetik hatásukat és ezeknek az elszenvedői gyakran a gyermekek.

Különösen a gyermeki teljesítményromlás, és szocializációs, viselkedési problémák a tünetek.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A Család-, és Gyermejjóléti Központ feladata a családok és a gyermekek védelme, a veszélyeztetettség megelőzése, valamint a gyermekek otthoni nevelésének támogatása.

Célunk: A köznevelési törvény, a gyermekvédelmi törvény előírása szerint, a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jóllétének, a családban nevelésének elősegítése. Az együttműködés során a gyermekek, családok segítése, mindazon körülmények feltárása, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják

Feladataink:

- kapcsolattartás és közreműködés a szakemberek közötti együttműködésben,
- a szülők támogatása, gyermejjóléti szolgáltatások kezdeményezése, szervezése,
- a jelzőrendszer tagjaival rendszeres konzultáció,
- probléma esetén esetjelzés,
- jellemzés készítése az érintett gyermekekről,
- éves beszámoló készítése,
- esetkonferenciákon, esetmegbeszéléseken való produktív részvétel,
- közös családlátogatások.

Kapcsolatunk a szociális segítő szolgáltatás munkatársával

Célunk: együttműködés a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében, a felmerülő életvezetési, szociális, szocializációs problémák megoldásában

Feladataink:

- a delegált szociális segítő szakember támogatása abban, hogy a szakma előírásainak megfelelően végezhesse a tevékenységét

XI.2.3.2. Kapcsolat az egészségügyi szolgáltatóval

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, illetve a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

Az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése).

A gyermekek orvosi vizsgálata az óvodában történik (védőnő – rendszeres tisztasági vizsgálat, fogorvosi vizsgálat).

Célunk: a gyermekek higiénés, egészségi állapotának rendszeres vizsgálatával a problémák kiszűrésében, a probléma megoldására tett javaslatok kidolgozásában való együttműködés.

A kapcsolattartás formái:

- ütemezés szerint a védőnő által elvégzett tisztasági vizsgálat,
- évente egyszer fogorvosi szűrővizsgálat,
- egészségnevelési programokban való együttműködés,
- tanácsadás,
- adategyeztetés,
- esetmegbeszélés.

XI.2.3.3. Kapcsolat a Pedagógiai Szakszolgálat intézményeivel

Az óvodapedagógusok, a gyermekek érdekében különböző intézményekkel és szakemberekkel működnek együtt. A segítő szakmai szervezetek a pedagógusok munkájának legkülönbözőbb szintjein és színterein megjelennek.

Szakszolgálat alatt a köznevelési törvény az alábbi tevékenységeket nevesíti:

- gyógypedagógiai tanácsadás,
- korai fejlesztés és gondozás,
- tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenység,
- továbbá, országos szakértői és rehabilitációs tevékenység, nevelési tanácsadás,
- logopédiai ellátás, konduktív pedagógiai ellátás, gyógytestnevelés, valamint
- továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás.

Célunk: a rászoruló gyermekek fejlettségének megállapításához, fejlesztésükhöz szakmai segítség adása, a szülő és a pedagógus nevelő munkájának segítése.

Zala Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Zalaegerszegi Tagintézménye:

- fejlettségmérés, iskolaérettségi vizsgálat
- logopédiai vizsgálatok, fejlesztő terápia
- mozgásterápia
- fejlesztőpedagógus terápiás foglalkozásai

Zala Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat:

- a sajátos nevelési igény megállapítása
- szakvéleményben foglaltak támpontot adnak az egyéni fejlesztési tervek megírásában
- sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését ellátó szakember biztosítása

Nyitott Ház Egységes Módszertani Intézet

- sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését ellátó szakember biztosítása

Feladataink az együttműködés kapcsán:

- Időben jelzés a szakszolgálat felé, ha a gyermeknél problémát észlelünk.
- A vizsgálatkérő dokumentum igényes kitöltése.
- Szülőkkel való őszinte, hiteles kommunikáció.
- A vizsgálati behívók óvoda felé történő kiértékelése a szülők támogatása érdekében.

- A prevenció, a beszédhibák javítása érdekében rendszeres kapcsolat tartása a logopédussal.
- A beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak feltárása, valamint rehabilitációs célú foglalkoztatása érdekében, folyamatos kapcsolat tartása a nevelési tanácsadás szakembereivel.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez a speciális végzettségű szakemberrel kapcsolat tartás, javaslatainak figyelembe vétele az egyéni fejlesztési tervek készítése során.

XI.2.4. Egyéb kapcsolatok

XI.2.4.1. Az intézmény fenntartójával való együttműködés

Intézményünk részéről Pedagógiai Programunk egyfajta kötelezettség vállalás Szentpéterúr Községi Önkormányzat – mint intézmény fenntartó – felé arra vonatkozóan, milyen színvonalú óvodai ellátást biztosít az óvodát igénybe vevő családoknak.

Fenntartónk részéről, az óvodai nevelésre fordított költségek a költségvetésének jelentős részét teszik ki, ezért jogosan merül fel az a kérdés, hogyan hasznosul a köznevelésre fordított pénz.

Más szóval, mennyire működünk hatékonyan és eredményesen, teljesítjük-e alapvető funkcióinkat, el tudunk-e pénzügyileg és szakmailag számolni a rendelkezésünkre bocsátott forrásokkal.

Kapcsolatunk egyrészt a köznevelési, az államháztartási törvényből adódóan, valamint egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Cél: az eredményes és hatékony együttműködés.

Kapcsolatunk elsősorban az alábbi főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító Okiratának kialakítása, módosítása,
- pénzügyi-, gazdálkodási tevékenységére, az éves költségvetés jóváhagyása, elfogadása, módosítása,
- óvodánk ellenőrzése:
 - gazdálkodási szempontból,
 - működési szempontból,
 - törvényességi szempontból,
 - a szakmai munka eredményességének tekintetében,
 - a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében,
- az óvodában folyó szakmai munka értékelése,
- jogszabályi elvárás szerint a szabályozó dokumentumok jóváhagyása, ellenőrzése,
- kompetencia és teljesítményalapú vezetői teljesítményértékelési rendszer működtetésének támogatása.

A fenntartóval való kapcsolattartás formái:

- szóbeli tájékoztatás,
- írásban beszámoló évente egy alkalommal,
- egyeztető tárgyalások és megbeszélések,
- az óvoda képviselőjének szükség és igény szerinti biztosítása a Képviselő testületi üléseken,

- fenntartói határozatok és rendeletek átvétele, azok végrehajtása céljából,
- pályázati tevékenység
- részvétel közös programokon,
- a működésünkkel és eredményességünkkel kapcsolatos igény-, és elégedettség mérés.

XI.2.4.2. Kapcsolatunk a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenléti Ponttal

A Jelenlét program a Magyar Máltai Szeretetszolgálat válasza a leszakadásra – **jelen vannak egy másik ember életében.**

A Szolgálat a felzárkózó települések közösségeibe visz segítséget, támaszt, reményt.

Segít: - a bajban élőknek,
- az egyre inkább leszakadóknak,
- a hátrányos helyzetből indulóknak és az ott ragadóknak.

Mindig személyre szabott segítséget nyújt, a településen élő családok és gyermekek problémáit akarja megoldani.

Jelmondata: „Fogantatástól a foglalkozásig” – e vállalás fókuszában a gyerekek állnak, hiszen bármiféle tartós előrelépés csak úgy lehetséges, ha nekik sikerül lelépni a már születésükkor kiszabott útról.

Célunk: egymás segítése a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek támogatásában, a hátrányok leküzdésében, a problémák kezelésében.

Feladataink az együttműködés során:

- a problémák feltárásában segítő részvétel,
- a gyermekvédelmi munkában való együttműködés,
- a hátránykompenzációs tevékenységekben legyünk partnerek (ruha adományok, tisztálkodási szerek, játékok kiosztása),
- együttműködés a speciális nevelési igényű gyermekek Szakszolgálathoz való eljutása ügyében,
- közös programok, események (Mikulás ünnep, karácsony várás, sportnapok, kirándulás, kézműves tevékenységek, stb.).

XI.2.4.3. Kapcsolatunk a közművelődési intézményekkel

A közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel nevelőmunkánkban. A kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok megerősítését segítse elő.

Az együttműködés tartalma:

- Könyvtárlátogatást (néhány alkalommal évente) szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek iránt.
- Lehetőséget teremtünk arra, hogy a művelődési ház gyermek-, és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők – néhány programra látogatást szervezünk.
- Az 5-7 éves gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel (múzeumpedagógiai szakemberek segítségével), hogy a gyermekek számára érthető, hozzájuk közel álló élményt szerezzünk,

- Színházi élményhez az intézményben szervezett, és színházlátogatás alkalmával juttatjuk a gyermekeket.

XI.2.4.4. Kapcsolat a köznevelés-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel

Az Oktatási Hivatal **Pedagógiai Oktatási Központjai** kiemelt figyelmet fordítanak:

- a pedagógusok, vezetők szakmai támogatására, fejlődésük elősegítésére,
- magas színvonalú – intézményre szabott - pedagógiai szakmai szolgáltatások nyújtására,
- a tudásmegosztó tevékenységekre.

Feladatunk:

- bekapcsolódunk a naprakész információáramlás rendszerébe,
- igényeljük, és élünk a felkínált szakmai szolgáltatásokkal:
 - részt veszünk a bázisintézmények tudásmegosztó rendezvényein,
 - igénybe vesszük a számunkra fontosnak ítélt továbbképzéseket,
 - segítséget kérünk a jogszabály értelmezésben,
 - igényfelmérőben jelezzük a mesterpedagógus szaktanácsadók segítő jelenlétét.

XI.2.4.5. A Kárpát-medence magyar nyelvű óvodáival való kapcsolattartás

Célunk: lehetőség szerint a külhoni magyar óvodákkal való kapcsolatépítés.

Feladataink:

- a nemzeti összetartozás erősítését szolgáló szakmai kapcsolatok feltérképezése, adott esetben kölcsönös együttműködés az általunk is fontosnak tartott értékeket és nevelési elveket valló közösségekkel
- a kapcsolatok kialakításában és fenntartásában nyitott, kezdeményező szerepvállalás,

XI.2.4.6. Kapcsolatunk a gyermekélelmezést biztosító főzőkonyhával

Célunk: együttműködés a minőségi élelmezési rendszer működtetése és a korszerű táplálkozási elvek alkalmazása érdekében.

Feladataink:

- a korszerű táplálkozási elveken alapuló étkezés biztosítása
- annak elérése, hogy a táplálék mennyiségileg és minőségileg helyes összetételű, a higiénés követelményeknek megfelelő és korszerű konyhatechnikai eljárásokkal elkészített legyen
- az ételekkel kapcsolatos elégedettségi mérés a gyermekek körében.

XII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

XII.1. A játék helye programunkban

„Hacsak lehet, játszik a gyermek. Mert végül a játék komolyodik munkává. Boldog ember, ki a munkájában megtalálja a valamikori játék hangulatát.”

(Sütő András)

A gyermek dolga az óvodában: jót és jól játszani.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A **játék** a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek **mindennap** visszatérő módon, **hosszan tartóan** és lehetőleg **zavartalanul** ki kell elégülnie.

A gyermek a játékában a külvilágból és a saját világából származó benyomásait jeleníti meg, a játék megmutatja a gyermek benső állapotát, és egyúttal örömforrásként, feszültségoldó terápiaként szolgál.

Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus.

Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a tevékenységre, tudatos jelenlétünkkel biztosítjuk az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.

Célunk: A gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával. A játék által gyermekeink egészséges testi – lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

Jó gyakorlatok a gyermeki játék kiteljesedésének elősegítéséhez:

A játékra ösztönző légkörrel kapcsolatosan

- A gyermekek szabadon választhassanak a nekik tetsző játéktevékenységek közül. Dönthessék el, mit, hol, kivel akarnak játszani. Nézelődhessenek, vagy elmélyülhessenek a játékban, játszhasák ki érzelmeiket.
- Adjunk segítséget a holtpontra jutott tevékenységek továbblendítésében.
- Érezze a kisgyermek, hogy óvják, védik, elfogadják olyannak, amilyen. Érezze, hogy mindig számíthat a felnőttek segítségére, támogatására.
- Személyiségünkkel sugározzunk biztosságot, cselekedjünk hitelesen, érezzük legfontosabbnak a gyermekek feltétel nélküli szeretetét, a róluk való gondoskodásunknak feltétel nélküli nyújtását.

A játékra szánt idővel kapcsolatosan

- **Fontos, hogy a „játékidőben” valóban legyen jelen a játék!**
- Folyamatos napirendünkkel rugalmasan alkalmazkodjunk a játék feltételeihez, csak annyi helyet és időt vegyünk igénybe egyéb tevékenységekre, amennyi feltétlenül szükséges.

- A játékidő nagy részét a gyermekek által kezdeményezett, spontán kialakult tevékenység töltse ki.
- A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játék folyamatosságát a folyamatos napirend biztosítja, így a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül.
- A délutáni játék egyenrangúsága a délelőttivel!
- Akkor és azoknak a gyermekeknek ajánljunk, szervezzünk más tevékenységet, akik a napindító saját játékukat már meg- és átérték, s csökkent az izgalmi szintjük.
- A gyermekek **mindennapi játékgigénye** – egymáshoz képest – **időben eltolódhat**. S akinek a játékgigénye még tart – bár készíthetjük arra, hogy figyeljen ránk, mert tanulási tevékenység következik – nem biztos, hogy teljes aktivitással és figyelemmel tud majd részt venni a tanulás folyamatában.

A játszóhelyek kialakításával kapcsolatosan

- Biztosítsunk a különböző jellegű játékokhoz játékra csábító, állandó és ideiglenes, a gyermekek eltérő igényeit kielégítő játszóhelyeket. Családi játékokhoz, fantáziajátékokhoz szobai, konyhai kellékekkel, imitációs kiegészítőkkel.
- Legyenek ezek a helyek rugalmasan változtathatók, átalakíthatók. Ahogy változnak a gyermekek játékgigényei – naponta többször is -, ugyanaz a hely lehessen az építéshez egy védett kuckó, vagy éppen palota.
- A mesesarok legyen meghitt, könyvekkel, puha párnákkal, szőnyeggel.
- Barkácsoláshoz, ábrázoláshoz legyen védett helyen asztal – megfelelő, elérhető anyagokkal, eszközökkel.
- Építőjátékhoz állandó hely – különféle építőanyagokkal, ahol zavartalanul folyhat az elmélyült játék.
- Fordítsunk figyelmet azokra a gyermekekre, akik félrehúzódva, nyugalmasan szeretnek játszani.
- Egy-egy kedves játéktémát akár több napon keresztül is játszhatnak a gyermekek. Gondoskodjunk róla – a jó dajka néni eben segít! -, hogy a **kialakított játéktér mindaddig megmaradhasson**, amíg a játékot örömmel játsszák. Ugyanígy járjunk el a szőnyegen vagy valamelyik kuckóban megkezdett építménnyel is.
- Az udvari játék ne „gyermekmegőrzés” legyen, hanem bővítsük a tevékenységek körét. Gazdagítsuk a gyermekek játékát, elsősorban mozgásos szabályjátékokkal, esetenként egy-egy – addig csoportszobai körülmények között végzett – tevékenység folytatásával.

A játékeszközökkel, játékszerekkel kapcsolatosan

- Tanítsuk meg játszani a gyermekeket. Amíg nem tudja, mi mire való, mit lehet azokkal tenni, addig tehetetlenségében csak dobálja az eszközöket, vagy hasonló furcsa viselkedés jellemzi cselekvését. A gyermek jó játékához szükséges, hogy az eszköz ismert legyen, használható legyen, hogy ennek birtokában tudjon önállóan játszani, konstruálni, kezűgyessége, fantáziája révén.
- **Tematikus játékszerek:** babakocsi, kisautó, babaruha, konyhai edények, doktoros, fodrászos játék kellékei minden csoportban szükségesek. Növelik a gyermekek játékkedvét, elősegítik tartalmának gazdagodását.
- **Az építőkockák, faanyagok** különböző méretben, formában, a dobozok kiváló építőanyagok – a mindennapok kellékei legyenek.
- **A pótolhatatlan sok-sok kellék:** táska, kalap, korona, kendő, palást, tűzoltó-sisak, sapkák, ékszerek teszik igazán jóízűvé a játékot.

- **A gyermek fantázia kibontakozását leginkább a különböző anyagféleségek, a „bármilyen belőlük anyagok” segítik:** homok, víz – a csoportszobában is –, kavics, termések, magok, kukoricacsutka, csuhé, bőr, gyöngy, rongy, fa, karton. Legyen lehetőleg minél több természetes anyag.
- A fantáziadús játékhöz biztosítsunk különböző textileket, függönyöket, takarókat, térelválasztókat. Ezekből pillanatok alatt bármit „varázsolnak” a gyermekek.
- A különböző **részképesség fejlesztő játékokra** ugyancsak szükség van, célszerűen megválogatva. Társas játékok, memória játékok, mozgásos játékok eszközei – a gyermekek igényeihez igazodva, hatásukat nem eltúlozva.
- Az **otthonról hozott játékoknak** is teret engedhetünk. Egyrészt biztonságot, az otthoni jelenti a kisgyermeknek, de színesítheti az óvodai választékot is.
- A játékok megválogatásában tükröződjön igényességünk. Fontos, hogy igazodjon a gyermekek életkorához, az egyes gyermekek játékszükségletéhez, segítse elő a sokoldalú fejlődést, fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen.
- Legyenek szépek, játékokra hívóak, biztonságosak.
- Legyen belőlük elegendő, de ne túl sok.
- **Felelősségünk felerősödött mind az óvodai játékszerek megválogatását, mind pedig a szülők ez irányú meggyőzését illetően.**

Az óvodapedagógus játékbeli szerepével, a gyermekek játékának támogatásával kapcsolatosan

- Legyünk toleránsak, elfogadók, biztonságot és bizalmat adók, jelenlétünk segítő, támogató legyen, pedagógiai optimizmus és tapintat jellemezze.
- Legyünk potenciális partnerek, akiket érdekel, amit a gyermekek játszanak, tesznek, csak a szükséges esetekben avatkozunk be (önálló problémakezelésre ösztönzés).
- Legyünk képesek átérzeni a gyermek örömét, tudjunk vele együtt örülni. Tudjuk átélni azt a vidámságot, amit a játék okozhat gyermekeinknek. **Fontos részünkről a beleélés, az empátia.**
- Segítsük, támogassuk a szabad játékot, a kreativitást, inspiráljuk a gyermekeket a játékelképzelések megbeszélésére.
- **Minden játékfajtának helye van minden életkorban.** Ha azt látjuk, hogy egy gyermek nem az „életkorának megfelelő” játékfajtát játszik, ne az legyen az első gondolatunk, hogy „ez a játék nem vezet sehová”, nem fejleszt, nem kell, hanem **biztosítsunk erre helyet, és egyúttal törekedjünk arra, hogy továbblépjén, készítsük a korának és fejlettségi szintjének megfelelő játékfajtákra.**
- Hagyjuk a „magányosan”, egyedül játszó gyermeket, nem kell feltétlenül társat találni neki. **Ez „egyéni” játék!**
- Mivel a szabad játéknak nincs célja, „csak” a fejlesztőhatások általi eredménye, ezért a játékot nem lehet erkölcsileg minősíteni. Nem mondhatjuk azt, hogy „szépen” vagy „csúnyán” játszottál, ez legfeljebb egyfajta elvárt viselkedésre utaló mondat lehet (pl. csendben volt, vagy dobálózott játék közben a gyermek.). Tudnunk kell, hogy a játék elmélyültségét, átélését, mélységét ezek a viselkedési normák nem befolyásolják, tehát kiabálva is lehet elmélyülten játszani, és csendben, szépen tűnően is lehet felszínesen játszani. **A negatív tartalmú játék is lehet „szép”, csak éppen a téma és tartalom lehet kellemetlen.**
- Az igazán agresszív játéknál elképzelhető a leállítás, de **jobb az áterelés.** Semmiképp ne büntessünk úgy, hogy nem játszhat tovább, hiszen sokszor a gyermekek a játék-agressziót el is viselik (pl. a részeg apuka verekszik). **Csak az igazi rombolás, bántás a baj.** Ebben az esetben szükséges a beavatkozásunk, akár a játék leállítása is.

- Fontos, hogy ne csak a „vétkest” szidjuk, hanem az „áldozatot” is vigasztaljuk. **Jó, ha a nagyobbak a konfliktusok egy részét már maguk is megoldják.**
- **Lehet ötleteket, eszközöket adni, ha kell.** Ha tényleg kell, akkor ez nem direkt beleszólás.
- **Lehet szerepet is vállalni**, ha hívnak a gyermekek, vagy ha e nélkül megakadna a játék.
- **Lehet egyszerű metakommunikációval** (mosoly, testtartás, távolságtartás, leintés, simítás stb.) **jelezni**, hogy látom, játszol, minden rendben van, vagy látom, játszol, de valami nekem nem stimmel.
- Az **indirekt irányítás** nem jelent passzivitást, hanem azt jelenti, hogy az adott szituációban döntjük el, mennyire és hogyan avatkozunk bele a játékba.
- Semmiképpen **nincs szükség** a gyermek kezdeményező kedvét, spontaneitását sértő, a játék intimitását zavaró, **rejtett utasításokra**, „jobb lenne, ha” típusú jó tanácsokra, megoldásmódokra, „jaj, de ügyesen, ...szépen, ...csendesen...játszotok” minősítésekre, „játékfejlesztő” ismeretközlésre, „mit főztök, mivel fogtok utazni...” kérdés tömegekre, vezető szerepünk, saját elképzelésünk erőltetésére.

A szabad játék és a vele párhuzamosan végezhető tevékenységek szervezése

Az óvodás az óvodába játszani jön. Ezt szereti, ez a dolga, domináns szükséglete.

A legtöbb időt a napirendben a gyermekek önálló kezdeményezésén alapuló játéknak kell kapnia.

Nem kell sietni, mert nem lehet semmiről „lemaradni”. A játékba bármikor be lehet kapcsolódni, újat lehet kezdeni, nyugodtan, folyamatosan lehet egész nap játszani.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek érdekesek, vonzóak.

Érdeemes bekapcsolódni, mesét hallgatni, énekelni, tornázni, gyurmázni, festeni,... majd, ha az érdeklődés alább hagy, lehet a megkezdett játékot folytatni.

Ugyanakkor ezen idő alatt is lehet a maguk által választott játéknál maradni. Mert teljes magatartásunkkal, hitelt érdemlően azt sugározzuk, hogy ez természetes, szabad játszani.

Így a gyermekeknek lehetőségük van arra, hogy **addig folytassák a játékukat, míg az számukra érdekes, örömet adó.**

Az étkezések, a mindennapi mozgásos játékok, mese, levegőzés, udvari játék a játék folyamatában naponta azonos időpontban és intervallumban való ismétlődése nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak, ezeket a **főbb kereteket tartanunk kell.**

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók

- A gyermekek örömmel, önfeledten játszanak.
- A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag, elmélyült.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus és szerepjáték, melyben megmutatkozik képzeletük, szervezőkészségük, alkalmazkodó képességük, empátiás készségük és kommunikációs készségük.
- Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik kreativitásuk.
- Képesek kitartóan, társaikkal együttműködve játszani, egyazon játéktémát több napon keresztül folytatni társaikkal.
- Játékukat önállóan szervezik, tervezik.
- Természetesen kommunikálnak egymással, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- A szabályjátékok során betartják a szabályt, képesek az egészséges versenyszellem szülte siker és kudarc elviselésére egyaránt.
- Megtanulnak konfliktusokat intelligensen kezelni, társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési normák.

XII.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás, avagy az óvodai tanulás sajátos értelmezése, különös tekintettel a gyermeki játékkal való összefüggésére

Programunk szélesen értelmezi a tanulást. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, a gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat.

Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és az óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képességei: érzékelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

A gyermek **későbbi fejlődési lehetőségeit** és alakuló **motivációját** meghatározzák:

- adottságai,
- a tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint
- az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák.

„A kisgyermek nem tud nem tanulni.”

„Csak a sokat és jól játszó kisgyermek tud majd jól és elmélyülten gondolkozni.” (Vekerdy Tamás)

Tanul a gyermek, akkor is, amikor a felnőtt magatartását, viselkedését utánozza, amikor kérdez, s ha a kérdéseit nem hagyjuk megválaszolatlanul.

Akkor is, ha bekapcsolódik az óvó néni által szervezett tevékenységekbe.

Tanul, ha a kíváncsiságát kielégítő tevékenységeket ajánlunk fel neki: festhet, rajzolhat, énekelhet, mesét hallgathat, mozoghat kedve szerint,...ha az életkorának megfelelően élhet, szükségletei szerint létezhet.

És **fejlődik**...Fejlődik a környezete, a családi, az óvodai nevelés hatására.

Kialakulnak azon készségei, képességei, tulajdonságai, melyek képessé teszik majd az iskolai életmód elfogadására.

Akkor, ha ezt egyéni adottságai lehetővé teszik, és fejlődési üteme is megfelelő.

Az óvodás gyermek tanulásának sajátosságai

- **Az óvodással nem lehet iskolás módon tanulni! Ez életkori sajátosság!**
- Maradandó nyomot csakis az hagy a gyermekben, ha **önállóan, önként, aktívan** tevékenykedhet, **cselekedhet, megtapasztalhat.**
- Szándékos figyelme még csak alakul, figyelme könnyen elterelhető, kitartása kevés, ha olyan helyzetbe kényszerítjük, ami számára elviselhetetlen, passzivitással, daccal, közömbösséggel fog válaszolni.
- Pszichés funkcióira az **erős affektivitás** jellemző. Az érzelmi töltésen túl, a gyermek- és az éncentrikusság is áthatja a gondolkodást. Az intenzívebb gondolkodás folyamatának fenntartása **állandó motivációt** igényel, amelyek közül talán leghatékonyabbnak a problémahelyzetet említhetjük.

- A gyermeki tanulásban a **verbalitás** szerepe kisebb, mint a későbbi életkorokban. Ugyanakkor – más szempontból – nagyobb, mert szinte minden tanulási cselekvést magyarázat is kísér.
- Az óvodai tanulás **célja** nem csak az információk bővítése, hanem a képességek **fejlesztése**. Ez viszont **egyénre szabottan, differenciáltan, az egyes gyermekekhez igazított módszerekkel, eszközökkel, az egyes gyermekekhez mért tempóban** lesz csak hatékony, és örömteli.
- A tanulási folyamatnak **szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató** összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van, és az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyermek általános és pillanatnyi állapotától függ. Értjük ezalatt az **érési folyamat** irányát és tempóját, amiről tudjuk, hogy nem egyenletesen alakul.

Az aktív tanulás feltételei

- a gyermek azáltal lesz kompetens, hogy aktív, és állandóan cselekvő, tapasztalati úton gondolkodik,
- önértékesítő, amit elképzelt, azt meg akarja valósítani,
- fantáziadús, kreatív, egyéni utakon jár, nem kötik merev szabályok,
- az egyedüli tevékenységtől halad az együttműködésig,
- jellemző az erős érzelmi töltés, ami egyéni,
- saját tapasztalataira épülő élménytájékozódásból indul ki, térben, időben, kommunikációban és a tárgyak szintjén,
- a szimbólumoktól halad a valóság felfedezéséig, majd magasabb szinten ismét szimbolizál vagy transzferál,
- az önkéntelentől jut el a szándékosig,
- a szabad választástól a felfedezés öröméig,
- „akkor és ott” tanulás – amikor belső késztetései és a külső inger egymásra talál.

Az óvodai tanulás „módszertana”:

- épít a gyermeki kíváncsiságra,
- „felhasználja” az aktivitását,
- értékeli, veszi a kreatív megoldásokat,
- a játékba integrált, cselekvéses gondolkodási formák lehetőségeit teremti meg,
- egyénhez mérten értékeli,
- örömteliséget biztosít,
- felhasználja a meglévő ismereteket, élményeket, tapasztalatokat,
- egyformán tartja jelentősnek a különböző képességeket, készségeket és a meglévő tudást,
- folyamatosan és fokozatosan várja el az együttműködést, a feladattartást, az irányíthatóságot.

Óvodánkban alkalmazott tanulási formák

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás-, és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati problémamegoldás,

- egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés
 - megelőzés
 - felzárkóztatás
 - tehetséggondozás

Az óvodai tanulás elsődleges célja: az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Feladataink:

- Az óvodás gyermek érzelmi, értelmi, testi sajátosságaihoz igazítsuk tapasztalatszerzésének megsegítését, ismeretszerzését, tanulásának megszervezését.
- **Differenciált-egyéni- személyes bánásmód hassa át nevelőmunkánkat.** Történjék ez:
 - az egyéni vonások kibontakoztatásának elősegítésében,
 - az egyéni megnyilvánulások megtámogatásában, elismerésében,
 - az egyéni sajátosságok gazdagításában (ki-ki a szervezési feladatokban segédkezik szívesen, segít társának a feladatmegoldásban, ki segítséget, megint más, önállóságot igényel stb.),
 - az egyéni teljesítményekhez, képességekhez igazodó tevékenységkínálásban (optimális terhelés),
 - az egyéni igények, vágyak, szükségletek kielégítésében és az azokhoz igazodó tevékenységek megkínálásában,
 - a tevékenységvezetés során olyan indirekt hatásrendszer alkalmazásában, amelyek a fent említett egyéni sajátosságokhoz igazodnak.
- Annak elősegítése, hogy a gyermekek szellemi aktivitásának fejlesztése, problémamegoldásra ösztönzése, kitartásra nevelése motivált állapotban történjék.
Motiváló tényezők:
 - mindennapi élet problémahelyzetei,
 - játékos tevékenységek,
 - kíváncsiság felkeltése érdekes tevékenységek kínálatával,
 - érdekes tevékenységek kínálata során a szabad választás lehetősége,
 - változatos tevékenységek (mozgásos, manipulatív stb.),
 - esztétikus, célszerű, érdekes eszközök,
 - sikerélmény, elismerés biztosítása a tevékenységben,
 - oldott, bizalomteljes, felfedező, alkotó légkör,
 - hivatkozások élményekre stb.
- Biztosítsuk, hogy a gyermek a megismerés tárgyával aktív kapcsolatba kerüljön, valamint az ismeretszerzés közben aktív maradjon. Ez lehetséges:
 - aktivitásra serkentő módszerekkel: manipuláció, ösztönző módszerek stb.
 - játékosság érvényesítésével,
 - eszközök használatával,
 - öntevékenység biztosításával,
 - érdeklődő, ösztönző, közvetlen, irányító magatartásunkkal,
 - meleg, otthonos légkör biztosításával,
 - a cselekvés lehetőségében.
- A tapasztalatszerzést szervező tevékenységünk legyen szemléletes! Valósuljon meg ez:
 - a problémahelyzet áttekinthető voltában,

- a megoldás menetének egyértelmű, világos módjában,
- az eszközök célszerűségében, amelyek egyértelműen reprezentálják a tényeket, láttatják meg az összefüggéseket,
- beszédkultúránkban, amely a gyermekek számára érthető, világos, egyértelmű.
- **Komplexitás – integráció**
 - Az ismereteket minél természetesebb, **életszerűbb** helyzetben szerezzék meg a gyermekek.
 - Éreztessük a problémamegoldás célszerűségét, **alkalmazhatóságát**, hasznosságát, a tapasztalat fontosságát.
 - **Kapcsoljuk** össze az új tapasztalatot, ismeretet a megelőzőkkel.
 - Létesítsünk minél többirányú **kapcsolatot** más tevékenységformák műveltségtartalmaival.
 - Segítsük elő, hogy a felfedezett ismereteket, tapasztalatokat más tevékenységi formákban is alkalmazhassák.
 - Használják fel otthon és környezetükben szerzett tapasztalataikat, azokat egészítsük ki, s ha szükséges, korrigáljuk, rendezzük.
 - **A tevékenységbe integráljuk a műveltségtartalmakat.** Ez azt jelenti, hogy a tevékenység folyamatában az egyes mozzanatokhoz kapcsoljuk az aktuálisan odaillő műveltségtartalmat.
- **Tudatosságunknak tükröződni kell:**
 - A tapasztalatszerzés egész folyamatának és egy-egy tevékenységének **megtervezésében**, megszervezésében.
 - **A csoport- és az egyéni sajátosságokhoz**, fejlesztésük üteméhez, módjához való alkalmazkodásban. Ez azt jelenti, hogy munkánkat rendszeresen elemezzük, a gyermekek fejlődését rendszeresen nyomon kövessük, és ehhez igazítsuk nevelőmunkánkat.
 - Az **érthetőség elvének** alkalmazásában, mely megmutatkozik a feldolgozandó műveltségtartalom minőségében, szintjében és terjedelmében.
 - Abban, hogy az ismeret- és tapasztalatszerzést **összekapcsoljuk** az életből szerzett tapasztalatokkal.
 - Módszereink alkalmazásában, az ismereteknek a gyermeki sajátosságokhoz igazításában.
 - **A feladatmegoldások értékelésében.** Legyen az egyénre nézve ösztönző, képességekhez mért, a negatív vonások tapintatos kiemelése során a kívánt célt is mutassuk meg a gyermeknek, találjuk meg a pozitívumot, érezhető legyen szeretetünk, elismerésünk, bizalmunk.
 - A problémamegoldás során a **segítés módjában, mértékében.**

A módszerek, eszközök megválasztásának szempontjai

1. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságai

Ezért biztosítanunk kell:

- a játékosságot,
- a változatosságot,
- az önálló, felfedező tevékenységet,
- a konkrétságot,
- a cselekvésvágy és a kíváncsiság kielégítését.

Igazodnunk kell:

- a csoport és az egyének fejlettségi szintjéhez,
- aktuális állapotukhoz.

Gondolnunk kell:

- a különleges gondoskodást igénylő gyermekek motiváltságának biztosítására (szorongó, túl mozgékony, félénk, stb.),
- a lassabban, az átlagosan, vagy az átlagostól gyorsabban fejlődő gyermekek fejlődésének elősegítésére, annak módjára.

2. A feldolgozásra kerülő műveltség tartalom

Fontos, hogy a lehető **legszemléletesebben** érvényesüljön. A feldolgozásra kerülő művelség tartalom sajátosan érvényesülő feladatokat hív életre, amelyek befolyásolják a módszerek megválasztását. Pl. az **új ismeret megszerzése** történhet **problémahelyzetet teremtve**, lehet **szabályjáték keretében**, de elképzelhető **beszélgetés** keretében is stb.

A **gyakorlás** viszont a módszerek és eszközök még **változatosabb alkalmazását** követeli meg tőlünk, hiszen célunk a tartalomnak minél sokoldalúbb alkalmazása.

Fontos a legoptimálisabb módszer, eszköz, illetve azok kombinációjának megválasztása.

3. Nevelési feladataink

A tartalom feldolgozásának folyamatában speciálisan érvényesülnek. Pl. ha biztosítjuk a gyermek önálló manipulációs tevékenység végzését ahelyett, hogy bemutatással végeznénk el a feladatot, akkor sokkal több nevelési feladatot sikerül érvényesítenünk (kitartása fejlődik, felfedezés öröme, tudásának, képességeinek kipróbálása).

4. Egyéniségünk, pedagógiai kulturáltságunk, leleményességünk

A módszertani szabadság a változatosság, a színesség és a pedagógiai elvek alkotó felhasználását jelenti.

5. A tárgyi feltételek

- óvodánk tárgyi adottságai,
- csoportszoba adta lehetőségek,
- eszközellátottság,
- eszközök állapota, korszerűsége, mennyisége.

A tevékenységek szervezeti és munkaformái

a) Szervezeti forma: azok a **szervezeti keretek**, melyek a nevelési-tanulási tevékenységek és az azokhoz kapcsolódó feladatok megvalósítására szolgálnak.

A szervezési forma megválasztásánál az elsődleges szempont, hogy a gyermekek **önálló tapasztalatszerzése** előmozdítható legyen.

Sajátos óvodai szervezeti formák:

1. kötött tevékenységek
2. kötetlen tevékenységek
3. párhuzamos tevékenységek
4. komplex tevékenységek
5. integrált tevékenységek
6. projektszervezés

1. Kötött szervezeti forma: a gyermekek részvétele nemcsak belső szándékuktól függ, hanem elsősorban az általunk kitűzött feladatoktól is. **Ez azonban nem jelentheti a**

gyermek spontán érdeklődésének és aktivitásának korlátozását vagy iskolás módszerek túltengését.

A **kötött szervezeti forma** alkalmazásakor különös gondot fordítunk:

- az érdekes, motiváló, kihívást jelentő feladatokra, tevékenység elemekre,
- a motiváltság szinten tartására,
- a módszerek-eszközök kombinációjára
- a gyermekek aktív, cselekvő részvételének biztosítására
- az egyéni állapotra, szükségletekre, terhelhetőségre, az egyéni teljesítmények elismerésére.

Példák a kötött szervezési formában megvalósítandó tevékenységekre:

Az **irányított mozgástevékenységhez megfelelő hely, az óvónő teljes odafigyelése szükséges, valamint biztos szabálytudatú, egymásra is figyelő gyermekek.** Csak így töltheti be egészség- és képességfejlesztő szerepét, lehet örömteli. Ezt a kötetlen szervezeti formával nem látjuk biztosítottnak.

Természetesen adott a lehetőség, sőt kívánatos is, hogy a **nap folyamán**, párhuzamos tevékenységként, vagy akár a játékba ágyazottan **megjelenjenek a mozgásos elemek**, kötetlen szervezési formában, kellő átgondolással, felkészültséggel kezelve a helyzetet.

Az **énekes játékok** közösségi élményét az együttes mozgás adja, amely több gyermek, akár az egész csoport jelenlétét igényli. Vonulni, tekeredni, kapu alatt átbújni nem lehet három-négy gyermekkel. Fontos a dalok hangzása, ami elveszne, ha közben más tevékenységet is folytatna a csoport egy része. Itt is lényeges, hogy a **nap folyamán bármikor kezdeményezhetünk**, vagy kezdeményezhetnek a gyermekek egy-egy énekes játékot, hangulattól, tematikától, váratlan helyzettől függően, minden korcsoportban.

A **mesélés, a mesehallgatás** szintén sarkalatos pontja a kötöttségnek, avagy a kötetlenségnek. Gyermekeink nem az életről szóló mesékben nőnek fel, ők már a virtuális világ nemzedéke. Idő és élmények szükségesek ahhoz, hogy élvezzék és megértsék a meséket. A belső hallási figyelem kiváltásához szükséges a körülöttük lévő csend, amit kötetlen szervezési formával lehet elérni. Nyitott lehetőség, sőt kívánatos, hogy a **meseszó, a bábozás, a dramatizálás legyen jelen mindennapjainkban**, kötetlen szervezési formában is.

2. Kötetlen szervezeti forma: a kötetlenség a gyermekek **önkéntes részvételét** jelenti.**Jellemző jegyei:**

- időpontja nem behatárolható,
- többször is történhet ugyanannak a tapasztalatszerzésnek a kezdeményezése,
- a gyermekek önkéntes részvételét jelenti, elsősorban a nem elmélyülten játszóakra számítunk,
- a részt vevő gyermekek addig maradhatnak ott, ameddig érdekli őket,
- a hely kialakítása is az adott lehetőségekhez igazodik, az elhelyezkedés kötetlen,
- időtartama az érdeklődő gyermekek igényeitől függ, így egy tevékenység alatt is változó létszámú, hiszen a gyermekek később is bekapcsolódhatnak, illetve távozhatnak,
- **a tapasztalatszerzés menete igazodik a gyermekek tanulási tempójához, igényeihez, érdeklődéséhez.**

A kötött és kötetlen szervezési forma átjárhatóságát egyéb tevékenységek szervezésekor is biztosíthatjuk. A külső világ tevékeny megismerésekor egy-egy rendszerező jelleggel tervezett „közös foglalkozás”, ha kellő módszertani átgondoltsággal bír, változatos munkaformákkal, cselekvéses, érdekes feladatokkal, nem tiltott. Pedagógiai érzékenységgünk és szakmai tudásunk segít abban, hogy a célt, a feladatokat ismerve eldöntsük, a tevékenységhez, annak tartalmához milyen szervezési formát alkalmazzunk.

Jó tisztázni azonban a következőket:

„Nem a kötött foglalkozások szervezése segíti elő az iskolai tanulást, hanem a szándékos tanulásra való „megérés”, ami az érdekes tevékenységekben való elmélyedésből, az „én találtam ki”, az „én már tudom” büszkeségéből és a szellemi erőfeszítés utáni sikerélmény örömeiből építkezik!”

(Körmöci Katalin: Hová bújt a matematika? II. kötet)

3. Párhuzamos tevékenységek:

A tervezésre szánt tevékenységek mellett mindig jelen vannak, és kell, hogy jelen legyenek más, párhuzamosan folyó tevékenységek. Ezek akár szabadon választott játéktevékenységek, akár a témakörben már megvalósuló, de a gyermekek által kért, kívánt tevékenységek lehetnek.

Mi indokolja a párhuzamos tevékenységek biztosításának fontosságát?

- Minden gyermek más és más adottságokkal, hajlamokkal és fejlettségi szinttel rendelkezik.
- Tevékenységüket erőteljesen befolyásolják érdeklődésük, érzelmeik.
- Aktuális állapotuk is nagy eltérést mutat.
- Nem állhatatosak az egyes tevékenységek végzésében, gyakran váltogatják azokat.
- Aktivitás- és tevékenységek iránti igényük következtében új, s a bennük fennálló késztetéseiktől vezérelve őket érdeklő tevékenységet keresnek.

Így jelen vannak: a valamely tevékenységben elmélyedő, az éppen belépő, a kilépni szándékozó, a más tevékenységet kereső gyermekek, és ez minden egyes tevékenységre jellemző lesz.

Mi teszi lehetővé a párhuzamos tevékenységeket?

- A folyamatos napirend.
- A gyermeki tevékenységek önálló megválasztása.
- A szabad játéktevékenységek.
- A kötetlen, kezdeményezett tevékenységkínálatok.

Ezek lehetővé teszik, hogy a csoporton belül **egy időben, egyszerre többféle tevékenység** jellemezze a gyermekek életét. Ezek állandóan változó létszámúak, összetételűek, és változó időtartamúak lehetnek. A gyermeki figyelem (odafordulás), motiváltsági állapot, kíváncsiság, akárcsak éhségérzet (reggelizés), vagy egy tevékenység befejezettsége (pl. ábrázolás) módosíthatja, megváltoztathatja bármely gyermek újabb, más tevékenységének választását. Így támaszkodhatunk a gyermekek által önként választott tevékenységükben való elmélyültségére, miközben koncentrálhatunk saját tevékenységkínálatunk irányítására. A tervezés során ezeket kell figyelembe vennünk.

Milyen feladatok megoldására készítet ez bennünket, óvodapedagógusokat?

- egy napon többféle tevékenységet kell **biztosítanunk**,
- egy napon többféle tevékenységet kell **kínálnunk**,

- ezeknek a tevékenységkínálatoknak igazodnia kell a gyermekek érdeklődéséhez,
- összhangban kell lenniük az aktuális **témakörök tartalmával**,
- összhangban kell lenniük a váratlan eseményekkel,
- az aktuális élményekkel,
- a gyermekek választását tiszteletben kell tartanunk, támogatnunk kell,
- a nem választó, szemlélődő gyermeket ösztönöznünk kell, és nem sürgetnünk.

4. Komplex tevékenységek: olyan tevékenységek, amelyeknek összetettsége abban rejlik, hogy **többféle tevékenység, tevékenységi forma, műveltség tartalom kapcsolódik** egymáshoz tartalmi kapcsolatuk alapján, **miközben** mindegyikük **megőrzi sajátos, önmagára jellemző struktúráját**.

Komplex tevékenységek szervezése történhet:

- **Átvezetéssel:** pl. mozgástevékenység → külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal (állatok mozgásának utánzásához kapcsolható az állatok fajtái, testrészei, halmazalkotás, megszámlálás)
- **Beleágazódással:** pl. a mozgásutánzás után, pihenésképpen történhet a matematikai tartalomban való tapasztalás, majd utána folytatódik a mozgástevékenység
- **Beleágazódás úgy, hogy többféle tevékenység egymásutánja is megvalósulhat:** pl. virágpiacra látogatunk – virágáros játékot játszunk – sokféle szempont szerint rendezzük a virágokat (matematika) – a növények gondozásáról beszélgetünk (környezeti nevelés) – papírból hajtogatunk virágot (kézimunka) – énekelünk és játszunk (énekes játékok) – mesélés. Akár több napon át, eközben ki játszik, ki kézimunkázik, ki mesét dramatizál (párhuzamos tevékenység jöhet létre).

5. Tevékenységbe integrált művelség tartalmak megtapasztalása: olyan gyermeki tevékenység, amelyben egy tevékenységbe beleolvad (nak) egy vagy több műveltségi területhez kapcsolódó tartalmak, miközben alárendelődnek annak a tevékenységnek. Pl. a karácsonyi gyertyakészítés tevékenységbe integrálódhatnak matematikai és környezeti tartalmak (méh-viasz-kaptár; karácsonyi szokások; henger forma; felületi tulajdonságok; hosszúság-vastagság).

6. Projekt: a tanítási anyag egy sajátos témaegysége, amely életszerű feladategységben természetes módon, valós kapcsolatokon keresztül kerül feldolgozásra. A középpontban mindig valamilyen probléma áll. A **cél a probléma megoldása, a tanulás pedig annak hozadéka. Eredménye mindig valamilyen produktum.** Szervezésében és tervezésében a gyermekek is aktívan közreműködnek, ötleteikkel, javaslataikkal gazdagítják a feldolgozást, hiszen a projekt a gyermekek együttműködésére épít. A feldolgozás **együttműködésben valósul meg**, összekapcsolja az egyéneket, és a kölcsönös függési, felelősségi, ellenőrzési viszonyok során közös sikereket élnek át.

Az előzőekben felsorolt tanulásszervezési módozatok mindegyikének van létjogosultsága óvodánkban.

Tervezésünk tevékenységbe integrált tervezés, ahol a tematikus tervek tevékenységei között szoros kapcsolat van, s ezekbe a tevékenységekbe illesztjük az egyes művelség tartalmakat, erőltetés nélkül, természetesen simulnak a tevékenység folyamatába.

A lehetőségeket kell megterveznünk úgy, hogy átgondoljuk

- az egyes tevékenységek folyamatát, azok mozzanatait,
- a tartalmi kibontás lehetőségeit, az azokban lévő kapcsolódási lehetőségeket,
- és a különböző területekről vett tartalmat rendezzük egységes egészé.

Ily módon a **komplexitás is jelen van mindennapjainkban**, tudatosan keressük a kapcsolódási pontokat, s azokat szervesen illesztjük be a tevékenységek folyamatába. Gyakori, hogy több napon keresztül zajlanak más-más tevékenységek, amelyek tartalmilag kötődnek egymáshoz, elősegítve a minél sokoldalúbb tapasztalatszerzést, hatásaikban erősítik egymást, segítik a világ egységben látását. Az éneklés, a verselés elmaradhatatlan kísérője tevékenységeinknek, hangulatfokozó, motiváló erővel bír. A matematikai tapasztalatok szintén beleolvadnak a tevékenység folyamatába, ott bújnak elő, ahol a mozzanatban lehetséges, kihasználható, erőltetésmentes.

A **projektszellemű szervezési módot** – bár nem a klasszikus formájában – szintén alkalmazzuk a gyakorlatban. Ezekben az esetekben nagyon fontos az óvodapedagógus elképzeléseinek átgondolása, rögzítése, a szervezés előkészítése, s ezt kell úgy tálni a gyermekek felé, hogy találkozzon érdeklődésükkel, vágyukkal. Ezt követi a gyermekekkel közös gondolkodás, ahol már ők is aktívan közreműködnek, ötleteikkel, javaslataikkal gazdagítva a feldolgozást. A feldolgozás együttműködésben nyilvánul meg, s ez az egyik legsarkalatosabb pontja az egésznek, hisz a teendők beosztása, szétosztása, a kölcsönös függési, felelősségi, ellenőrzési viszonyok átérzésére, megértésére rá kell ébresztenünk gyermekeinket. Különösen nagycsoportban alkalmazható, akár egy kirándulás tervezése, szervezése kapcsán, akár egy anyák napi ünnepségre készüléskor. Remek kihívást jelent pedagógusnak és gyermeknek egyaránt, hisz összekapcsolja az egyéneket, és közös sikereket élhetünk át.

Az alkalmazást nehezíti, hogy gyermekeink ismeretei – szociokulturális háttérükből adódóan – szegényesek, a szülők hozzáállására ritkán számíthatunk, s gyermekeink hajlandósága az együttműködésre igencsak problémás.

- b) A **munkaforma** a tevékenységek sajátos formája, ahogy adott **szervezeti kereteken** belül a gyermekek munkáját megszervezzük. Így például: **frontális; csoportos; páros; egyéni, egyénre szabott; mikrocsoportos**. A munkaformák mindegyikének megvan a maga létjogosultsága a tevékenységek folyamatában.

Frontális munkaforma: során egy időben, minden gyermek számára ugyanaz a műveltségtartalom nyújtható. **Hátránya**, hogy nem mindenkinek van módja a közvetlen tapasztalásra, a valódi aktivitásról, az elsajátítás eredményéről nem minden gyermekre vonatkozóan lehet megbizonyosodni. **Akkor célszerű alkalmazni**, ha a gyermekek előismeretei közel azonosak és/vagy biztosítható az aktivitásuk. (pl. teljesen új műveltségtartalom megtapasztalásakor, vagy hangos megszámolás esetében, amikor is a közös számlálás a megakadókát segítheti). **Célszerű kombinálni** egyéni tevékenységekkel, játékos eljárásokkal, cselekedtetéssel stb.

Egyéni munka: a tevékenységet **egyedül, önállóan végzi** a gyermek, **saját eszközökkel, saját tempóban, sajátos formában**. Például: fogmosás és minden önkiszolgáló tevékenység is, sütemény szagztatás, babaöltöztetés. Ha a gyermek egyéni munkát végez, ez történhet akár a csoporton belül is, amikor ugyanolyan nehézségű feladattal dolgozik, mint a többiek, csak egyedül.

Az önálló tevékenykedés közben **figyelemmel kísérjük** tevékenységüket, megakadásuk esetén **differenciáltan segítséget** nyújtunk (csak annyit, amennyi a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges). Az **egyénre szabott** munkaformában lehetőség nyílik **differenciált feladatadásra** is, ám az önálló tevékenység után nagyobb hangsúlyt kell kapnia az önállóan

megvalósított feladatok **ellenőrzésének, értékelésének**. Az értékelés mindig álljon összhangban az **egyéni bánásmód** és a **pozitív tulajdonságokra** való támaszkodás elvével.

A **csoportos munkaforma** esetén 3-6 fős csoportokban a **közös tevékenység érdekében munkamegosztásban** dolgoznak. Az együttes munka során biztosított a csoport minden tagja számára az előrehaladás. Ezért fontos a **csoportok szervezése** és a **feladat minősége**.

Néhány **csoportszervezési fajta**:

- heterogén (különböző képességű gyermekek),
- homogén (valamilyen szempontból azonos képességű gyermekek),
- rokonszenvi kapcsolaton alapuló,
- feladatra, problémára, azok megoldására alakult csoport.

A **tevékenység szempontjából** is több variáció lehetséges:

- Csoportonként azonos, vagy minden csoportnak más és más feladat.
- Csoporton belül egy feladat, amit összedolgozással készítenek el, vagy mindenki külön-külön.
- Csoporton belül kaphatnak vagy választhatnak más és más feladatot.

A tevékenykedtetés módjai viszont meghatározzák az egyes csoportok, vagy egyének **eszközigényét**. Erről a szervezésnél **gondoskodnunk kell!**

A **páros munkaforma** megválasztását indokolhatja a **tapasztalatszerzés-tanulás tartalma** (pl. tükörkép-játék), vagy a **résztvevők száma**, a **differentiálás lehetőségei**, az **eszköz jellemzői** stb., de indokolhatja a **gyermekek igénye** is. Párt alkothat gyermek-gyermek és **gyermek-óvodapedagógus** is. Ez utóbbi esetében jelentősége azért nő meg, mert alkalom van a **differentiált fejlesztésre**, a **gyermek jobb megismerésére**, az egyén **fejlődésének** célirányosabb, mégis indirektebb **elősegítésére**, könnyebben igazíthatók a módszerek, szembeűnőbbek a gyermeki reakciók.

A **gyermek-gyermek** alkotta páros munkaforma elősegíti a **barátkozást**, a barátságok elmélyülését, a kölcsönös **utánzást**, a **modellkövetést**, miközben elképzeléseiket egyeztetethetik, összedolgoznak, lehetőség van a **szociális együttműködésre** és megegyezésre, s mint ilyen, leegyszerűsíti az esetlegesen fellépő konfliktusokat, az **önmegvalósításra** is gazdagabb terepet biztosít, s nem mellékesen **élményszerűbbé** válik számukra a tapasztalatszerzési-tanulási folyamat.

Mikrocsoportos munkaforma a csoport egy részének (mikrocsoportjának) tevékenységét jelöli, amikor is a rájuk irányuló figyelmünkkel irányítjuk a tevékenységet. **Eközben a csoport többi tagja szabadon választott egyéb tevékenységét végzi (szabad játék, reggelizés).**

Napi nevelőmunkánkban, a gyermeki tevékenységek végzése közben minden munkaformának megvan a jogosultsága.

Felelősségünk abban rejlik, hogy adott tevékenységhez – céljaink tudatában és gyermekeink ismeretében – megtaláljuk a leginkább koherens munkaformát, valamint azok kombinációját.

Eredményességi mutatók:

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt tervezett, szervezett játékokban, tevékenységekben.
- Képesek a feladatokat megérteni, megoldásokat keresni.
- Gondolkodásukra jellemző a problémamegoldás, a kreativitás, a reflektivitás.
- Érdeklődnek környezetük tárgyai, jelenségei, összefüggései iránt.

- Képesek a megszerzett ismeretek, tapasztalatok, élmények elmélyítésére, rendszerezésére.
- Feladatvégzésükre kitartás jellemző.
- Szándékos figyelmük életkoruknak megfelelő, képesek figyelmük összpontosítására.
- Képesek az elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.
- Tanulási képességeik fejlettsége lehetővé teszi számukra az iskolai életre való alkalmazkodást.

XII.2.1. Iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység – A tanköteles korukat megelőző nevelési évben járók részére szervezett, célzott tevékenységek

Az *óvodai nevelés utolsó szakasza* egy, tudatosan tervezett, képességekhez és szükségletekhez igazított képességfejlesztés, mely alkalmassá teszi a gyermeket arra, hogy helytálljon az új, megváltozott környezetben.

Az iskolai életre való alkalmasság az óvodában töltött évek alatt, minden gyermeknél eltérő ütemben és módon alakul ki.

Az iskolai feladatokra való tudatos felkészülés – a gyermekek egyéni fejlődési periódusaihoz igazítva – szervezett formában az iskolakezdést megelőző évben történik.

Tanköteles korú az a gyermek, aki/akinek a:

- hatodik életévét adott év augusztus 31. napjáig betölti,
- szülő kérelmére, a felmentést engedélyező szerv döntése alapján, további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt,
- szakértői bizottság - a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt – további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja.

Idézet az Alapprogramból:

„A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben - a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében – az óvodai csoportokban, *naponta összesen 45 perces időkeretben*, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – *iskolaelőkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben* vesznek részt”.

*Az iskolaérettséghez vezető út összetett folyamat,
mely szervesen beépül az óvodai nevelés teljes
időszakába és tevékenységrendszerébe.”*

Mit üzen a törvényalkotó?

Cél: az óvoda és az iskola közötti átmenet zökkenőmentes biztosítása.

A szabályozás célja: az óvoda a pedagógiai programjában megerősítse az iskolai életre való felkészülést szolgáló tevékenységeket, szervezési kérdéseket, ezáltal garantálva, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő támogatást kapjon, miközben az óvodák nevelési folyamatai továbbra is a gyermekek egyéni fejlődési igényeit tartják szem előtt.

A MI GYAKORLATUNK

- Az iskolai életre való alkalmassá tételre úgy tekintünk, hogy az, az óvodába lépés első pillanatában kezdődik, és végig komplexen, a nevelés folyamataiba ágyazott fejlesztések által valósul meg.
- A gyermekek tanulási képességeinek kibontakoztatását és fejlesztését – a szabad játék prioritása mellett - a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladatunknak tekintjük.
- A napi 45 perc iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység értelmezéséhez és megvalósításához jó keretet ad a rugalmasság, melynek érvényesítéséhez az óvodapedagógusok módszertani szabadsága adott. A 45 perces időtartam megbontható, és szükség/igény szerint célzottan egyénre, mikrocsoportra, csoportra szabható:
 - párhuzamos, kötött, kötetlen szervezésű tevékenységek során, ezekbe integrálódva az iskola-előkészítő tartalmak,
 - utazó gyógypedagógiai foglalkozás (logopédia, fejlesztő pedagógiai tevékenység),
 - a mindennapos irányított mozgás,
 - szervezett körjáték, népi játékok, kötött irányított mozgásként a tánc.
- Az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység szervezése az adott csoport napirendjében kötelező és követhető.
- **A tevékenységformák és a fejlesztési feladatok:**
 - összehangoltak,
 - minden nevelési napon megvalósulnak,
 - tudatosan tervezettek,
 - az oviKréta felületen követhetők.
- **A fejlesztés főbb területei:**
 - érzékelési és észlelési folyamatok,
 - együttműködési készség,
 - kapcsolatteremtés,
 - kommunikáció,
 - mozgáskoordináció,
 - tartós figyelem,
 - emlékezet,
 - feladatértés,
 - mentális képességek
- A nagyokra fókuszálva - hogy érezzék, rajtuk van a figyelem – érdekében:
 - **a két csoport tanköteles korú gyermekeinek összevonásával, hetente két alkalommal – külön térben - szervezünk iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységet. Ezek formái:**
 - szervezett mozgásos tevékenység,
 - a műveltségterületek transzfer hatására épített, több képességterület egyidejű fejlesztését célzó, komplex tevékenység.

Fejlesztő pedagógiai tevékenységünknek **nem célja az előrehozott tanítás**, például a számfogalom kiterjesztése, vagy az olvasás és írás alapjainak lerakása.

Ugyanakkor elsődleges feladata, hogy a **tanuláshoz elengedhetetlenül szükséges képességeket mozgásba hozza.**

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő célzott foglalkozások

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére, az iskolakezdésre való felkészítő óvodai foglalkozások egyrészét:

- a csoportban, a szervezett foglalkozásokon differenciált feladatadással, valamint
- játékba ágyazottan, célzott egyéni képességfejlesztés útján valósulnak meg.

XII.3. Verselés, mesélés

*„Nincs nagyszerűbb dolog annál, amikor a kisgyerek issza minden egyes szavát a mesélőnek,
és képzelete elindul abba a csodás világba, amit együtt teremtet meg azzal,
akinek a meséjét hallgatja.”
(Lázár Ervin)*

A mese, a vers az anyanyelvi nevelés szerves része, értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A **mese** a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Konkrét és képi formában - a bábozás és a dramatizálás eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az **élszavas mese** különösen alkalmas az óvoda gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál.

A **mesélővel való személyes kapcsolatban** a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan, a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg.

A **belső képalkotásnak** ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A sok-sok mesélés átvezeti a gyermeket a mesetudatból a valóságtudatba, miközben fantáziája fejlődik, képzelete szárnyalhat. A sokszori mesélés alatt megéli és áthárítja a meseszereplőkre saját feszültségeit, félelmeit és örömeit.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális jóllétének elmaradhatatlan eleme.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mondókák, dúdoló, versek:

- hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez,
- megalapozzák a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatát,
- elősegítik az olvasóvá válást,
- ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak,
- elősegítik az emlékezet, a képzelet, a szókincs fejlődését.

A **versek** jelentősége megragadható a kifejezett érzelmekben, hangulatokban, a játékban, a gyermeki élményvilágban. A gyermekvers **élményt nyújt, aktivitást vált ki** a gyermekből, „felhívás játékra”. A gyermek számára a vers befogadása önmaga és a világ játékos felfedezése: a versben rögzített hangulat, élmény és tapasztalat újraélése. A gyermekvers

megteremti a **későbbi versbefogadás** alapjait, észrevétlenül tanítja meg a tartalom és a forma komplexumának, a nyelv, a ritmus, a fantázia szabad áramlásának spontán élvezetét.

Meséljünk, verseljünk, de mit? - Az irodalmi anyag tartalma

A választás alapelveiben a **művészi érték, az esztétikai igényesség, a gyermek életkori sajátosságainak figyelembe vétele érvényesüljön**. Világképében az optimizmus (a megbomlott rend helyreállítása) nyilvánuljon meg, értékrendje megkérdőjelezhetetlen legyen, szemléletmódjában természetes módon fonódják össze a realitás és a fikció.

Fontos, hogy céljaink tudatában és gyermekcsoportunk ismeretében megtaláljuk a témához, hangulathoz leginkább illő mesét, verset.

Óvodapedagógusi kompetencia annak eldöntése, hogy:

- egy mesét hány alkalommal halljanak a gyermekek
- melyik mese alkalmas dramatizálásra
- mikor jön el az ideje a mese dramatizálásának
- az általunk tervezettet felülírja-e a gyermeki „kívánságmese”

A **befogadás idején**, a páros és ölbéli mondókákkal, vigasztaló játékokkal segítjük a gyermekek elszakadását és beilleszkedését.

Ezekből az **ölbéli játékokból** bontakozzék ki később a vers, a verses mese, és ebből a mese.

Minél kisebbek a gyermekek, annál több legyen az állathangutánzás, felelgetős, halmozó mese, majd fokozatosan a hosszabbodó, bonyolódó prózai mese.

Ha a gyermekek már ismernek néhány mesét, kérdezzük meg, melyiket szeretnék újra hallani. A szabad választás hozzájárul ahhoz, hogy legyen kedvenc meséjük.

A **nagyobbaknál** a már korábban megkedvelt mondókák kiegészíthetők a környezetről, időjárásról, állatokról szóló, főként a társakkal való közös játékhoz kapcsolódó mondókákkal.

A csapatban is hangoztatható tréfás mondókákkal fokozhatjuk a játék lendületét.

Ezeket mindig mozgással mondogassuk, így a gyermekek a játék örömeért is gyakorolják majd azokat.

Válogassunk legjobb költőink gyermekeknek szóló, többnyire népköltészeti ihletésű, vagy eredeti játékötletet tartalmazó verseiből is.

Az évszakoknak, a négy őselemnek, ünnepköröknek megfelelően kapjanak helyet a vidám, groteszk, humoros versek is.

A gyermekeinknek szánt mesék többségét a magyar népmesekincsből válogassuk.

Jelenjenek meg a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei is.

Állatmesék, tréfás mesék és tündérmesék változatainak elmondására is kerüljön sor.

Merítsünk a kortárs irodalmi művekből is.

Az irodalmi élmény közvetítésének eszközei:

- bábok, paraván, szemléltető eszközök,
- mesetarisznya, mesepárna, mesegyertya, papírszínház,
- maskarák, ruhadarabok, fejdíszek, kellékek,
- játékeszközök, barkácsoló eszközök, kincses láda,
- mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek,

- digitális eszközök (laptop, projektor, vászon)

Tehetséggondozás:

Az anyanyelvi területen tehetséget mutató gyermekek számára biztosítsunk lehetőséget a szabad verselésre, a szabad szóbeli szövegalkotásra (meseszöveg, narrátori szerep, bábozás, dramatizálás).

Ismertessük meg őket népnyelvi fordulatokkal, szólásokkal, közmondásokkal, népmesei kifejezésekkel.

Biztosítsunk számukra szereplési lehetőséget (mesemondó-, versmondó verseny, Idősek karácsonyi ünnepsége).

Célunk:

- A gyermekek szívesen hallgassanak mondókát, verset, mesét, az irodalmi élmények aktív befogadóivá váljanak.
- A népi, klasszikus gyermek és kortárs irodalmi alkotások által a magyar irodalom megszerettetése, nemzeti tudatuk, pozitív szemléletmódjuk, világképük alakítása.
- Az érzelmi, morális, szociális kompetenciák alakítása, melyekkel együtt jár a tárgyi ismeretek és a szókincs bővülése is.
- A nyelv kifejező erejének segítségével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- Multikulturális nevelés megalapozása.

A mesehallgatás az összetartozást is erősítő közösségi élmény, mely csak akkor működik mindenki számára kielégítő módon, ha a kialakított viselkedési szabályokat mindenki betartja.

A mesehallgatáshoz csend szükséges, melyet az óvónő erőszakos, harsány eljárások nélkül, pedagógiai tapintattal, érzelmi eszközökkel kell, hogy megteremtse.

A mese befejeztével időt kell hagynunk a gyermekeknek a meséből való kilépésre, az élmények leülepedésére, a meséből induló szerepek eljátszására.

Feladataink:

- A meséléshez szükséges családi, szeretetteljes, bensőséges légkör megteremtése.
- A **jól megválasztott mesével, a hangulati előkészítéssel, szuggesztív előadásunkkal** motiváljuk a gyermekeket az irodalmi élmény befogadására.
- **Visszatérő, a meséléshez köthető szertartásokkal** érjük el az érdeklődés felkeltését és fenntartását.
- A gyermekek kérésének, érdeklődésének megfelelően, naponta akár többször is kezdeményezzünk verset, mesét.
- Változatos irodalmi élményt közvetítünk.
- **Bábozzunk, dramatizáljunk**, hiszen ezek segítségével gyermekeink képzelőerejét, mozgáskoordinációját, a kommunikációs és metakommunikációs emóciókat, a szociális készségeket, valamint több más mellett a beleérző, azonosulási képességeket fejlesztjük, erősítjük.
- A gyermekek saját vers-, és mesealkotásának, ezek mozgással és ábrázolással kísérésének támogatása, ezáltal a gyermeki önkifejezés kibontakozásának elősegítése.
- Adott időben és helyzetben közmondás, találós kérdés, szólás alkalmazása.
- Bővítjük szókincsüket régies kifejezésekkel, szavakkal.
- Pihenés előtt rendszeresen halljanak mesét a gyermekek (folytatásos mese).

- **Kiemelt feladatunk a szülők szemléletmódjának formálása (legyen érték a könyv, a digitális tartalmak helyett az élıszavas mese).**

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Örömmel mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- Képesek saját vers- és mesealkotásra, összefüggő történet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére, kifejezésére.
- Elkezdett történetet fantáziájuk segítségével tudnak folytatni.
- A metakommunikációs jelzéseket értik, ők is használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak azok épségére.
- A gyermekek visszajelzéseiből értesülünk, hogy gyakoribbá vált a szülők otthoni mesemondása.

XII.4. Ének, zene, népi játék, tánc

*„Mindenkinek az a zene fekszik legjobban, amelyhez gyermekkorában szokott.
A korán fejlesztett jó ízlés nehezen rontható el később.
Ezért ügyeljünk az első benyomásokra. Az egész életre kihatnak.”
Kodály Zoltán*

Az ének, a zene, a népi játék, a tánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek. Felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják a zenei ízlést, az esztétikai fogékonyságot.

Az élménynyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés, tánc az együvé tartozás érzését erősíti.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközei a zenei képességek (az egyenletes lüktetés, a ritmus, az éneklés, a hallás, a mozgás) és a zenei kreativitás alakításának.

A zenei anyanyelv az óvodáskorú gyermek legbensőbb megnyilvánulása, az érzelmek felszínre hozója, a képzeleti tevékenység beindítója, a kreatív megnyilvánulások terepe.

Ének-zenei nevelésünk célja:

- az ének, a zene megszerettetése, a zene iránti érdeklődés felkeltése,
- a közös éneklés, a közös játék által a közösségi érzés alakítása, szociális képességek fejlesztése, magyarságtudatuk alapozása,
- a mindennapi énekes és zenei játékok által a gyermekek zenei ízlésének fejlesztése, zenei anyanyelvük alapjainak lerakása.

*„Anyanyelvünk és népünk végül is el kell fogadnunk mindazt, amit a kultúrateremtő és a -megőrző nép magáénak érez. A zenei anyanyelv nemcsak a szigorúbb értelemben vett **népdalt** foglalja magában, hanem a **népies műdaloknak** a szájhagyományban meghonosodott részét,*

a hangszeres népzene, az egyházi népéneket, valamint a népszokások és szertartások gyakran idegen eredetű dallamait is.” (Sárosi Bálint, 2003.)

Az óvodában ezek a lehetőségek megjelennek **Forrai Katalin „Ének az óvodában”** és **Törzsök Béla „Zenehallgatás az óvodában”** című könyve anyagában, amely egyrészt a **gyermekkel is énekelhető és játszható**, másrészt az általunk **„csak” hallgatásra szánt** zenei anyag gondos válogatását tartalmazza. E köteteknek szinte mindennapos tanulmányozása sokat tehet azért, hogy időnként az „aha, ismerős a dal” élményt is megéljük, ezekkel **frissítsük a repertoárt**.

Mindez nem zárja ki **más gyűjtemények (pl. „Így tedd rá!” kötetek)** megismerését, csak megfelelő **szakmai alapossággal** válogassunk ezekből az értékkeresés és az életkori sajátosságok jegyében.

A zenei anyanyelv alapozása a születéstől, sőt a fogantatástól zajló zenei nevelésben rejlik.

Itt sokat kellene tennünk a **szülők szemléleti változásában**, akik legtöbbször óvakodnak a zenei megnyilatkozásoktól, leginkább az énekléstől. Pedig a magzati életben történő zenei nevelés igen jelentősen befolyásol(hat)ja akár a fejlődést, akár a későbbi zenei tevékenységeket.

Óvodánk mindennapjaiban a **szülők zenei nevelése** is feladatunk, itt nem elég, ha az óvoda „csak” pótló feladatokat lát el. Az alapozás nem, vagy nem jó irányban indul meg a családok többségében, és éppen az óvoda teheti meg a **kezdő lépéseket** a gyermekek és a szülők (!) nevelésében az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelő, a **nemzeti és egyetemes értékre** épülő zenei irányítással.

- Tájékoztassuk őket az óvodában folyó zenei nevelés fontosságáról.
- Próbáljuk őket rábeszélni, hogy maguk is énekeljenek, de legalább „viseljék el” a dúdoló-énekelgető, körjátékot kezdeményező gyermeküket.
- Tanítsuk őket arra, hogy miért fontos az óvodának a hétköznapi slágerek mellett a magyar népi és az egyetemes klasszikus zenei anyag megismertetése (mert már nőtt fel több olyan generáció, amely ez utóbbival egyáltalán nem, maximum a „Négy évszak” szintjén találkozott gyakorta).

Jó gyakorlatok a mindennapos nevelőmunkánk során:

- Egy-egy nap fogadjuk a gyermekeket **énekes köszöntéssel**. Örüljünk, ha ő is így válaszol, ne legyen javítás, csak dicséret, ötletek adása!
- Szinte minden nap használjuk ki az **ölbeli játékokban** rejlő testi-lelki kontaktus zenei lehetőségeit (nemcsak a kicsiknél!). Ringassunk, lovagoltassunk (ritmusra is lehet, meg gyorsabban-lassabban).
- A „mindennapos” mese **néhány mondatát merjük megzenésíteni**. Örüljünk, ha úgy tudtuk szoktatni a gyermekeket, hogy rögtön visszaéneklük, vagy maguk is kitalálnak motívumokat.
- **A játékok kapcsán** felcsendülő dalokat (sütés-főzés babakonyhában, autózás) támogassuk, de tarsolyunkban legyen többféle főzős, autós dal, ha már unalmasnak tűnnének! Ne feledjük, lehet, csak nekünk monoton, ha a gyermek szívesen és még „szépen-tisztán” éneklő, ne gátoljuk! Itt említem meg a **roma zenei kultúrához** tartozó énekeket, melyek hangzásvilágukkal, ritmusukkal beolták magukat gyermekeink szívébe-lelkébe. **Közvetítsük bátran ezeket!**

- **A „döntéseinket” időnként bizzuk a kiszámolókra** (de ne mindig az Ecc-peccre), és ne feledkezzünk meg a zenehallgatóvá nevelés mindennapos programjáról: a vidámságát, időnként bánatát is megéneklő óvodapedagógus **modellszerepéről**. Ennek elsődleges funkciója, hogy azt a zenei értéket képviselje, amelyet a (populáris zenei közegben élő) családok nagy része kevésbé közvetít napjainkban.
- **Mindennap énekeljünk, mondókázzunk a gyermekek között!** Töltsük meg a gyermekek mindennapi életét olyan zenei játékokkal, melyek során a **játékosság**, a **közösségi élmény** kerül előtérbe, és a résztvevő gyermekek spontán szerezhettek tapasztalatokat a zene területeiről, a **zenei önkifejezés** lehetőségeiről.
- A zenei kezdeményezések **egyéni, páros, kiscsoportos és teljes létszámú csoportkeretekben** is megvalósulhatnak. A gyermekek megismeréséhez, optimális fejlesztéséhez **a zenei nevelés szempontjából is a legideálisabb lehetőséget a játék nyújtja**. Észrevétlenül **bekapcsolódhatunk** a gyermekek szabad játéktevékenységébe, vagy segíthetjük **spontán kezdeményezésünkkel** a „csellengők” játékba merülését. **A kötetlen éneklések, mondókázások** az egyéniséghez maximálisan igazodó képesség- és személyiségfejlesztés gazdag lehetőségét kínálják. Az **eltérő zenei megnyilvánulások mögött** a mindenkire egyénileg jellemző aktivitás, motiváltság, érzelmi-esztétikai fejlettség, önállóság, igénysszint, valamint a tudás- és érdeklődésbeli eltérés, együttműködési készség húzódik meg.
- **Az énekes-zenei játékoknál elsősorban nem a fejlesztés a cél, hanem inkább tudatos, kreatív alakítása a környezetnek**, újszerű felhasználása a gyermekeket körülvevő hétköznapi tárgyakkal, amelyek inspirálnak, hatással vannak a fejlődő, kibontakozó gyermeki személyiségre. Az alapelv az, hogy **a gyermek ráérezzen, megtalálja a kapcsolatot a tárgy vagy a vele végzett tevékenység és a mondóka/dal, illetve zenei történet között**. Számos eszközzel kelthetünk hangokat változatos használatuk során. Ezek természetesen nem tiszta zenei hangok, inkább **effektusok, zörejek**, melyek spontán módon vagy tudatosan kísérik a tevékenységet. **A játékosságot megőrizve**, minél nagyobb a gyermek, annál tudatosabban irányíthatjuk rá figyelmét a zenei elemekre, az azokkal való játékra. Ilyen **zenei elemek** lehetnek: a tempó, a hangerő, a hangmagasság, a ritmusérzék fejlesztése, a hallásfejlesztés, a belső hallás fejlesztése, a zenei kreativitás fejlesztése. **Bátran építsünk a roma gyermekek improvizációira, remek ritmusérzékére!**
- **A zenei elemekkel átszőtt játékos tevékenységek a nap bármely szakában**, felszabadult játékhoz vagy fejlesztő feladatokhoz, délelőtti játékidőben, vagy a délutáni kötetlen tevékenységbe ágyazottan kerüljenek elő.
- **A népi játékokat** (szerepcserés, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó, kergető) nem lehet 3-4 gyermekkel játszani. Az élmény, a kiváltott hatás akkor teljes értékű, ha mindannyian részt veszünk benne. A közös éneklés, a változatos mozgásformák sokszor jelent katartikus élményt a gyermekeknek. Élünk bátran **a kötött szervezeti formával**, de ne feledkezzünk meg a motivációs eljárásokról, melyekkel fenntarthatjuk gyermekeink érdeklődését.

Feladataink:

- Biztosítsuk a lehetőséget a mindennapos mondókázásra, énekelgetésre.
- Tegyük az éneklést, a zenélést a gyermekek mindennapi tevékenységének részévé.
- A gyermek-, és néptáncok, népi játékok megismertetése, alapmozdulatok elsajátítása.
- A zenei hallás-, emlékezet-, alkotó kedv fejlesztése, zenei anyanyelv alakítása.
- Tempó-, és ritmusérzék fejlesztése, ritmushangszerek használatának megismertetése.
- Az énekes népi játékok által a gyermekek zenei képességeinek és zenei kreativitásának formálása.

- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzetiségi, etnikai kisebbségi csoportok zenei kultúrájának bemutatása.
- A hagyományápolás keretein belül a magyar népszokások, rigmusok és dallamok megismertetése.
- A környezetük hangjaiban rejlő szépségek felfedeztetése (madarak éneke, rovarzűmmögés, eső kopogása...).
- Az igényes zenehallgatás formálása.
- A zenei tehetséggondozás megvalósítása (ének versenyek, közösségi szintén bemutatkozás..).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók:

- A gyermekek szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Tudnak természetes tempóban körbe járni, segítség nélkül tempót tartani, biztosan hangoztatják az egyenletes lüktetést.
- Bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, önállóan énekelnek 5-6 hang terjedelmű dalokat.
- Képesek egyszerű dallam visszaéneklésére, megadott ritmus visszaadására.
- Töreksenek a megismert dalokat, dalos játékokat tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- Ismerik és bátran éneklük az ünnepkörökhöz kapcsolódó dalokat.
- Képesek a zenei fogalompárok (halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú) felismerésére, érzékeltetésére.
- Tudnak egyszerű táncos mozdulatokat utánozni, 2-3 elemű mozgássorozatot zenére összekötni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Ismernek egyszerűbb ritmushangszereket, azokat tudják használni, felismerik néhány hangszer hangját.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végig hallgatni a zenei bemutatásokat.
- A zene által keltett élményeiket, érzeteiket képi módon is megjelenítik.

Tehetséggondozás:

A zene területén érdeklődést, mutató, szép hangú, jó ritmusérzékű gyermekeknek, egyéni képességfejlesztés keretein belül énekelgethet az óvodapedagógus kissé nagyobb hangterjedelmű dalokat a magyar népi kultúrkincsből, illetve különböző ritmushangszerekkel, ritmikai feladatokkal hozzájárulhat a zenei tehetség kibontakozásához.

A szerepelni vágyó, arra érett gyermekeket ének versenyeken indíthatja, közösségi rendezvényeken szerepeltetheti.

A zenei élmény közvetítésének eszközei:

- az óvodapedagógusok tiszta éneklése, élményt adó előadása,
- ritmushangszerek: dob, cintányér, triangulum, furulya...,
- népi hangszerek (citera, köcsögduda...),
- hangszerkészítés kellékei,
- zenehallgatás eszközei: CD lejátszó, laptop internet kapcsolattal...),
- fejdiszek, bábok, szalagok, kendők, botok, táncruhák.

XII.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés magába foglalja a befogadást, megismerést, az alkotást és az alkotáshoz szükséges technikai ismereteket.

A rajzolás, mintázás, festés és kézi munka speciális játéktevékenység, a gyermek első alkotó tevékenysége.

A gyermekek vizuális alkotó tevékenysége által betekintést nyerhetünk érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, örömeik, fantáziájuk és élményeik világába, képet kaphatunk személyiségük irányultságáról.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, **nemzeti szimbólumokkal**, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

E tevékenységek által, komplex módon fejleszthetők értelmi képességeik, vizuális érzékelésük, fantáziájuk, észlelési, emlékezeti képességeik, képi gondolkodásuk, alkotóképességük, esztétikai érzékenységük.

A rajzolás, festés, mintázás és kézi munka tevékenységterében kapnak helyet a vizuális tevékenységek eszközei, de más, alkotást elősegítő eszközök is, mint az olló, a kréta, textil, ragasztó és a természetes anyagok széles választéka.

Ez a tér ösztönzi a kreativitást, a verbális kommunikációt, az önértékelést, a finom és nagymotoros mozgásokat és az intellektuális képességek fejlődését.

A környezettudatos fogyasztási szokások megalapozása, a fenntarthatóságra nevelés céljából odafigyelünk az újrahasznosítási, feldolgozási technikák megismertetésére, alkalmazására, pl. barkácsoláskor maradék anyagokat használunk, vagy az egyik oldalán már használt papírra rajzolunk.

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja, a spontán ábrázolás lehetőségét az egész nap folyamán biztosítjuk.

Maga a tevékenység – s ennek az öröme – a fontos!

A tevékenység célja:

- A rajzolás, mintázás, festés, kézi munka eszközkészletével hozzásegíteni a gyermekeket a tárgyi világ megismeréséhez, megértéséhez, feldolgozásához és kreatív újraalkotásához.
- Tér – forma – színeképzetük gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük formálása.
- A műalkotásokkal, a népművészet elemeivel, a nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés során, a gyermeki személyiség komplex fejlesztése, identitástudat alapozása.

Feladataink:

- Érdeklődés felkeltése az ábrázoló tevékenységek iránt, oldott légkör, jó hangulatú, alkotásra inspiráló hangulat megteremtése.
- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez biztosítsuk a feltételeket (eszközök, élmények, megfigyelések, lehetőség szerint természetes anyagok, rend és tisztántartás).

- Az eszközök, anyagok tulajdonságainak megismertetése, a hozzájuk kapcsolódó technikák, eljárások bemutatása, elsajátíttatása.
- A térbeli tájékozódás fejlesztése, a képi-, plasztikai kifejezőképesség kibontakoztatása.
- A gyermekek tér- és színeképzetének, formavilágának gazdagítása.
- A komponálás, a rendezés képességének fejlesztése.
- Manuális képességek fejlesztése, a helyes ceruzafogás alakítása.
- A tevékenység örömeinek a megéreztetése, az alkotásra való igény kialakítása, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására nevelés.
- Láttassuk meg, amit a természet és az ember létrehozott, ami gyönyörködtető, ami esztétikus.
- A vizuális (és egyéb más) tevékenységek során a nemzeti jelképeinkkel: zászló, címer, koronával való élményszerű ismerkedés biztosítása.
- Törekedjünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.
- A gyermekmunkák megbecsülése, cserélése, aktualizálása.
- A képi megjelenítés és a verbális megfogalmazás összekapcsolása.
- **Formáljuk a szülők szemléletmódját**, vonjuk be őket az alkotó-alakító munkához szükséges anyagok gyűjtésébe, az óvoda szépítésébe.
- Fontos feladatunk az ábrázolási tevékenységükben lassan fejlődő, esetleg diszgráfia tüneteit mutató gyermekek egyéni fejlesztése, jelzés a szakemberek felé!

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók:

- A rajzolás, mintázás, kézi munka kedves, örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotnak.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését, vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik.
- Az eszközöket örömmel, bátran, biztonságosan kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani.
- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Fejlődik képi, plasztikai, valamint térbeli komponáló képességük, gazdagodik fantázia világuk.
- Emberábrázolásukban megjelennek részlet részformák, egyszerű mozgások.
- Megfelelő értékítélet alakul ki bennük, véleményt tudnak alkotni saját és mások alkotásairól.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismereteik, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásait vetítik ki saját formanyelvükön.
- Becsülik környezetük esztétikai értékeit.
- Díszítő munkájukban érvényesül a forma, a nagyság, a szín változatossága, ritmusa.
- Megismerik a népi, nemzeti és a cigány kultúrában megjelenő díszítő művészet alapjait, elemeit.
- A kiemelt figyelmet igénylő, tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul.
- Rendelkeznek az iskolai tanuláshoz szükséges finommotorikával és szem-kéz koordinációval.

XII.6. Mindennapos mozgás

A mozgás a gyermek legalapvetőbb szükséglete, kisgyermekkortól kezdve természetes belső igénye.

A mozgásos tevékenységek során szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információkat jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodáskor egészében jelentős szerepe van.

Mozgás közben a kisgyermek nem csupán tapasztalatokat gyűjt, tréningezi testi képességeit, fejlődik csont- és izomrendszere, alakul mozgáskoordinációja, pontosabbak, önállóbbak, finomabbak lesznek mozdulatai. Egyre több mozgásformát lesz képes elvégezni, képessé válik mozgásának, viselkedésének tudatos irányítására.

A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító testi nevelés nélkül. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi, akarat-képességek kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok *spontán és szervezett mindennapos* alkalmazása kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését, hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének növeléséhez, fontos szerepük van a megelőzésben, az egészség megőrzésében, megóvásában.

Az óvodai élet *minden napján biztosított* spontán, - a szabad játék keretében végzett - *mozgásos tevékenységeket* szervesen *egészítik ki az irányított mozgásos tevékenységek*. Ez utóbbiak játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mozgásos tevékenységek alapvető szervezeti keretei:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés
- c) szervezett mozgásos tevékenység

a) A szabad játékba ágyazott mozgástevékenység

A mozgásos játékok során a gyermek maga választhatja meg játékát és társait.

Kiemelt szerepe van a mozgásfejlesztésben az egyensúlyérzék fejlesztésének. A szabad játék során ezt a célt jól szolgálja a trambulín, a fűles labda, a billegő forgó korong használata.

Biztosítjuk a csoportszoba átrendezésének lehetőségét a különböző, a gyermekek igénye szerint szervezett mozgásos tevékenységekhez.

Sok mozgásos játékot, pl. népi játékokat, labdajátékokat ismertetünk meg a gyermekekkel, bekapcsolódunk a gyermekek által szervezett játékokba és ötleteinkkel tovább fejlesztjük azokat.

Az egész nap folyamán lehetőséget teremtünk a gyermekek egyénileg eltérő mozgásigényének kielégítésére. Segítjük őket az eszközök biztonságos használatának elsajátításában, fontos az állandó jelenlétünk, felügyeletünk.

A játékba integrált mozgástevékenységek keretében a gyermekeknek lehetőségük van a nagymozgások (csúszás, kúszás, mászás, bújás), az egyensúlyérzék fejlesztő mozgások, a térérzékelést, a téri tájékozódást fejlesztő játékok, valamint az énekes játékok választására.

A mindennapi, *szabad levegőn történő mozgáshoz*, mozgásos játéktevékenységekhez udvari játszóeszközeink minden mozgásterület fejlesztéséhez lehetőséget kínálnak.

A gyermekek saját választásuk, egyéni igényeik alapján tevékenykedhetnek, támogató jelenlétünk mellett gyakorolhatják a különböző mozgásformákat.

Az udvari játék a levegő és a napfény jótékony hatásával párosulva fokozza a gyermekek edzettségét.

b) Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés

Az irányított mozgásos tevékenységek (korábbi megnevezésben: mindennapos testnevelés) játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

Ez a mozgásforma minden gyermek számára kötelező, felfrissíti, edzi őket, elősegíti mozgáskészségeik fejlődését, a mozgásélmények közös átélését.

Naponta szervezzük, a csoport életébe szervesen illeszkedő időpontban.

Tartalmát különösen a sokmozgásos játékok képezik, kiegészülve a bemelegítő és levezető mozgásformákkal.

A tevékenység megszervezhető a – gyakorlatok, játékok jellegétől függően – csoportszobában, a tornateremben és az udvaron egyaránt.

A mindennapos, irányított testmozgás részét képezik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc). Hangsúlyos a szerepük, hiszen jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését.

c) Szervezett mozgásos tevékenységek

A heti egy alkalommal megszervezésre kerülő, mozgást megszerettető, együttes játék keretében a gyermekek megismerik és gyakorolják a különböző mozgásformákat, az ezekhez kötődő szabályokat.

Anyagát:

- a nagymozgások (járás, futás, kúszás, mászás, bújás, ugrás, dobás,
- az egyensúly és mozgáskoordinációs gyakorlatok,
- a kéziszerekkel végzett mozgástevékenységek és
- a mozgásos játékok

adják.

A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk e tevékenységek során is.

A tevékenységek tematikájának összeállításában felhasználjuk dr. Tótszőllősné Varga Tünde, „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyvét, valamint Gergely Ildikó szakmai útmutatásait.

A mozgástevékenységek során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is, a láb-, és tartásjavító játékos mozgásformák alkalmazásával.

Csoportos mozgásfoglalkozások

Az intézmény keretein belül szervezett mozgásos csoportfoglalkozások a lehetőség függvényében alakulnak, és szervesen hozzájárulnak a mozgásneveléssel kapcsolatos céljaink eléréséhez.

Ilyen lehetőségek a különböző labdajátékok, néptánc, stb.

Egyéb sportesemények

Az intézményi keretek közt megszervezett séta, gyalogtúra, kocogás, versenyjátékok színesítik a gyermekek mindennapjait, lehetőséget adnak az egészséges életvitel alakítására, a szülők bevonásával a családok mozgáshoz való pozitív viszonyának formálására is.

Célunk:

- A kondicionáló-, és koordinációs képességek, testi kompetenciák fejlesztésével az egészséges életvitel, az egészségtudatos magatartás alapozása.
- A mozgás megszerettetése, a rendszeres mozgás igényének kialakítása és kielégítése, a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése.
- A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás mozgásos játékaival és feladataival a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, a pszichomotoros készségek és képességek kialakítása, formálása és fejlesztése.
- A mozgáskoordináció intenzív fejlődésének elősegítése változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal.

Feladataink:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgáson keresztül értelmi és szociális képességeik fejlesztése.
- Élményt nyújtó, teljes személyiségre ható fejlesztés (minden gyermek egyéni fejlődést mutat).
- Pozitív kompetenciaérzet kialakítása („Meg tudom és meg is akarom csinálni!”).
- Prevenációs szemlélet (középpontban a tartásjavítás és a mozgásügyesség fejlesztése).
- Ingergazdag környezet biztosítása, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztés megvalósítása (mennyiség és minőség összhangja).
- Koordinációs képességek: a két test fél mozgásának összerendezése, a testtudat fejlesztése (testkép és testfogalom, testséma).
- Az alakmozgások koordinációjának javítása, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Biztosítsunk életkornak megfelelő terhelést (egyéni sajátosságokra figyelés).
- A versenyjátékok alkalmazása során, pedagógiai módszereinkkel segítsük szociális, akarati kompetenciáik alakulását (alkalmazkodó képesség, helyzetfelismerő képesség, egészséges versenyszellem).
- A mozgáslehetőségek biztosítását igazítsuk a gyermekek igényeihez (különösen a spontán, szabad játék során).
- Használjuk ki céljaink megvalósításához a természet adta lehetőségeket.
- Fordítsunk különös figyelmet a balesetveszélyes helyzetek megelőzésére.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók:

- A mindennapi mozgás a gyermekek igényévé válik.
- Mozgástevékenységeiket kitartás, mozgásbátorság jellemzi.
- Teljesítőképességük életkoruknak megfelelően alakul.
- Mozgásuk összerendezetté, harmonikussá, megfelelő ritmusúvá válik.
- Képesek környezetükben tájékozódni, ismerik, differenciálják a térbeli irányokat.
- Kialakul szem-kéz, szem-láb koordinációjuk.
- Betartják az adott mozgástevékenységhez hozzárendelt szabályokat.
- Szívesen vesznek részt csoportos versenyjátékokban, kialakul bennük az egészséges versenyszellem, segítenek társaiknak, örülnek mások sikerének, el tudják viselni a kudarcot.

- Elsajátítják a mozgásgyakorlatok helyes technikáját (dobások, függések, mászások, futások, járások, ugrások stb. terén).
- Kitartásuk, önfenntartásuk, önbizalmuk, önbecsülésük erősödik.

Tehetséggondozás:

A mozgásukban tehetséges gyermekeknek változatos mozgástevékenységeket ajánlunk, hogy minél több módon próbára tehessék testi képességeiket, mozgásügyességüket.

Óvodai, vagy sportegyesületi keretek közt, a szülőkkel együttműködve törekszünk a számukra legideálisabb mozgásforma kiválasztására.

XII.7. Külső világ tevékeny megismerése

*„Nagy a világ – sok a zöld meg a kék,
Csupa csoda a föld, meg az ég.”
(Judit és a Zenemanók)*

Környezeten a természeti környezetet, az ember alkotta, épített környezetet és a társadalmi környezetet értjük.

Az óvodás gyermek külső világa az a természeti és társadalmi környezet, melybe beleszületett, mely minden nap körülveszi, biztosítva számára a megismerés, az azonosulás, az érzelmi stabilitás lehetőségét.

A külső világ megismerésének vágya a gyermekek természetes igénye. A gyermekekre jellemző kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezni vágyás, nyitottság, érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élővilág jelenségeire – kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

A gyermekek, miközben felfedezik a szűkebb és tágabb környezetüket, olyan tapasztalatok birtokába jutnak, amelyek a környezetben való – életkoruknak megfelelő – biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Hozzásegítjük gyermekeinket ahhoz, hogy megismerjék a szülőföldünkön élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat és néphagyományokat, szokásokat, megismerve a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, indítást kapva ezek szeretetére és védelmére.

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet- és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban a komplex környezeti nevelés kiemelt jelentőséggel bír, mivel a családok többségének ezzel kapcsolatos értékrendje nem példakövető.

A környezet megismerése és óvása áthatja gyermekeink óvodai életét, az óvodai tevékenységek egészét.

Célunk: A szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása:

- a természeti-, emberi-, tárgyi világ értékei iránt,
- a nemzeti-multikulturális értékekhez,
- a népi és a családi hagyományokhoz,
- a közösséghez való tartozáshoz,
- a szülőföldről, a hazai tájhoz,
- a természet szeretetéhez, megóvásának igényéhez, a környezettudatos magatartáshoz.

Feladataink:

- Építünk a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére.
- Alakítsuk pozitív érzelmi viszonyulásukat természeti és szűkebb lakókörnyezetükhöz.
- Teremtsük meg a több érzékszervre ható és cselekedtető környezeti tapasztalatszerzés feltételeit. Tegyük őket alkalmassá a megfigyelésre, *elsősorban látni kell tanítani*.
- A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett biztosítsuk ezek gyakorlását különböző tevékenységekben és élethelyzetekben.
- Tudatosan fejlesszük tanulási készségeiket, képességeiket meghatározó részfunkcióikat alkalmi, folyamatos megfigyelések, gyűjtések, szimulációs játékok közben.
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban spontán és irányított beszélgetéssel segítsük önérvénytörő törekvéseiket, anyanyelvi-értelmi nevelésüket.
- Támogassuk a gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban a környezet alakítása során is.
- Teremtsünk beszélő környezetet, ösztönözzük a természetes beszéd- és kommunikációs kedv fenntartását, támogassuk a gyermeki kérdéseket.
- Építsük be óvodai életünkbe azokat a jeles napokat, településünkhöz fűződő néphagyományokat, multikulturális elemeket, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeinket, fejlesztik erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozzák szokás- és normarendszerüket.
- Ismertessük meg a gyermekekkel a családi tárgyi kultúra értékeit.
- Próbáljuk befolyásolni a szülők magatartását környezetünk tudatos formálásával, megóvásával kapcsolatban.

Természeti és társadalmi környezet megismerése

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, ehhez kapcsolódóan a jellemző tevékenységek, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

A természeti és társadalmi témákról szerzett tartalmak, tapasztalatok, ismeretek az életkor előrehaladtával folyamatosan bővülnek és koncentrikusan mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz. Megteremtjük a lehetőségeket, hogy a gyermekeknek legyenek ismereteik:

A természeti környezet területén:

- az évszakokról, a napszakokról, azok jellemzőiről,
- a növényekről és állatokról,
- a színekről,
- a testünkről, testrészeinkről, az érzékszervekről.

A társadalmi környezet területén:

- a családjukról, otthonukról, szüleik és más emberek foglalkozásairól,
- lakóhelyükről, annak nevezetességeiről, környezetükben megtalálható intézményekről,
- a környezet védelméről: a növények és állatok óvásáról,
- a víz-, a talaj-, a levegő védelmének fontosságáról,
- a szelektív hulladék gyűjtéséről, a hulladék feldolgozásáról.

Környezetkultúra szokásainak alakítása, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával

Biztosítanunk kell, hogy egyéni képességeikhez mérten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeiket, ismereteiket. Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenységek lehetőségeinek kiaknázását.

A környezetalakítás céljából fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres tevékenység legyen, ami komplexen beépül óvodai nevelésünk folyamatába.

A gyakorlás természetes színterei:

- kötetlen játék: játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyre állítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel stb.
- célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés
- természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása
- virágos-, és konyhakert, természet-, és élősarok, termések, levelek, csigaházak, kavicsok, növények nézegetése, válogatása, játékaikban történő felhasználása
- alkalmanként kisállatok megfigyelési lehetőségeinek biztosítása

Az óvodapedagógus és a nevelőmunkát segítő dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalakító munkája minta a gyermek számára.

Környezetvédelem – környezettudatos magatartás – fenntarthatósági szemléletformálás

*„A földet nem apáinktól örököltük,
Hanem unokáinktól kaptuk kölcsön.”
(indián mondás)*

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi történéseken keresztül érvényesül.

Mindennapi tevékenységeink során apró dolgokkal segítjük **fenntarthatósággal** kapcsolatos szemléletük formálását:

- vigyázunk a folyóvízre,
- takarékoskodunk a papírral,
- ha már nem szükséges a mesterséges fény, lekapcsoljuk a villanyt,
- ételt nem dobunk a szemetesbe,
- télen etetjük, nyáron itatjuk a madarakat, stb.

Fontos teendőink:

- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyermekek harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel.
- Érdeklődésük, kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttassuk őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.

Próbáljuk befolyásolni őket, hogy:

- A velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak. Ne tépjék le a virágokat, a fák levelét, ágait, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!
- Ne szemeteljenek, aki igen, felszólításra tegye a szemetesbe!
- Vigyázzanak környezetük tisztaságára!

A környezetvédelmi nevelés feladatainak eredményes megvalósításához alkalmazotti közösségünk tagjainak példamutató magatartására és a szülőkkel való bizalomteli, együttműködésre hajlandóságot mutató kapcsolat kialakítására van szükség.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók

- A gyermekek érdeklődnek szűkebb és tágabb környezetük iránt.
- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről.
- Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára.
- Tudják lakcímüket, szüleik, testvéreik nevét, szüleik foglalkozását, saját életkorukat.
- Irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat el tudják mondani, mesélni.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik azok jellemzőit.
- Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat, a napszakok tevékenységeit.
- Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, rovarokat, jellemzőiket, azonosságait és különbözőségeiket.
- Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.
- Óvják környezetük tárgyi, természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Aktívan részt vesznek a környezetvédelmi munkákban.
- Támogató jelenlétünkben gyakorolják a növénygondozás egyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel, állatokkal kapcsolatos munkákat.

Programunkban a matematikai nevelésről

„A matematikát először át kell élni, ahogy magától felbukkan az életünkben, ahogy hozzátartozik mindennapi tevékenységeinkhez, életritmusunkhoz. Ez a matematika tanulása természetes módszere.” (Celestin Freinet)

Engedjük, hogy a valóságos világ matematikáján nőjenek fel óvodásaink!

A matematikai nevelés általános célja sem lehet más, mint az óvodai nevelésé: részét kell, hogy képezze a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődésnek, és a maga speciális tartalmával, észcsiszoló módszereivel, sajátos eszközeivel **segítenie kell a személyiség kibontakoztatását, az egyéni képességek kifejlődését.** Tehát nem a matematika tudományának elsajátítása a cél!

A matematikai nevelés konkrét céljai:

- Változatos tevékenységeken keresztül történő **matematikai tapasztalatszerzés**;
- A gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb emberi-, természeti-és tárgyi **környezet mennyiségi, formai-és téri viszonyainak megtapasztalása**;
- Az értelmi képességek fejlesztése, különös tekintettel a **gondolkodás fejlesztésére**;
- A matematikai jellegű tevékenységekhez való **pozitív viszonyulás**.

Az óvodai matematikai nevelés legjellemzőbb tevékenységei és tartalmai:

- Tárgyak, személyek, halmazok **összehasonlítása** (szétválogatások, sorba rendezések szabadon vagy megadott tulajdonságok szerint, ítéletalkotások szavakban)
- A **számfogalom** előkészítése és alapozása (halmazok, mennyiségek összemérése, párosítás, számlálás, kis számok felismerése, mérések egységekkel, műveletek előkészítése)
- Tapasztalatok a **geometria** körében (építések, alkotások szabadon, vagy feltételek szerint, tevékenységek tükörrel, tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban)

Feladataink:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása.
- A gyermekek kíváncsiságára építve, problémahelyzetek teremtése.
- A gyermekek egyéni feladat megoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek gyakorlási lehetőségeinek megteremtése.

Eredményességi mutatók:

- A gyermekek elemi mennyiségi ismeretek birtokában vannak.
- Kisebb mennyiségeket meg tudnak számlálni, összehasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín alapján.
- Képesek azonosságokat, különbözőségeket felismerni, megfogalmazni.
- Tisztában vannak a pár fogalmával.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik és helyesen alkalmazzák a névutókat.
- Felismerik a sorba rendezés logikáját, képesek folytatni a megkezdett sorozatot.
- Képesek részekből egészet alkotni.
- Ismerik az alapvető mértani testeket, síkmértani formákat, megnevezik azokat.
- Van tapasztalatuk a tükörképről, szimmetriáról.

XII.8. Munka jellegű tevékenységek

*„Pénteken a tiszta pitvar,
Ragyogjon a kerek udvar.
Tükör minden tál, pohár,
Nézz bele: munkálkodtál!”
(Páskándi Géza)*

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. A személyiségfejlesztés fontos eszköze, ennél fogva nevelőértéke vitathatatlan.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét eredménye van.

A munkavégzés célja:

- A gyermekek a munkavégzés során szerezzenek ismereteket, információkat az őket körülvevő tárgyi világról.
- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül alakuljanak a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek, képességek, kompetenciák:
 - Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási és munkaszervezési képességük.
 - Érzelmi-akarat: alakuljon önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
 - Szociális-társas: alakuljon felelősségérzetük, feladattudatuk, együttműködési készségük.
- A munka eredményének és értékének megbecsülése.

Feladataink:

- Teremtsük meg a munkavégzéshez szükséges feltételeket: idő, hely, eszköz, légkör.
- Tartsuk szem előtt a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait.
- Tegyük lehetővé, hogy a gyermekek önkéntesen, örömmel, képességeik szerint végezhesék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeket, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet.
- Kapjanak a gyermekek kellő gyakorlási lehetőséget, hogy aktív-cselekvő részvétellel elsajátíthassák az önálló munkavégzés lépéseit.
- Tudatos pedagógiai munkánkkal támogassuk a munkavégzéshez szükséges attitűdök, készségek és képességek kialakulását.
- A másokért végzett munka pozitív értékelésével erősítsük a gyermekek közti kötődést.
- Ösztönözzük a gyermekeket az önálló, öntevékeny, pontos munkavégzésre.
- Pedagógiai értékelésünk fejlesztő irányú legyen, a helyes önértékelés megalapozását segítse: a gyermeket önmagához mérten értékeljük, kiemelve a munkavégzés egyéni és közösségi hasznosságát.
- Támogassuk a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességét a kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben.
- Biztosítsunk beszélő környezetet, támogassuk a gyermeki kérdéseket a munkavégzés során.
- A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges készségek formálása.

A gyermeki munka végzésének területei:

1. Önkiszolgáló munka
2. Naposi munka
3. A csoport, a közösség érdekében végzett munkák
4. Alkalomszerű munka (egyéni megbízatás)
5. Környezet rendjének megőrzésére irányuló munkák

1. Önkiszolgáló munka

Az önkiszolgálás a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. Kezdetben a segítségünkkel ismerkedik a tevékenységek folyamatával, sorrendjével, majd fokozatosan eljutnak a teljes önállósáig.

Területei:

- testápolás
- étkezés
- öltözködés

2. Naposi munka

Akkor vezetjük be, amikor az **önkiszolgálásban már készségszinten** állnak a gyermekek. Tartalma az ebéd körüli tevékenységekre szorítkozik, a terítésre, a felszolgálásra, valamint az étkezés befejezését követő teendőkre. A csoportot alkotó gyermekeink ismeretében döntjük el, hogy önkéntes alapon, vagy meghatározott elv szerint történjék a naposok kijelölése. Megkülönböztető és egyben motivációs eszköze a napos kötény.

3. A csoport, a közösség érdekében végzett munkák

Idetartoznak a **szabályosan ismétlődő mindennapi munkák**, amelyek elsősorban a rend fenntartására irányuló tevékenységek, mint pl. a játékok elrakása, az egyes tevékenységeket követő teremrendezés, de itt említhetjük meg azokat a tevékenységeket, amelyek **esetleges jellegűek**, pl. az ünnepre készüléskor a terem díszítése, a csoportszoba takarítása, átrendezése. Fontos feladatunk, hogy az említett munkákban minden gyermek találja meg a számára legmegfelelőbbet, amit képességei folytán **örömmel** el tud végezni, valamint az elvégzett tevékenységek **közösségi értékteremtő** voltának hangsúlyozása.

4. Alkalomszerű munka (egyéni megbízatás)

Egyéni, alkalmi megbízatások a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezi. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

- eszközök, tárgyak, üzenetek átadása
- gyűjtőmunka
- ünnepi készülődés (ajándék készítése)
- játék javítása, tisztítása
- kisebbek segítése

Alkalomszerű, ismétlődő munka pl. a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyermekek önkéntes vállalás alapján végzik, soha nem alkalmazunk kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával érjük el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában.

5. Környezet megőrzésének rendjére irányuló munkák

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek működjének közre szűkebb környezetük, így pl. az óvoda udvarának tisztán tartásában (avar gereblyézése, szemét összeszedése). A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában.

A növények gondozását együtt tervezzük és végezzük a gyermekekkel. A közbeni kommunikációnál ügyelünk az életkoruknak megfelelő, érthető, tagolt beszédre, amely segít a feladatok megértésében. Inspiráljuk őket, hogy többször nézzék meg, csodálják meg munkájuk eredményét. Ösztönözzük őket gondolataik, benyomásaik megfogalmazására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére – Eredményességi mutatók

- Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbözősége ellenére képessé válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárási, tolerancia) közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják.

- Munka jellegű tevékenységeiket felelősségérzet, feladattudat és kitartás jellemzi.
- Képesek – életkori és egyéni szinten – a saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának, gondozásának igénye.

XIII. AZ ÓVODAI NEVELŐMUNKA DOKUMENTÁCIÓJA

oviKRÉTA rendszer

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 57. § (6) bekezdése szerint, az óvodai nyomtatványok a tanulmányi rendszer alkalmazásával, a személyiségi, adatvédelmi és biztonságvédelmi követelmények megtartásával, elektronikus úton készülnek el.

Az óvodák, rendeltetésszerű működésük során, az állam által díjmentesen biztosított tanulmányi rendszert kötelesek használni.

Bevezetési határidő: 2024. szeptember 1.

A bevezetés során szükséges a helyi dokumentációs rendszer áttekintése, átdolgozása és digitalizálása.

XIII.1. Intézményünk dokumentumrendszere

XIII.1.1. Tanügyi dokumentumok – oviKRÉTA felületen kezelt, majd saját nyomtatásban is előállított dokumentumok

Felvételi előjegyzési napló

A felvételi előjegyzési napló a felvételre jelentkező gyermekek adatainak rögzítésére, nyilvántartására szolgál.

Megnyitás időpontja: adott év szeptember 1.

Lezárás időpontja: következő év augusztus 31.

Fel kell benne tüntetni:

- a gyermekek és a szülők/törvényes képviselők adatait,
- a szülő felvétellel, ellátással kapcsolatos igényeit,
- az igazgató javaslatát,
- a felvétellel kapcsolatos döntést, annak időpontját,
- a felvétellel kapcsolatos fellebbezés időpontját és iktatószámát,
- a felvétel időpontját.

Felvételi és mulasztási napló

Az óvodába felvett, jelenléti óvodai nevelésben részt vevő gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgáló, csoportszintű dokumentum. Időkerete: naponta

A gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból törölni, ha a gyermek óvodai jogviszonya, elhelyezése megszűnt.

Törzskönyv

Az óvodára vonatkozó legfontosabb adatok vezetésére szolgál.

XIII.1.2. A pedagógiai munka dokumentációja

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a Pedagógiai program elv-, cél-, és feladatrendszerét, meghagyva az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a különböző tevékenységeket, kötetlen és kötött foglalkozásokat a Pedagógiai program cél-, és feladatrendszere mentén, logikusan építse fel.

a) Intézményi szintű pedagógiai dokumentumok

Pedagógiai program

Az Alapprogrammal összhangban lévő pedagógiai programunk pedagógiai küldetésstudatunk dokumentuma, mely helyi pedagógiai gyakorlatunkat tükrözi.

Éves munkaterv

A munkaterv az óvoda stratégiai dokumentumainak cél- és feladatrendszere alapján készül, és illeszkedik önértékelési rendszerünkhöz.

A nevelés helyi szabályozásának dokumentuma, melyben az előző nevelési év eredményeire építve dolgozzuk ki az adott nevelési év feladatainak operatív terveit.

Tartalma:

- a nevelési év rendje,
- pedagógiai folyamatok (tervezés, megvalósítás, ellenőrzés, értékelés, korrekció),
- személyiség- és közösségfejlesztés,
- gyermekvédelmi feladatok ellátásának terve,
- gyermekbalesetek megelőzésére tett intézkedések terve,
- a pedagógiai munkával összefüggő eredmények,
- belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció,
- nevelés nélküli napok tervezése,
- az intézmény külső kapcsolatai,
- a pedagógiai munka feltételei,
- jogszabályi háttér,
- legitimációs záradék

Rögzíti:

- az óvodai nevelés nélküli munkanapokat,
- a tervezett nyári zárva tartás időintervallumát,
- az óvodai élethez kapcsolódó ünnepek megünneplésének időpontját,
- a szülői értekezletek, fogadó órák időpontját,
- az intézmény bemutatkozását szolgáló pedagógiai célú nyílt napok tervezett időpontjait
- minden egyéb, a nevelőtestület által szükségesnek ítélt kérdést

Éves szakmai beszámoló

A dokumentum elkészítésének célja: az Óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott elvárásoknak, és a pedagógiai programban megfogalmazott intézményi céloknak való megfelelés vizsgálata, feltárása.

A beszámolóban megjelenítjük a pedagógiai programban foglaltak megvalósulását, eredményeinket, erősségeinket, valamint a fejleszthető területeket.

A beszámoló a munkatervben megfogalmazott célok, feladatok megvalósulásának ellenőrzése, értékelése alapján készül, az önértékelési rendszer szempontjaival összhangban. A következő nevelési év munkatervéhez alapul szolgálnak a megfogalmazott fejlesztési irányok, feladatok.

Az éves beszámoló területei:

- Pedagógiai folyamatok
- Személyiség- és közösségfejlesztés
- Eredmények
- Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció
- Az intézmény külső kapcsolatai
- A pedagógiai munka feltételei

b) Csoportszintű dokumentumok

Csoportnapló - oviKRÉTA felületen kötelezően vezetett, majd saját nyomtatásban is előállított dokumentum

A csoportnapló a gyermekcsoportok nevelési-fejlesztési programja, a pedagógiai program és az intézményi éves tervben meghatározott feladatok alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.

Nyomon követhető benne a tervezési folyamatok egymásra épülése, ugyanakkor a gyermekekhez, az óvodapedagógusokhoz és a folyamat minden résztvevőjéhez igazodva lehetőséget teremt a rugalmas alkalmazkodásra.

A tervezés során biztosított a pedagógusok módszertani szabadságának és szakmai önállóságának a lehetősége.

A csoportnapló tartalma

- Befogadási terv
- Csoportprofil
- Éves nevelési tervünk
- Éves terv
- Tematikus terv, reflexió
- Szervezési feladatok
- Heti rend, napi rend
- Szülői értekezletek
- Ellenőrző látogatások
- Logopédiai, fejlesztőpedagógiai ellátásban részesülők
- Tankötelesek névsora
- Óvó-védő tevékenységgel, baleset-megelőzéssel kapcsolatos intézkedések
- Feljegyzések a csoport életéből
- Kapcsolattartás a szülőkkel
- Szociometriai vizsgálat elemzése, értékelése
- Difer-mérés elemzése, értékelése
- Neveltségi szint mérés eredményei

Befogadási terv

A befogadás tervezésekor olyan módszereket, eljárásokat tervezünk meg, amelyek megkönnyítik a gyermekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot és nyugalmat adnak.

Feladataink a befogadás során:

- a csoportszoba berendezése, dekorálása, a játékok előkészítése, óvodai jelek elkészítése, a környezeti feltételek biztosítása,
- megkönnyíteni a szülőkötől való elválást, a bölcsődéből érkezőknek a folyamatosság biztosítása, a már korábban is a csoportba járó gyermekek felkészítése az újonnan érkezők fogadására,
- megismertetni a gyermekeket új környezetükkel, szeretetteljes magatartással, fokozott törődéssel, az egyéni bánásmód érvényesítésével alakítsuk érzelmi kötődésüket,
- engedjük, hogy kedvenc játékaikat, vagy a szívükhöz nőtt kedves tárgyat magukkal hozhassák, sajátos szokásaikat elfogadjuk,
- közös játékokat, élményeket és tevékenységeket biztosítunk, amelyekben szívesen vesznek részt az új gyermekek is.

November végével zárul, ekkor fogalmazzuk meg tapasztalatainkat.

Csoportprofil***A csoportprofil szempontjai:***

- a csoportszervezési forma
- a csoport összetétele (nemek aránya, életkor, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanköteles korú gyermekek stb.)
- családi háttér, a családok értékrendje
- gondozási jellemzők
- a játéktevékenység jellemzői
- a közösségi élet, a társas kapcsolatok jellemzői
- a tevékenységekhez és tevékenységformákhoz való viszonyuk
- a gyermekek kommunikációja
- az óvodapedagógus-gyermek kapcsolat jellemzői

Éves nevelési tervünk

A teljes nevelési évre tervezzük a nevelési-fejlesztési tevékenységekkel kapcsolatos feladatainkat.

Az adott csoport ismeretére épül, és az éves nevelési-fejlesztési- tanulási tevékenységet szabályozza. Tartalmazza a fontosnak tartott és megvalósítandó, a nevelési céloknak, a fejlődés jellemzőinek óvodáskor végére megfogalmazható mutatóit: az egészséges életmód alakításával, az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi neveléssel, az anyanyelvi neveléssel, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulásával, a tevékenységi formák közül a játékkal és a munkával kapcsolatos feladatainkat.

Nevelési tervünk az óvodapedagógus nevelő tevékenységét és feladatait körvonalazza, melyben tükröződik a gyermekektől elvárt magatartás-, és viselkedéskultúra is.

A nevelési tervünkben foglaltak értékelése félévenként történik, és iránymutatásul szolgál a következő szakaszban megvalósítandó feladatainkhoz.

Éves terv

Az éves terv elkészítése a csoportban dolgozó óvodapedagógusok közös feladata.

A dokumentumban - pedagógiai programunkra épülve - a tématerveket és ezeknek a várható időtartamát tervezzük meg.

Célja: áttekintést adni az óvodapedagógusnak egy-egy tevékenységi formához kapcsolódóan, az adott csoportban zajló, egész éves nevelési-oktatási folyamatról.

Ezekből készülnek a témahetek tervei (melyekben a hét napjaira leosztva tüntetjük fel a tevékenységeket, a tevékenységekbe integrált műveltség tartalmakat.

Az éves tervet rugalmasan kezeljük, tapasztalataink alapján év közben kiegészíthetjük.

Tematikus terv

A tematikus terv az éves tervre épül, kisebb nevelési egységek, témakörök tematikai terve.

A tanulási-tanítási folyamatnak egy olyan egysége, amelynek keretében a gyermek valamely nevelési-oktatási célt egy adott művelség tartalom, tanítási téma feldolgozása révén ér el.

Célja: áttekintést adjon egy adott csoportban egy konkrét témakörnek a tanulási-tanítási folyamatáról.

A tematikus terv részletesebb, mint az éves terv, tartalmazza:

- a tevékenységi forma megnevezését, a megvalósítás időtartamát,
- a fejlesztés célját, tartalmát, a főbb tevékenységeket,
- a képességfejlesztés főbb területeit,
- az iskola-előkészítés feladatait,
- az alkalmazott módszereket, tanulásszervezési módot, és
- a differenciálás alkalmazott formáját.

A tervezés alapelvei:

- gyermekközpontúság
- nevelésközpontúság
- tervszerűség
- rugalmasság
- fokozatosság
- játékoság
- motiváló kondíciók kialakítása
- élmény- és tapasztalatközpontúság
- öntevékenység ösztönzése
- a pedagógusszerepben a facilitáló attitűd dominanciája (a mindent irányító helyett)

A tervezés folyamatában az óvodapedagógusok feladatai:

- a feldolgozni kívánt témakör, annak feldolgozásához szükséges időkeret meghatározása, a tartalmak kijelölése
- az elérni kívánt célok, feladatok koherens megfogalmazása, a meglévő feltételekhez igazítása
- az előzmények szisztematikus összegyűjtése, az összefüggések feltárása
- a motivációs lehetőségek végig gondolása, a visszatérő, a ráhangoló szertartások összehangolása az érdeklődést felkeltő és fokozó új információ tartalommal, a spontán, a direkt és az indirekt formák mérlegelése

- az objektív feltételek biztosításának átgondolása: szükséges tér, idő, eszközök biztosítása, kipróbálása
- a hatékony szervezeti formák (kötött, kötetlen) megválasztása, a konkrét szervezési feladatok átgondolása
- a módszerek meghatározása, figyelembe véve az átadni, elmélyíteni kívánt tudástartalmat, a célokat, a feladatokat, a kompetenciákat, a gyermekek egyéni érési és fejlődési jellemzőit, a csoport összetételét
- a tevékenység lebonyolításának komplex (tartalom, módszer, eszköz) átgondolása
- önreflexió: a megvalósítással kapcsolatos impressziók, konklúziók, az eredmények értékelése, elemzése, visszacsatolás, önkorrekció

Napi tervezés, vázlat

A napi pedagógiai munka tervezésének módja minden óvodapedagógus szuverén választása. Ez történhet egyszerű vázlat, feljegyzés, vagy gondolati terv formájában is.

Részletes tevékenységi tervezet készítésére minősítés, szaktanácsadói látogatás és vezető ellenőrzés esetén kerül sor, valamint szükség esetén – a mentori munkával és az óvodapedagógus-képzéssel összefüggő feladat indokolhat.

Az viszont mindannyiunkra nézve kötelező, hogy minden napunkat tudatosan gondoljunk végig, nemcsak az egyes tevékenységeket, de magát a folyamatot is! Ne fordulhasson elő az, hogy állunk a terem közepén a „FŐ” tevékenység befejeztével, és jobb híján ad hoc jelleggel töltjük ki az időt.

Reflexió

A tematikus tervek végén reflexióban összegezzük tapasztalatainkat.

Reflektivitásunk kiterjed az előzetesen megtervezett és a megvalósított tényezők teljes körére: a célok, feladatok megvalósultak-e, az alkalmazott módszerek, eszközök, szervezeti- és munkaformák sikeresen szolgálták-e az elérendő célt, amit tettem, jól tettem-e, vagy legközelebb miben kell változtatnom.

Szervezési feladatok

Évszakokra, ezen belül hónapokra lebontva jelöljük a tervezett tevékenységekkel, eseményekkel kapcsolatos aktuális tennivalóinkat.

Hetirend

A hét napjaira lebontva tartalmazza a hetente ismétlődő közös tevékenységeket.

A nevelési évben két időintervallumra készítjük: szeptember 1-től május 31-ig, valamint a június 1-től augusztus 31-ig terjedő időszakra.

Napirend

Szintén két időintervallumban: szeptember 1-től május 31-ig, valamint a június 1-től augusztus 31-ig tartó időszakra fogalmazzuk meg – szélesebb időkeretben – a tevékenységeket.

Szülői értekezletek

Emlékeztető, és jegyzőkönyv készül.

Ellenőrző látogatások

A látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét határozzuk meg, a látogatás tapasztalatait, az eredményességet a vezetői ellenőrzés dokumentuma tartalmazza.

Feljegyzések a csoport életéből

A csoport életében bekövetkezett, fontosnak ítélt bejegyzéseket tartalmazza, az óvodapedagógus megítélése szerinti időkeretekben.

Óvó-védő tevékenységgel, baleset-megelőzéssel kapcsolatos intézkedések

A biztonságos, egészséges környezet kialakításával kapcsolatos szabályokat, magatartásformákat, ezeknek a gyermekek felé történő közvetítésének módját fogalmazzuk meg.

Kapcsolattartás a szülőkkel

Tartalmát a fogadó órák időpontja, azok témája, a fontosabb megállapítások alkotják.

XIV. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- a gyermek anamnézisé,
- a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatóit,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet ide vonatkozó szabályozása értelmében:

- a gyermekek fejlődését folyamatosan – az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig - nyomon követjük,
- a gyermekek értelmi, lelki, szociális és testi fejlődésének eredményét nevelési évenként kétszer, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében nevelési évenként három alkalommal az oviKRÉTA dokumentációs rendszerben rögzítjük,
- a gyermek fejlődésének eredményességéről a szülőket folyamatosan tájékoztatjuk.

Célunk:

- az iskola kezdéséhez szükséges képességek és készségek folyamatos változásainak, az előrehaladás ütemének nyomon követhető módon történő bemutatása,
- a fejlődést segítő nevelési feladatok hatékonyan szolgálják a gyermek fejlődését,
- a szülői beszélgetések/tájékoztatók során tudatosuljon a szülőkből az együttnevelés fontossága.

Alapértékként vesszük figyelembe:

- a gyermekek saját ütemükben történő fejlődését,
- fejlődésüknek - önmagukhoz viszonyított – támogatását,
- a mérések során az iskolásítás elkerülését,
- minden egyes gyermek fejlesztő programja egy „esélydiagnózis”, mely segíti tudatos fejlesztő munkánkat.

A gyermekek megismerése, fejlődésük nyomon követése folyamatában az alábbi módszereket alkalmazzuk:

- megfigyelés (természetes környezetben, tevékenység közben, folyamatos és célzott jelleggel)
- beszélgetés (természetes környezetben, nyugodt légkörben, egyéni sajátosságok figyelembe vételével)
- gyermekmunkák elemzése (emberrajz, családrajz)
- dokumentumelemzés (szakértői vélemények, feljegyzések)
- diagnosztikus tesztmérés (DIFER)
- szociometriai mérés,
- neveltségi szint mérése.

Feladataink:

- a gyermekek érésének, fejlődésének nyomon követése, problémás esetben az okok keresése, az összefüggések feltárása,
- a gyermekek – megfigyelés alapján történő, elemző munkára épített – fejlődésének elősegítése,
- a fejlesztési tervekben – a spontán adódó fejlesztési lehetőségeken túlmutató – konkrét, célzott tevékenységek meghatározása,
- a gyermekek egyénre szabott, teljeskörű értékelése,
- az eredményeknek a szülők felé – fejlesztő céllal, együttműködésre ösztönző módon – történő kommunikálása.

Részfeladataink:

- Biztosítsuk a gyermek fejlődéséhez szükséges alapvető feltételeket, a biztonságos és harmonikus szociális és tárgyi környezetet, valamint a fejlesztéshez szükséges eszközöket.
- A gyermekek életkori sajátosságain túl vegyük figyelembe az adott gyermek szükségletét, érdeklődését, aktuális fejlettségi szintjét.
- A fejlesztés játékba ágyazottan vagy játékosan, kellő erőfeszítést igénylően és sikerélményt biztosítva történjen.
- A fejlesztés során lépésről lépésre haladva határozzuk meg az elérendő képességszinteket. Használjuk ki az ún. „szenzitív” időszakokat, amikor a gyermek érzékenysége révén bizonyos képesség, részképesség fejlesztésére optimális lehetőség kínálkozik.
- Az oviKRÉTA felületén – a rendszer által generált – megállapításokat konvertáljuk át, hogy a szülők számára érthető módon közvetíthessük a tartalmakat.

A **fejlesztés** változatos körülmények között történhet. Mivel a fejlesztőpedagógus személye nem biztosított, ezért nekünk kell megtalálni a módokat a gyermek fejlődésének elősegítésére. A **differenciálás** módszere kiemelt jelentőséggel bír ebben a folyamatban, az **egyéni megsegítés** nélkülözhetetlen (módszerekben, eszközökben, foglalkoztatási formában).

A GYERMEKEK NYOMON KÖVETÉSÉNEK LÉPÉSEI az oviKRÉTA felületére kötelezően feltöltendő dokumentumok		
Módszer	Eszköz	Eredmény
Anamnézis – az óvodába lépést megelőzően		
kérdőív	„Anamnézis” adatlap	a gyermek előtörténetének ismerete
Értékelési szempontok, kritériumok alapján a fejlettségi szint megállapítása (hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében évente három alkalommal (november, február és május hónapban) egyéb esetben kétszer (november és május hónapban)		
megfigyelés	„a gyermek fejlődésének nyomon követése” (oviKRÉTA felületén)	konkrét fejlettségi mutatók a gyerekekről, statisztikai adatfeldolgozás lehetősége
Fejlesztési terv készítése		
elemzés: erősségek, valamint a fejlesztendő területek meghatározása	a gyermek fejlődését segítő konkrét tevékenységek, intézkedések meghatározása	a célzott megsegítést szolgáló egyéni fejlesztési terv
Fejlesztés – egyéni megsegítés módszerekben, eszközökben, foglalkoztatási formában		
a mindennapok során spontán helyzetekben, valamint a tervszerűen, rendszeresen szervezett tevékenységek során a <i>differentiálás</i> módszerét alkalmazva	adott képességterületeket fejlesztő tevékenységek megvalósítása	a változás/fejlődés nyomon követhető, kimutatható
A szülők tájékoztatása gyermekük fejlődéséről		
konzultáció – fogadó óra HH és HHH gyermekek esetében háromhavonta ; egyéb esetben félévente	„A gyermek fejlettségének mutatói”, valamint a „Megállapítások szülők számára” c. dokumentum.	A szülő nemcsak írásban kap tájékoztatást gyermeke fejlődéséről, szóbeli kiegészítéssel is segítjük a fogalmak értelmezését. A szülő aláírásával jelzi, hogy a tájékoztatást megkapta.
A gyermek személyes portfóliójának dokumentumai kiegészülnek: - a fejlettségi állapotot, a fejlődést tükröző gyermekrajzokkal (évente 3-4 db) - a Pedagógiai Szakszolgálat, valamint a Szakértői Bizottság szakvéleményével - a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a gyógypedagógus fejlesztési tervével, értékelő megállapításaival		

EGYÉB, A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL KÖZÖSEN MEGHATÁROZOTT, A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSÉRE SZOLGÁLÓ MÉRÉSEK		
Módszer	Eszköz	Eredmény
DIFER mérés A hét tesztel a tanköteles korú gyermekeket mérjük. A mérés ideje: adott nevelési év október és április hónapban. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél nem releváns a mérőeszköz. Éppen ezért az ő esetükben komplex módon vizsgáljuk és értékeljük a fejlődés folyamatát, együttműködve a fejlesztő szakemberekkel.		
az elemi alapkészségek fejlettségének vizsgálata, célzott formában, direkt helyzetekben	diagnosztikus fejlődésvizsgáló tesztrendszer	A hét alapkészség fejlettségének kimutatása, a problémás készségterületek fejlődésének elősegítése célzott feladatokkal történik a mindennapos nevelőmunkában.
Szociometriai mérés A mérés ideje: A mérés ideje: adott nevelési év november és május hónapban.		
a társas kapcsolatokat, azok kölcsönösségét kimutató, szabadon választott módszer	a módszerhez igazodóan	A baráti kapcsolatokat, a peremhelyzetre utaló jelek ismeretében nevelőmunkánk tudatosabbá tétele.
Neveltségi szint mérés A tanköteles korú gyermekeknél vizsgáljuk a szokás-, szabályrendszerhez való viszonyukat. A mérés ideje: adott nevelési év november és május hónapban.		
megfigyelés	mérési lap	Az iskolában való eredményes megfeleléshez szükséges információk birtokában pedagógiai munkánk tudatosabbá tétele.

XV. INKLUZÍV PEDAGÓGIA – INTEGRÁCIÓ A SAJÁTOSSÁGOK MEGŐRZÉSÉVEL, A KÜLÖNBÖZŐSÉGEKHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁSSAL – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

„A másság megértése, a gyengébbek segítése azért fontos, mert megelőzhetjük az előítéletek kialakulását.”
(Montessori)

Az inklúzió pedagógiai szempontból az integráció magasabb fokaként értelmezhető. Az inkluzív pedagógia az ép és a fogyatékkal élő gyermekek nevelési eszményeinek egyenértékűként elfogadása. Az inklúzió nem csupán az akadályozott és ép gyermekek együttnevelését, hanem az adott közösségbe történő teljes befogadását, optimális fejlesztését jelenti.

A speciális bánásmódot igénylő gyermekekkel való törődés kulcsa nem az alkalmazott eszközök, módszerek milyenségében rejlik, sokkal inkább a személyes törődés, figyelem szintjében és mikéntjében.

A speciális bánásmód olyan légkör megteremtése, melyben a problémák, krízisek feltérképezhetők, vállalhatók, megfogalmazhatók, átélhetők, s így feldolgozhatóak.

E légkör jellemzői: a gyermek megismerésének igénye, az elfogadás, türelem, bizalom, törődés, felelősség, együttműködés, egy szóval a szeretet.

Az inkluzív neveléssel kapcsolatos alapelveink:

- A sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet, személyi és tárgyi feltételek biztosítása.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás érdekében rugalmas szervezeti keretek kialakítása.
- A speciális tevékenységek megvalósításakor a sajátos nevelési igényű gyermekek igényeinek figyelembe vétele.
- A hátrányok leküzdésében kapjon meg minden segítséget a gyermek.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is az általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk.
- A sérült társaikkal való együttélés személyiségformáló hatásainak (befogadás, empátia, a segítő viselkedési formák és tevékenységek) kihasználása.
- Az elfogadás szemléletének modell értékű alakítása.
- Kiemelt célunk a gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi élete fejlődésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségi jogokkal kapcsolatos előírások betartása.

Az együttnevelés során biztosítjuk:

- előítélet mentességet az ép gyermekek, szüleik és a kollektíva részéről,
- toleráló magatartást, gyermekek szocializációjának támogatását,
- a segítőkészséget, az alkalmazkodást,
- a különbözőségek elfogadását, az együttérzést,
- a tehetség kibontakoztatásának lehetőségét.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény értelmében:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

a.) különleges bánásmódot igénylő gyermek:

- sajátos nevelési igényű gyermek,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,
- tehetséges gyermek

b.) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek**

c.) tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

XV.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

XV.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

*„Értsétek meg: nekünk több szeretet kell, több, sűrűbb, viszonzatlanabb,
ne érdemeink szerint mérjétek, szükségletünk szerint, s
szükségletünk határtalan a szeretetből...”
(Garai Gábor)*

A sajátos nevelési szükséglet – mint fogalom – sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképességzavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.

Pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás, a beszédszervek hibás működése vagy az érzelmi élet súlyos zavara által okozott eltérő fejlődést értjük sajátos nevelési igény alatt. Azt az állapotot, amikor a gyermek egyedi sajátosságai oly mértékben térnek el az átlagostól, hogy annak alapján a lehetséges fejlődés csak sajátos (gyógy) pedagógiai eszközök, módszerek és segédeszközök biztosításával érhető el.

A **sajátos nevelési igényű** gyermeknek **joga**, hogy **különleges bánásmód keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban** részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság **szakértői véleményében foglaltak** szerint biztosítjuk.

Az **alapító okiratunkban megfogalmazott** feladat meghatározás alapján a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása az alábbi speciális nevelési igényű gyermek ellátására terjed ki:

- Enyhe értelmi fogyatékos gyermek
- Beszédfogyatékos gyermek
- Megismerő funkciók vagy a viselkedés súlyos rendellenességének zavara, egyéb pszichés fejlődési zavar

Az eredményes inklúzió feltételei:

- **Intézményi szintű és személyes elkötelezettség.**
- **Óvodapedagógus attitűdök:** szociális érzékenység, empátia, másság elfogadása, a különbözőségek kezelésének képessége.
- **Szakmai kompetenciánk:** gazdag módszertani repertoár a sokféleség kezeléséhez.
- **Gyermekcentrikus** nevelőmunkát segítő dajkák jelenléte.
- **Sérülésspecifikus fejlesztő szakember** alkalmazása a rehabilitációs feladat elvégzéséhez.
- **Támogató környezet az óvodán belül és kívül:** vezető, helyi irányítás, helyi közösségek, kormányzat, szakmai szervezetek

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységünk célja:

Az inkluzív nevelés szemléletével, az esélyegyenlőség biztosításával, intézményünk biztonságot nyújtó, természetes befogadó közege legyen minden gyermeknek, függetlenül hovatartozásától, egyéni adottságaitól, fejlődési ütemétől.

Hiszünk: az akadályozott gyermekek fejleszthetőségében, az együttnevelés gyakorlati megvalósíthatóságában és a különböző felekre gyakorolt pozitív szociális hatásokban.

Az integrált nevelésből adódó feladataink:

- A gyermekek tanulási, magatartási problémáinak felismerése, szükség esetén a területileg illetékes szakszolgálathoz fordulás.
- Inkluzív szemlélettel alakítjuk a gyermekközösségben a különbözőséget elfogadó viselkedést és magatartást.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő óvodapedagógusok legyenek birtokában az együttneveléshez szükséges kompetenciáknak (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség...).
- Tudatosítjuk a csoportban dolgozó dajkáknak, hogy az ő kommunikációjuk, bánásmódjuk, viselkedésük ugyanúgy modell értékű a gyermekek számára, mint az óvónőé.
- A szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadásával kapcsolatban.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek terhelhetőségénél vegyük figyelembe állapotuk jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotukat.
- A gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítmény felismerése és annak gondozása is feladatunk.
- A nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővítsük a kompenzációs lehetőségeket.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget adunk a kisgyermeknek, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelése érdekében ismereteinket gyógypedagógiai téren is bővítjük.
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködünk a szakemberekkel (gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus).
- Szükség esetén pedagógiai véleményt készítünk, odafigyelünk a vizsgálatok időpontjára.
- A megismert sérülés, lemaradás, fogyatékoság függvényében, szakmai kompetenciánk határain belül, a szakember segítségével egyéni fejlesztési tervet dolgozunk ki, az abban foglaltakat nevelőmunkánk során megvalósítjuk, értékeljük.
- Biztosítjuk a tárgyi feltételeket, különösen a nagymozgások fejlesztését, lateralitást, téri tájékozódást, beszédészlelés és –megértés fejlesztését és a gondolkodási stratégiák támogatását szolgáló eszközöket.
- Együttműködünk a sérült gyermek családjával.

Intézményünk Alapító Okiratában meghatározott sajátos nevelési igény típusok

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az ő fejlesztésükben **meghatározó** és kívánatos a nem fogyatékos óvodás társaikkal történő **együttnevelés**.

A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a **kortárs csoportban** megél.

Integrált óvodai nevelésük keretében gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

A beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő.

A beszéd fogyatékos gyermek, **szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája** (diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz **társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok** miatt eltérően fejlődik.

A fejlesztés irányultsága:

- A fejlesztési környezet az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő legyen.
- Az intenzív fejlesztőmunka igazodjék a gyermek egyéni képességeihez.
- Az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, ezzel is segítve a társas kapcsolatok alakulását és a személyiség fejlődését.
- A fejlesztés egész időtartama alatt **kiemelt feladatunk:**
 - az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
 - az értelmi fejlesztés,
 - a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása,
 - az érzelmi élet fejlesztése,
 - speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos formában.

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatnunk kell, a gyermek fejlesztése a **szülőkkel való együttműködés** keretében, **egyéni fejlesztési terv** alapján valósulhat meg.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – **részképesség-zavarok**, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban

igénylik a tevékenységet meghatározó **állandó kereteket, szabályokat**, valamint a **pozitív visszajelzést**, a sikeres teljesítmények **megerősítését**, a **dicséretet**.

A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Óvodai nevelésük és fejlesztésük során kiemelt feladatunk a gyermek szakvéleményében foglaltakra alapozva:

- a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása,
- a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, az inadaptív viselkedés megelőzése,
- az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készség megalapozása.

Az integráció előnyei a sajátos nevelési igényű gyermekek számára:

- az együtt tevékenykedéssel megtanulják a társak magatartásmintáit,
- a többi gyermeket követve jobban fejlődik önállóságuk,
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni máságukat,
- megtanulják az együttműködés technikáit.

Az integráció előnyei a többségi gyermekek számára:

- megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket,
- megtanulnak odafigyelni egymásra,
- megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit,
- kommunikációjuk kifinomultabbá válik.

Eredményességi mutatók:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodánkba.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják őket, nincsenek peremhelyzetben.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkára vonatkozó eljárásrend

- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a pedagógiai szakszolgálat, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos nevelési igény mielőbbi megállapításának folyamatában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek csoportba történő elosztásánál törekszünk az egyensúlyra.
- Figyelemmel kísérjük a kötelező felülvizsgálatok időpontját, pedagógiai jellemzésünket szakmailag elvárt módon, hitelesen készítjük el.

Habilitációs, rehabilitációs tevékenység támogatása

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan, team munkában kialakított és szervezett nevelési folyamat, mely az egyes gyermekek igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teszi szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység tartalmát befolyásoló tényezők:

- A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.

- A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- Korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- A gyermek:
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd-, és a nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését.

Az egyes sajátos nevelési igény függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A habilitációt, rehabilitációt igénylő gyermekek esetében a nevelési programot egyéni fejlesztési terv egészíti ki.

Habilitációs, rehabilitációs tevékenységünk során:

- Kiemelt figyelmet fordítunk a speciálisan képzett szakemberekkel való összehangolt, folyamatos pedagógiai munkára.
- Pedagógiai nevelőmunkánk során figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél általános nevelési célkitűzéseink differenciált módon történő megvalósítására törekszünk.
- Az együttneveléshez szükséges pedagógiai, pszichológiai képességek, kompetenciák (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) folyamatos fejlesztésére kiemelt figyelmet fordítunk, individuális módszereket és technikákat alkalmazunk.
- Mindennapi tevékenységeinkbe beépítjük a szakértői véleményben foglalt javaslatokat.
- Együttműködünk a fejlesztést végző szakemberekkel.
- A habilitációt részben a többi gyermekkel végzett munka során (differenciált bánásmóddal és eszközökkel), részben egyéni, vagy kiscsoportos formában valósítjuk meg.

XV.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az **életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal** küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá **személyiségfejlődése nehezített** vagy sajátos tendenciákat mutat, de **nem minősül sajátos nevelési igényűnek.**

Fejlesztő foglalkozásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos keretekben.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás a gyermek képességeinek, motiváltságának ismeretében,
- játékos, kreatív tevékenységekkel, nyugodt, ingerszegény környezetben,
- a foglalkozások időpontja és helye tekintetében fontos a rendszeresség.

A fejlesztésben az **óvodapedagógus is** részt vesz, de a **fejlesztőpedagógus tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.**

Célunk: A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek életkorukhoz és önmagukhoz mért fejlesztése, beilleszkedésük megkönnyítése, tanulási képességeik megalapozása, javítása, részképesség-zavarok kialakulásának megelőzése, korrekciója.

Feladataink:

- Társas kapcsolataik alakításának támogatása, magatartásszabályozási hiányosságaik csökkentése.
- A sajátos tendenciát mutató személyiség fejlődésének figyelembe vételével, a gyermekek közösségekbe történő integrálódásának segítése.
- A gyermekek teljesítményének, magatartásának az átlag felé történő közvetítése.

Eredményességi mutatók:

- Az inklúziót támogató, másságot elfogadó gyermekközösség kialakulása.
- A BTMN küzdő gyermekek képességeikhez mérten beilleszkednek a közösségbe.
- Elfogadják, és önmagukhoz mérten alkalmazkodnak a közösség szokás-, szabályrendszeréhez.
- Magatartásuk az átlag felé közelít.
- Lehetőségeikhez mérten mihamarabb elérik az iskolai alkalmasság szintjét.

XV.1.3. A tehetséges gyermek

„A tehetségben éppen az a szép, hogy él, hogy kiszámíthatatlan, meglepő, hogy utólag úgy evidens, akár egy kör, de előre mégis tökéletesen megjósolhatatlan...”
(Pilinszky János)

Tehetséges, vagy tehetségígéret?

Az óvodában a tehetség fejlesztése sajátos körülmények között zajlik. Viszonylag kevés az a gyermek, akinek a tehetsége korán megnyilatkozik (kiválóan rajzol, énekel, számol fejben stb.), de a tehetségígéretnek felfedezése és fejlesztése igazi kihívás az óvodapedagógusok számára.

Különösen igaz ez a mi óvodánkra, hiszen az ide járó gyermekek többsége - szociokulturális háttéréből adódóan – itt, az óvodában találkozik először ceruzával, festékkel, mesekönyvvel.... Az óvoda az első színtere az életkoruknak megfelelő beszélgetéseknek, az ismeretek szerzésének, a kultúrhygiénés szokásokkal való ismerkedésnek, ezek gyakorlásának. A hozott hátrányok olyan szintű elmaradást, lemaradást okoznak, hogy ezek kompenzálása a fő feladatunk, s ha néha találkozunk olyan gyermekkel, aki például fej-láb emberen kívül összetettebb emberfigurát is rajzol, az nálunk már kimagaslik az átlagból, míg más óvodában ez a természetes.

Az óvodás gyermeknél tehetségígéretre, tehetségre irányuló hajlamról beszélhetünk.

A fejlődés belső menete, és a környezeti hatások (nevelés) szerepet játszanak ennek az ígéretnek a megvalósulásában, alakulásában.

A gyermekek adottságai a megfelelő környezeti hatások (család, óvoda, iskola, társak) által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- átlag feletti általános képességek (pl. jó memória, fejlett anyanyelvi képességek),
- átlagot meghaladó speciális képességek) nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális,
- kreativitás (pl. eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység),
- feladat iránti elkötelezettség (pl. érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás), azaz a hajtóerő, a motiváció.

Az óvodai tehetségfejlesztés célja: Óvodánk kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kotelten lehetőségeivel segítse a gyermekek adottságainak, képességeinek felszínre kerülését.

Feladataink a tehetséggondozásban:

- A tehetség azonosítása, felismerése.
- Az elfogadó légkör, a tág cselekvési szabadság, gazdag tapasztalásokra a lehetőség biztosítása, a gyermek egész személyiségének harmonikus kibontása.
- A rajzkésztségnél figyeljük: mit ábrázol; mennyire lép túl a megszokott sémákon; milyen a színek, formák alkalmazása; mennyire érzelmgazdag, kifejező az ábrázolása.
- Figyeljünk oda a kiemelkedő szociális, esetlegesen a vezetői képességekre is (empátia, szervezőkészség, döntéshozói képesség).
- A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása, differenciált feladatokkal, játékokkal mélyítsük el tudását.
- Erősítsük a gyermek esetlegesen gyenge területeit, amelyek megnehezítik, vagy megakadályozzák a tehetség fejlődését.
- Gondoljuk át a tehetséggondozás útjait (gyorsítás – korai beiskolázás; gazdagítás – kiscsoportos/egyéni formában, ahol többletismereteket kaphat).
- Támogassuk a szülőket a felismerésben, a beazonosításban, a lehetőségek megtalálásában.
- Kompetenciáinkkal (türelem, rugalmas gondolkodás, kreativitás, önbizalom, következetesség, empátia, humorérzék, a gyermek iránti tisztelet) érezzük kihívásnak a feladatot, amit egy tehetséges gyermek fejlesztése jelent.

XV.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív nevelése óvodánkban

Fogd kezénél, ki elmaradt, hogy utolérje társait!”

A **hátrányos helyzet** szó szerint „valamitől való megfosztottságot” jelent.

„A hátrányos helyzet igen tág kategória, egészségügyi, szociális, családszerkezetbeli, etnikai, kulturális és pszichés vonatkozása egyaránt lehet. Az idetartozó gyermekek megfelelő fejlesztése egyéni bánásmódot és elbírálást érdemel.” (Dr. Hoffmann)

A **hátrányos helyzetnek** számos típusa van, és valamennyiből súlyos kulturális hátrány, akár diszkrimináció is következhet. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordozza. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

A **hátrányos helyzet** fogalma tág értelemben az összes olyan családra érvényes, ahol a gyermek szocializációs feltételei kedvezőtlenek.

Szűkebb értelemben azonban csak azokat a családokat jelöli, ahol a nem megfelelő szocializációs hatások a család rossz anyagi és kedvezőtlen élethelyzetével függnek össze.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű családoknál gyakori, hogy:

- az alapvető higiéniai feltételek sincsenek biztosítva,
- a gyermekek szocializációjához szükséges alapfeltételek közül hiányzik a családi biztonság, a rendszeres törődés, a gondoskodás, a védettség,
- nagyarányú a szülők munkanélkülisége, aluliskolázottsága,
- rossz anyagi és lakáskörülmények között élnek,
- a szülő büntetett előéletű.

Célunk: Integráló, felzárkóztató, esélyteremtő többlettámogató tevékenységünkkel a gyermek hátrányos helyzetéből adódó nehézségeinek csökkentése, képességkibontakoztatásuk elősegítése, sikeres iskolai bevételek alapozása.

Óvodai fejlesztő program – Esélyteremtő óvoda

Nevelőtestületünk esélytámogató munkáját a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását szolgáló pedagógiai, szakmai fejlesztő program szerint végzi.

A program célja, alapelvei: a pedagógiai koncepció

Az óvodai fejlesztő program célja a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének megalapozása.

A kisgyermekkori nevelésben való részvételnek különösen jelentős szerepe van a sérülékeny csoportokhoz tartozó gyermekek esetében, a készségekben jelentkező hiányok korai kialakulásának megelőzésében, így a **minőségi óvodai neveléshez** való hozzáférés az esélyteremtés fontos eszköze.

Pedagógiai munkánk célja:

A családi nevelést kiegészítve, annak hiányosságait kompenzálva:

- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedésének segítése,
- az óvodához való érzelmi kötődésük megalapozása,
- társas kapcsolataik pozitív irányú alakítása,
- szociális, mozgásos, kognitív kompetenciáik fejlesztése integrált formában.

Tudatos pedagógiai munkával arra törekszünk, hogy:

- Együttműködő, elfogadó, előítéletek nélküli környezetben dolgozzunk.
- Előmozdítjuk a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségét.
- Megfelelő fejlődési lehetőséget biztosítunk minden gyermek számára.
- Képességeik kibontakoztatását, sikeres iskolai beilleszkedésüket differenciált fejlesztéssel segítjük.
- A család (mint partner) résztvevője legyen az óvodai folyamatoknak, erősödjön a család- óvoda-gyermek közötti kommunikáció.
- A nevelés, oktatás ügyében érintett intézmények együttműködése szervezettebbé, tudatosabbá váljon.

Feladataink:

- A gyermekek egyéni szükségleteihez igazított, differenciált fejlesztés biztosítása, hogy a gyermek a maga szintjén és ütemében, képességei szerint tudjon kibontakozni, fejlődni.
- Fejlődésük nyomon követése, a tapasztalatok rögzítése, egyéni fejlesztési terv szerinti fejlődés biztosítása.
- A szocializáció, a szociális tanulás lehetőségeinek megteremtése, amely megalapozza a beállítódást, a viselkedést, értékrendet segít kialakítani.
- Cselekvésbe ágyazott tevékenységekhez kellő idő, alkalom biztosítása.
- Változatos (taktilis, mozgásos, látási, hallási) ingerek biztosításával a gyermekek tapasztalatainak, ismereteinek bővítése.
- Az alapmozgások, a szociális készségek, az önkiszolgálás, a kognitív funkciók fejlesztése.
- Az adekvát játékhasználat megtanítása.
- A gyermek számára modell értékű óvodapedagógus-dajka kapcsolat.

Az **óvodai fejlesztő programban** résztvevők körét minden évben, a gyermekvédelmi kedvezményezettségre való jogosultság megállapításakor feltérképezzük és megállapítjuk

Óvodai nevelőmunkánk hatékonyságát segítheti:

- ha tudjuk, honnan indulnak gyermekeink,
- ha mi kezdeményezzük a kapcsolat kiépítését,
- ha segítő, és nem számonkérő, kioktató magatartással közelítünk.

Az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciója magában foglalja:

- A multikulturális értékek megismerését, kiegészítését a gyermekek beilleszkedését elősegítő normákkal, szokásokkal.
- Az együttérzést, a nyitottságot, a valós életre orientálást, a pozitív jövőkép elemi szintű elsajátítását.
- A nevelő hatások összehangolását a gyermek, a család megítélésének egyenértékűségét - a szociális érzékenység megalapozása érdekében.
- A személyiségfejlesztésben kiemelt szerepet kap a másság, a tolerancia, az identitástudat alapjainak lerakása, az egyéni és életkori sajátosságok függvényében.
- A társas érintkezést, a nem verbális és verbális kommunikáció bővítését.

Fontosnak tartjuk a baráti kapcsolatok támogatását, a részvételt a helyi rendezvényeken, a közös élmények átélését (születés-névnapok, kirándulások, szereplések, bábszínház látogatás) és a helyi népszokások gyakorlását (farsangolás, betlehemezés).

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések***A szociális hátrányok kompenzálása***

Nem jelenti azt, hogy az óvoda átveszi, átveheti a család, a szociális ellátórendszer, vagy épp az önkormányzat szerepét.

E helyett, mélyebb együttműködésre törekszünk a többi szereplővel, a szülőkkel, a családsegítő-, és gyermekjóléti szolgálattal, a fenntartóval, a civil szervezetekkel, és más intézményekkel.

Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére

- a gyermekek differenciált fejlesztése,
- egészségnevelés,
- a sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése (az egészségnevelésen túlmutatóan, a szabadidő tartalmas eltöltése igényének alakítása céljából),
- interkulturális ismeretek nyújtása: pl. életvezetés, roma/cigány irodalom, művészet,
- tehetségígéretes gyermekek felkarolása,
- igény szerint felügyelet biztosítása szülői értekezletek, fogadó órák ideje alatt,
- a családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása,
- adományok szétosztása (ruha, játék, testápolással kapcsolatos eszközök, könyvek...),
- kulturális rendezvények csoportos látogatása.

Szülőknek felajánlott segítség:

- szülői fórumok szervezése (neveléssel, életvitellel kapcsolatos tanácsadás),
- közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában (nyitott napok, egészség napok, kézműveskedés...),
- felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, családi beszélgetéseken, szóban, vagy írásos tájékoztatón keresztül.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása nevelési alapelveinkben és értékeinkben rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz.

Nekünk, óvodapedagógusoknak alapvető feladatunk, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

XV.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek az, akinek egészségügyi ellátása, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben a harminchat nevelési napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8.§ (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni.

A tartósan beteg gyermek esetében kiemelten fontos az óvodapedagógus és a szülő intenzív, kölcsönös bizalmi kapcsolata.

A szülő kötelezettségei:

- Be kell jelentenie az óvodapedagógusnak a gyermek egészségi állapotával kapcsolatos azon információkat, amelyek adott esetben azonnali beavatkozást igényelhetnek (pl. epilepszia, asztma, krupp, allergia, vérzékenység, cukorbetegség, egyéb tartós betegség).
- Az ehhez szükséges gyógyszerek és a tennivalókkal kapcsolatos leírás biztosítása a gyermek részére a teljes óvodai ellátás időtartamában.
- Át kell adnia az óvodapedagógus részére egy olyan személy telefonszámát, aki adott esetben a leghamarabb a helyszínre tud érkezni a gyermekért.

A tartósan beteg, diabétesszel, egyéb anyagcserezavarral, súlyos allergiával, vagy más, tartós betegséggel küzdő gyermek sajátos ellátást igénylő, vagyis a mindennapi ellátási igényük különbözik egészséges társaiétól, nevelési igényében azonban általában nincs eltérés.

A tartósan beteg, cukorbeteg, súlyosan allergiás gyermekek ellátása, nevelése a szülőkkel és az egészségügyi ellátórendszerrel szoros együttműködésben, az aktuális szabályozók, iránymutatások és a gyermek egyéni igényeinek maximális figyelembe vételével valósul meg.

A súlyosan allergiás és a diabétesszel élő gyermekek speciális ellátására, annak szakszerű kivitelezése érdekében, az OH által szervezett képzés elvégzése kötelező a kijelölt kollégák számára.

Célunk: A tartósan beteg kisgyermeket a közösség elfogadott, adottságaihoz, lehetőségeihez mértén aktív részévé tenni, és számára önfeledt, boldog óvodai mindennapokat teremteni. Tartós távollét esetén, a szülőkkel együttműködve a fejlődés, fejlesztés lehetőségét biztosítani, betegségtudatát a közösség építő ereje által csökkenteni.

Feladataink:

- kapcsolattartás a szülőkkel,
- az egészségügyi előírások maradéktalan, gondos betartása,
- a gyermek képességeihez mértén az egyéni fejlesztés, a fokozott törődés biztosítása,
- közösséghez tartozásuk tudatának erősítése,
- távollét esetén fejlesztési javaslatok, konzultációs lehetőségek a szülők és a gyermek terhelhetőségének figyelembe vételével.

Sikerkritériumok:

- A tartósan beteg gyermek a csoport elfogadott, támogatott tagja.
- Személyes jelenlétekor, képességei szintjén részt vállal a közös tevékenységekben, alakítja társas kapcsolatait.
- A szülőkkel való szoros kontakt során az intézmény, az óvodapedagógusok és a csoporttársak részt vállálnak a gyermek pszichés jóllétének alakításában.

XVI. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGÜNK

A gyermekvédelem minden gyermekre kiterjedő gondoskodás, pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi, jogi tudnivalók összessége.

A gyermekvédelem sokrétű, összetett, komplex tevékenység. Az óvoda jelentősége, hogy „jelző” intézmény, így nem kell külön „felderíteni” a problémás gyermekeket, mert elérhetőek, segíthetőek.

Pedagógiai nevelőmunkánkban kiemelt szerepe van a gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységeknek.

Gyermekevédelmi tevékenységünket a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, valamint a köznevelésről és annak módosításairól szóló törvények és jogszabályok határozzák meg.

A törvény 2. § (3) bekezdése értelmében: „A gyermek családban történő nevelkedését segítő ellátást a gyermek és családja helyzetéhez, szükségleteihez igazodóan kell nyújtani.”

Gyermekvédelmi munkánk célja: a veszélyeztetett családok és az ott élő kiskorú gyermekek figyelemmel kísérése, a szülői felelősségtudat fokozása.

A gyermeki jogok érvényesülése érdekében pedagógiai munkánk alapelvei:

- Minden, gyermeket érintő döntésben, a gyermek „mindenek felett álló érdekeit” vesszük figyelembe, azt más érdekek nem előzhetik meg.
- Biztosítjuk a gyermekek jogait fajra, nemre, vallásra, származásra stb. való tekintet nélkül, emberi méltóságát tiszteletben tartjuk.
- Személyes adatokat meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében, a törvényi elvárások és előírások szerint kezelünk, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatjuk.
- A gyermekek joga, hogy a nevelési intézményben biztonságban, befogadó, előítélet mentes egészséges környezetben nevelődjön.
- A gyermeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti.
- Segítséget nyújtunk a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez, a fogyatékkal bíró és a tartósan beteg gyermeknek a különleges ellátáshoz.
- Védjük a gyermekeket a fizikai, lelki erőszakkal szemben.
- A sajátos nevelési igényű gyermekekkel való kiemelt foglalkozás minden óvodapedagógus kötelessége.

Pedagógiai nevelő munkánkkal a célunk:

- *A prevenció, a korrekciós testi, lelki fejlődésre irányuló pedagógiai feladatok* ellátása a gyermek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése érdekében.
- Szükség szerint az *intervenciós (beavatkozási) gyakorlat* családhoz illesztett segítségnyújtási formáinak alkalmazása, valamint együttműködés a támogató intézményekkel és a segítő szakemberekkel.
- *Multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció*, ami az inkluzív pedagógiai természetes szemlélete.

Kompetenciaszintek a gyermekvédelem területén

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, a gyermekeknek védettséget, biztonságot nyújt, szükség esetén védő-óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Igyekszik a családok szociokulturális környezetét megismerni, szükség esetén a támogatás megfelelő módjának megtalálását javaslatával elősegíteni.
- A szülőkkel bizalmon alapuló, együttműködő kapcsolat kialakítására törekszik.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket és okokat felismeri, és jelzéssel él a gyermekvédelmi felelős (igazgató) felé.
- A problémás gyermekeket folyamatosan figyelemmel kíséri, preventív, ill. korrekciós fejlesztéssel segíti a hátrányok leküzdését, csökkenteni igyekszik a szociokulturális hátrányokból eredő tüneteket.
- Figyelemmel kíséri a gyermekek rendszeres óvodába járását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében (adományok kiosztása...).

A nevelőmunkát segítő **dajkák** napi gondozómunkájuk során fontos megfigyeléseket tehetnek, pl. fizikai bántalmazás jelei, kóros étvágytalanság, passzivitás, elhanyagoltság stb.

Az igazgató (egyben gyermekvédelmi felelős) feladatai:

- Olyan szemléletet kialakítása az óvodában, amelyben jelentőséggel bír, értéket képvisel a gyermekvédelmi munka.
- Az információ áramlás biztosítása az óvoda és a külső kapcsolatrendszer között.
- Tájékoztatja az óvodapedagógusokat és a nevelőmunkát segítő dajkákat a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályokról, azok változásairól, a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladataikról.
- Nyilvántartja a hátrányos és halmozottan hátrányos, valamint a védelembe vett gyermekeket.
- A szülőket tájékoztatja az őket érintő témákban, rendelkezésükre áll a felmerülő problémák és kérések megoldásában.
- Kapcsolattartás az illetékes Család-, és Gyermekjóléti Központtal.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítésének - az egyenlő hozzáférés, a multi- és interkulturális nevelés biztosításának, a befogadó nevelés megvalósulásának, az egészséges életmód kialakításának, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésének – ellenőrzése.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóság, gyermekvédelmi szakemberek, rendőrség).

Szülőknek ajánlott segítség:

- Családi nevelés támogatása, a gyermekek fejlődésének fokozott figyelemmel követése, fogadó órák, megbeszélések, szükség esetén családlátogatás.
- Tájékoztatás a család működését segítő szolgáltatásokról.
- Közös programok szervezése, partneri kapcsolat támogatása.

Eredményességi mutatók:

- Minden rászoruló időben megkapja a szükséges segítséget.
- Hatékony együttműködés alakul ki a segítő szervezetekkel.
- Bizalomelví kapcsolat jön létre az érintett családokkal.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Esélyegyenlőség

A veszélyeztetett, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermekeknek is joga van az egyéni fejlődési sajátosságaikhoz igazodó pedagógiai környezethez.

Óvodánknak, mint nevelési intézménynek kiemelt feladata az egyenlő bánásmód elvének megvalósítása és az esélyegyenlőség biztosítása, fokozott figyelemmel kísérjük a hátrányos, halmozottan hátrányos, valamint a védelembe vett gyermekek szociális problémáit.

Minden óvodapedagógus feladata és felelőssége, hogy folyamatos kapcsolatot tartson óvodásaink szüleivel, a törvényes képviselőkkel. A napi találkozások, beszélgetések mellett fontos szerep jut a fogadó óráknak és a szülői értekezleteknek.

Az igazgató (egyben gyermekvédelmi felelős) rendszeres kapcsolatot tart a Család-, és Gyermekjóléti Központtal, egyéb gyermekvédelmi szervekkel, a védőnővel, az orvossal.

Fontos a gyermek napi tevékenységének nyomon követése, a magatartás, viselkedés gyors változásainak felismerése, esetleges sérülések észlelése.

Figyelmeztető jelzés a társas kapcsolatokban megjelenő helytelen magatartás, viselkedési rendellenesség, a pszichés fejlődés zavara.

Szükség esetén szakembertől kell diagnózist, módszertani útmutatást kérni a szükséges intézkedések, tennivalók megállapításához.

A jogi és szociális, szolgáltató és információs rendszer kiépítése elengedhetetlen feltétele annak, hogy az esélyegyenlőség megfelelően érvényesüljön gyermekeink érdekében.

Az esélyegyenlőségi terv szorosan kapcsolódik a gyermekvédelmi tervhez, annak alapvető részét képezi.

Az óvoda felelőssége és intézkedési kötelezettsége:

- A gyermek felvételekor tájékoztatni kell a szülőt arról, milyen személyi, tárgyi feltételekkel, pedagógiai eszköztárral rendelkezik az intézmény, hol van az egyéni adottságokból eredő hátrányok kiküszöbölésének realitása, esélye.
- Az óvodás gyermek egyéni fejlesztési tervéhez igazodó szakszerű ellátási feltételek biztosítása a teljes óvodai nevelés időtartama alatt, különös figyelemmel az iskola előkészítés feladataira.
- Tájékoztatási és intézkedési kötelezettség mindazok felé, akiknek a gyermekek sajátos helyzetéből adódóan nyilvántartási és intézkedési kötelezettsége, esélyjavító feltételei vannak, lehetnek.

A gyermek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- egészségügyi okok,
- rossz lakáskörülmények,
- megromlott családi kapcsolat,
- italozás, kábítószer használat,
- munkanélküliség,
- elhanyagoló nevelés,
- váltakozó partnerkapcsolatok,
- pszichiátriai kezelés,
- a gyermek személyiségét sértő megnyilvánulások (gyermekbántalmazás, megalázás...).

XVII. A NEVELŐMUNKA ELLENŐRZÉSI, MÉRÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Elvárás az óvodapedagógusokkal szemben, hogy:

- Nevelőmunkájukat a Pedagógiai Programunkban közösen meghatározott alapelveknek, a cél- és feladatrendszernek megfelelően valósítsák meg.
- Az intézményi elvárások, értékek, célok feladattá való átfordításának folyamata (nevelői szabadság) a pedagógiai munka hatékonyságát eredményezze.
- Legyenek igényesek, vállaljanak felelősséget önálló munkájukért, az önellenőrzés váljon a napi gyakorlat részévé.

A nevelői szabadság azt jelenti, hogy a közösen kialakított értékek, szabályok, kööttségek betartásával, az óvodapedagógus – egyéni személyiségvonásaiból eredően – sokféleképpen valósíthatja meg az elfogadott Pedagógiai Programot.

A választott módot tiszteletben tartjuk, de a szabadság nem jelent szabadosságot.

Intézményünk minőségcéljai: (e minőségjegyek komplex vizsgálatára irányul az ellenőrzés)

- A pedagógiai munka hatékonyságának növelése.
- Az előrehaladás objektív mérése az intézményi célokhoz, elvárásokhoz képest.
- A partnerekkel, különösen a szülőkkel és a fenntartóval történő hatékony együttműködés alakítása, fenntartása.
- A szakmatanuló szervezeti kultúra megerősítése.

Pedagógiai munkánk ellenőrzése, értékelése

Az **ellenőrzés**: információ szerzés a végrehajtás folyamatáról és eredményességéről.

Az **értékelés**: az ellenőrzés során megszerzett információk *fejlesztő célú* visszacsatolása.

A fejlesztő szándék:

- nem hibákat keres, hanem elsősorban a fejlődés irányait határozza meg,
- rámutat az erősségekre, beazonosítja a problémás területeket, kijelöli a fejlődésre irányuló célokat,
- alkalmas az egyéni teljesítmény változásának kimutatására,
- segíti a dolgozó és az igazgató közötti információcserét.

Az óvodapedagógusok nevelőmunkájának ellenőrzése, értékelése a 2024-ben bevezetésre került Teljesítmény Értékelési Rendszer (**TÉR**) keretein belül, a helyben kidolgozott Teljesítményértékelési Szabályzat kritériumrendszere mentén valósul meg.

Mérési eszközünk az erre központilag kidolgozott oviKRÉTA rendszer TÉR felülete.

Az értékelési rendszer részei:

- személyre szabott szakmai követelmények (személyes teljesítménycélok) meghatározása és értékelése,
- a munkavégzés meghatározott (mennyiségi és minőségi szempontokra egyaránt kiterjedő) értékelési szempontjai alapján történő értékelés.

Az egyes szempontok értékelését az értékelő a rendelkezésre álló adatok (mennyiségi, illetve minőségi mutatók), valamint a további információ gyűjtések alapján végzi el.

A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése az alábbi területeken történik:

- a gyermeki fejlődés nyomon követési dokumentációjának ellenőrzése,
- az óvodapedagógusok pedagógiai munkájának ellenőrzése,
- digitális és papír alapú adminisztratív feladatok ellenőrzése,
- intézményi kijelölt célok megvalósítása érdekében tett pedagógiai tevékenység ellenőrzése,
- évente kitűzött személyes teljesítménycélok megvalósulásának ellenőrzése.

Az ellenőrzés a nevelési év folyamán ütemezetten történik, az éves munkatervben meghatározott kiemelt feladatok figyelembe vételével, valamint a Teljesítményértékelési Szabályzatunkban foglaltak szerint.

A leggyakrabban alkalmazott *módszerek*:

- dokumentumelemzés,
- csoportlátogatás (tájékoztató- tematikus-visszatérő),
- megfigyelés,

- beszélgetés,
- kérdőíves módszer,

Az ellenőrzés szempontjait a TÉR és a Teljesítményértékelési Szabályzatunk tartalmazza.

Az ellenőrzéshez szükséges információk alapja:

- csoport-, és tevékenységlátogatások,
- dokumentumelemzés,
- az óvodapedagógusokkal folytatott beszélgetések,
- nevelési helyzetekben alkalmazott eljárásaik megfigyelése,

A tevékenységlátogatások és az azt követő megbeszélések, valamint a nevelési évet záró értékelő beszélgetés alkalmat és lehetőséget adnak az önelemző, önértékelő megnyilvánulásra, az időtálló értékek megfogalmazására, a példaértékű óvodapedagógusi magatartás megerősítésére.

Az óvodában folyó pedagógiai munka ellenőrzésének alapját az óvoda alapidokumentumai képezik.

Az ellenőrzést, elemzést és értékelést segítő dokumentumok:

- Éves munkaterv (pedagógiai programunk lebontása a nevelési év feladataira).
- Éves beszámoló (a megvalósulás értékelése).
- Csoportnapló (nevelési terv, tevékenységi tervek, reflexiók...).
- Az önértékeléssel és a pedagógiai-szakmai ellenőrzéssel összefüggő dokumentumok (jegyzőkönyv, intézkedési terv...).

Pedagógiai programunk értékelését az átfogó intézményi önértékelés keretében, ötévente végezzük el. A tartalmi munkát elemző, helyzetfeltáró értékelés lehetőséget ad önmeghatározásunkra, az adottságok, eredmények számbavételére, a fejlesztési lehetőségek meghatározására.

Partneri elégedettségmérés

Külső mérési, értékelési rendszerünk partnereink óvodánkkal kapcsolatos elégedettségének feltérképezését szolgálja.

A partnerek véleményének megismerése segíti munkánkat, hiszen a velük való kapcsolattartás az együttnevelés alapvető tényezője.

Minden mérést azért végzünk, hogy elegendő információnk legyen intézményünk kulcsfontosságú folyamatairól, és ezen információk ismeretében határozzuk meg fejlesztési céljainkat.

Célunk: az intézményünk működésének különböző területeivel való elégedettség mértékének megállapítása, partnereink igényeinek feltérképezése.

Az elégedettség kimutatásával további célunk a pozitív megerősítés, a hiányosságok feltárásával pedig a változások irányának, területeinek meghatározása.

Az intézményünk működésére, pedagógiai nevelőmunkánkra vonatkozó elégedettségmérést *kérdőíves módszerrel* valósítjuk meg.

Kérdőívek és célcsoportok:

- szülői elégedettség vizsgálata
- Fenntartói elégedettség vizsgálat
- első osztályos tanítók elégedettségének vizsgálata (utánkövetés)
- szakszolgálat utazó szakembereinek elégedettségmérési vizsgálata

A vizsgálatok elemzésével nyert információkat felhasználjuk:

- a pedagógiai program felülvizsgálatánál, módosításánál,
- a partnerkapcsolatok szervezésénél,
- az éves munkaterv feladatainak meghatározásánál.

Partneri elégedettségmérés ütemezése			
Partner	Mérés eszköze	Célcsoport	Gyakoriság
Szülők1	kérdőív	teljes szülői csoport	2 évente
Szülők2	kérdőív	újonnan érkező gyermekek szülei	évente
Alkalmazottak1	kérdőív	óvodapedagógusok	évente a TÉR-rel kapcsolatosan
Alkalmazottak2	klímavizsgálat	nevelőmunkát segítő dajkák	2 évente
Fenntartó	kérdőív	polgármester	2 évente
Iskola	kérdőív	első osztályos tanítók	2 évente
Szakszolgálat szakemberei	kérdőív	logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus	3 évente
Gyermekek	grafikus ábrák az tevékenységekkel kapcsolatosan	tanköteles korú gyermekek	3 évente

XVIII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Intézmény OM azonosítója: 037446	A pedagógiai programot készítette: az intézmény igazgatója a nevelőtestület bevonásával: Horváthné Szigligeti Adél igazgató Ph. Dátum:.....
A Pedagógiai Programot a Szülői Szervezet megismerte és támogatja annak megvalósulását. Szülői Szervezet elnöke Dátum:.....	A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak a Pedagógiai Programban foglaltakról a tájékoztatást megkapták. alkalmazotti közösség nevében Dátum:
Az Nkt. 26. § (1) bekezdése és a 83. § (2) g) pontja által felhatalmazva, a Szentpéterúri Mazsola Óvoda-Bölcsőde „ITT és MOST” módosított Pedagógiai Programját a fenntartó a/2025. (.....) számú határozatával jóváhagyta a fenntartó képviselőjében Ph.	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható az intézmény honlapján: www.mazsolaovoda.hu	Érvényes és hatályos: 2025. napjától visszavonásig
Verziószám:/2025.	Készült: eredeti példányban Iktatószám:/...../2025.

XIX. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

A Szentpéterúri Mazsola Óvoda-Bölcsőde „Itt és Most” Pedagógiai Programjának jelen módosítását **kötelező jelleggel**

➤ a jogszabályi háttér változása
tette szükségessé.

Érvényessége:

A fenntartó jóváhagyását követően, a kihirdetés napjától lép életbe és visszavonásig érvényes. Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a 12/110/2018. (VIII.02.) számú határozattal elfogadott Pedagógiai Program.

- A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- A Pedagógiai Program hatékonyság és beválás vizsgálatára ötévente, az intézményi önértékelés során kerül sor.

A felülvizsgálat és módosítás kötelező:

- jogszabály változás esetén,
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás esetén,
- a nevelőtestület 2/3-os többségi kezdeményezése alapján

Jelen Pedagógiai Program hatálya kiterjed:

- az intézménnyel jogviszonyban álló pedagógusra, alkalmazottra,
- az intézménnyel jogviszonyban álló gyermekekre,
- az intézménnyel jogviszonyban nem álló, de az intézményben munkát végző pedagógusra

A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatala:

- KIR Közzétételi lista
- Intézmény honlapján
- Partnereink által megtekinthető az igazgatói irodában

A nevelőtestület a módosított Pedagógiai Programot a 2025. augusztus 27-én tartott határozatképes ülésén, át nem ruházható jogkörében meghozott 100 %-os igenlő szavazattal, 11/108/2025. határozatszámmal elfogadta.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai a nevelőtestületi értekezlet jegyzőkönyvéhez tartozó jelenléti íven aláírásukkal tanúsítják.

Tájékoztatás a Pedagógiai programról:

A szülők/törvényes képviselők számára, a nevelési év első szülői értekezletén a Pedagógiai Program őket érintő tartalmairól tájékoztatást ad az igazgató.

A fentieken túl, a szülők a Pedagógiai programmal kapcsolatos kérdéseiket a nevelési év ideje alatt, bármikor feltehetik az igazgatónak, vagy az óvodapedagógusoknak. Ennek pontos időpontja a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra.

Szentpéterúr, 2025. augusztus 29.

Ph.

.....
igazgató